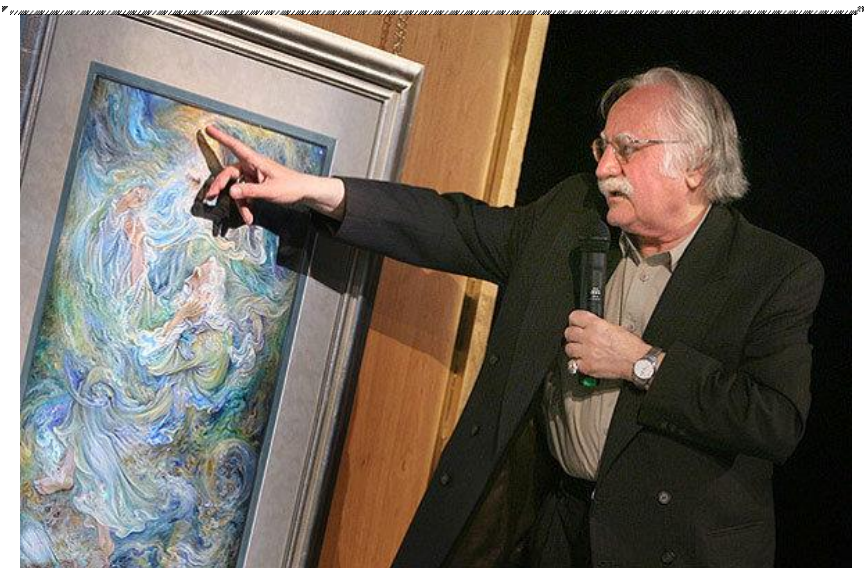

میناتور شمس و مولانا اثر محمود فرشچیان

**Miniatuur van Shams en Rumi
door Mahmoud Farshchian**

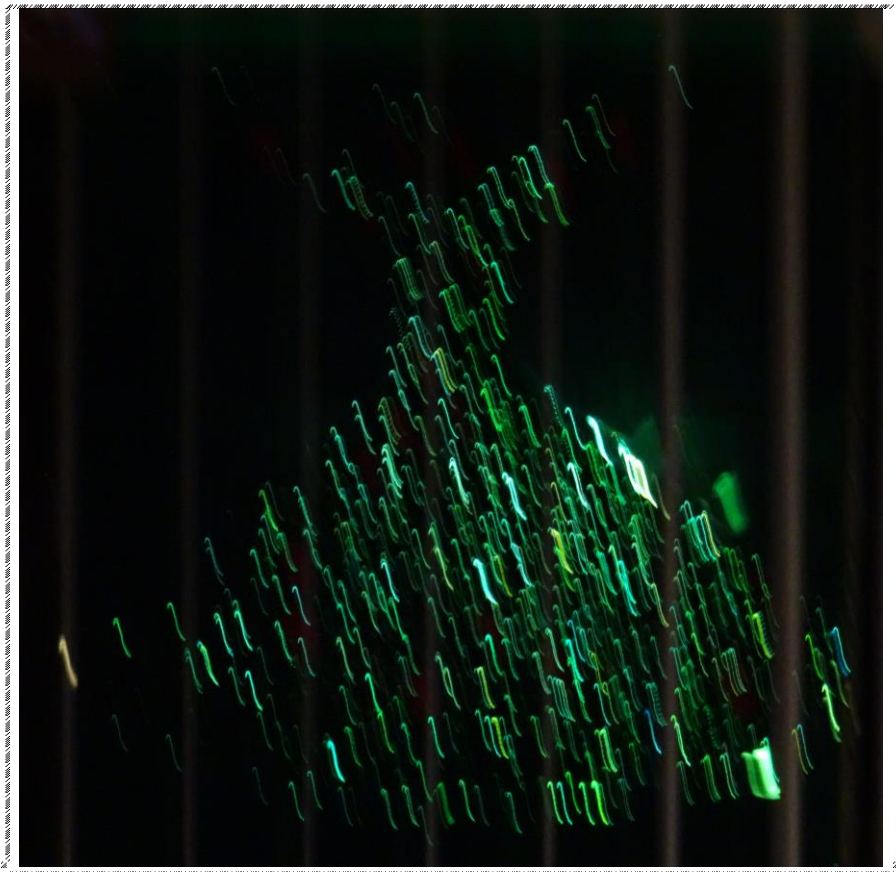
Mahmoud Farshchian, 24 januari 1930, Isfahan - Iran

تصویرگری ویتراى سما-زن،
کار علی سلیمانی

een glasschilderij van een sema-draaier
door Ali Soleimani

تصویرگری ویتراى سما-زن،
پشت تابش نور،
کار علی سلیمانی

**Illustratie van een glasschilderij van een sema-draaier
door Ali Soleimani**

Roemi

een bloemlezing uit
de grote odenbundel
van Shams

گنجدیدہ دیوان کبیر شمس

Vertaalwerk: Marianne Romijn-Ottink en Ali Soleimani

UITGEVER:
HET TALENHUIS
DRACHTEN - NEDERLAND

Oorspronkelijke titel:

گزیدهء دیوان کبیر شمس

Gozidehi az Divan-e Kebir-e Shams

Nederlandse vertaling uit het Perzisch (Farsi), en
aantekeningen: Romijn-Ottink, Marianne en Soleimani, Ali

Omslag en afbeelding, op pagina's 4 en 5: Illustratie van een
glasschilderij van een sema-draaier door Ali Soleimani.

De afbeelding Miniatuur van Shams en Rumi door Mahmoud
Farshchian en de foto van Mahmoud Farshchian, op pagina 3, zijn
afkomstig van het internet.

De foto van Graftombe van Roemi aan, geheten 'Kobba al-Khazra',
de Groene Koepel, in Konya - Turkije, op pagina 205, is afkomstig
van het internet.

De foto van het grafmonument van Shams Tabrizi in Khoy -
Iran, naast een torenmonument in een herdenkingspark, op
pagina 207, is afkomstig van het internet.

Druk- en bindwerk:

Donkel & Donkel, Drachten - Nederland

ISBN/EAN: 978-90-78660-38-5

NUR-code: 306

NUR-omschrijving: Vertaalde poëzie

Eerste druk: 10 oktober 2021

Uitgever:

HET TALENHUIS

01062831 KvK. Leeuwarden 10-10-1991

JANSONIUSPLEIN 19

9203 NH DRACHTEN

Tel.: (+31) 0512 - 540560

Internet: www.talenhuis.com

E-mail: info.talenhuis.com

Inhoudsopgave

Miniatuur van Shams en Rumi door Mahmoud Farshchian 3
Foto van Mahmoud Farshchian 3

Illustratie van een glasschilderij van een sema-draaier
door Ali Soleimani 5

Colofon 8

Inhoudsopgave 9

Woord vooraf door Marianne Romijn-Ottink 27
Woord vooraf door Ali Soleimani 29

Beknopte levensbeschrijving van Roemi 37

Oden 43

۱.

چه دانستم که این سودا مرا زین سان کند مجنون

43

1.

Ik had er geen weet van dat deze handel mij zo gek zou
maken,

43

۲.

ای یوسف خوش نام ما خوش می‌روی بر بام ما

44

2.

Ach, mijn roemruchte Jozef, je komt me fijn op mijn dak
vallen,

45

۳.

ببستی چشم یعنی وقت خواب است

46

3.

Je sloot je ogen, dat betekent dat het tijd is om te slapen.

46

۴.

هر نفس آواز عشق می‌رسد از چپ و راست

47

4.

Bij iedere ademtocht hoor ik het lied van de liefde, zingen
van rechts en van links.

48

۵.

بی همگان به سر شود بی‌تو به سر نمی‌شود

49

5.

Zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet,

50

۶.

در هوایت بی‌قرارم روز و شب

52

6.

Rusteloos ben ik door heimwee naar jou, dag en nacht,

53

۷.

دست بنه بر دلم از غم دلبر مپرس

54

7.

Leg je hand op mijn hart en vraag mij niets over de pijn
van de liefde!

56

۸.

امروز چنانم که خر از بار ندانم

57

8.

Vandaag ben ik zo, dat ik de ezel niet kan onderscheiden
van zijn last;

58

۹.

من آن ماهم که اندر لامکانم

59

9.

Ik ben de maan die slechts in het niet-zijn past, zoek mij
dus niet in het zijn,

60

۱۰.

مرا پرسى كه چونى بين كه چونم

60

10.

Je vraagt mij hoe het met mij gaat?

62

۱۱.

از آن باده ندانم چون فنايم

64

11.

Ik weet niets van die wijnbeker, want ben ik vernietigd.

65

۱۲.

دزديده چون جان مى روى اندر ميان جان من

66

12.

Heimelijk dring je binnen als ziel in mijn ziel;

67

۱۳.

هشيار شدم ساقى دستار به من واده

69

13.

Ik kom uit de roes, o kasteleinse, geef mij mijn tulband terug.

69

۱۴.

کی باشد من با تو باده به گرو خورده

70

14.

Wanneer zullen ik en jij, die wijn hebben gedronken met de mantel als onderpand, ooit samen zijn?

71

۱۵.

من بیخود و تو بیخود، ما را کی برد خانه

72

15.

Ik ben stuurloos, jij bent stuurloos, wie brengt ons dan thuis?

74

۱۶.

دیدم نگار خود را می‌گشت گرد خانه

75

16.

Ik trof mijn geliefde, zij draaide rond het huis.

76

۱۷.

یک حمله و یک حمله کآمد شب و تاریکی

77

17.

Grijp de kelk, grijp nogmaals de kelk, want de nacht en de duisternis vallen aan.

78

۱۸.

همرنگ جماعت شو تا لذت جان بینی

79

18.

Pas je aan het gezelschap aan, zodat je geniet van je leven!

80

۱۹.

آمد مه ما مستی دستی فلکا دستی

81

19.

Mijn geliefde kwam, zwaar beschonken! Met haar hand
nam zij mijn hand,

82

۲۰.

ماییم در این گوشه پنهان شده از مستی

83

20.

Ik zit hier in dit hoekje, verborgen in mijn dronkenschap,

84

۲۱.

جان و جهان! دوش کجا بوده‌ای

86

21.

O mijn hart en mijn bestaan, zeg mij, waar was je
gisteravond?

87

۲۲.

هر نفس آواز عشق می‌رسد از چپ و راست

87

22.

Bij iedere ademtocht hoor ik van rechts en links het lied
van de liefde!

88

۲۳.

آن کیست ای خدای کز این دام خامشان

90

23.

Wie is, o God, degene die een stille val voor mij heeft
neergezet?

91

۲۴.

می‌بینمت که عزم جفا می‌کنی مکن

93

24.

Ik zie dat je mij wilt berispen, niet doen!

94

۲۵.

بشنیده‌ام که عزم سفر می‌کنی مکن

95

25.

Ik heb gehoord dat je op reis gaat; ga niet!

97

۲۶.

آن یار غریب من آمد به سوی خانه

99

26.

Mijn zo vreemde geliefde kwam richting huis.

100

۲۷.

این جا کسی است پنهان دامن من گرفته

101

27.

Hier heeft zich iemand verborgen, zij heeft mijn gewaad
vastgehouden,

103

۲۸.

من دزد دیدم کو برد مال و متاع مردمان

105

28.

Ik heb dieven gezien die goederen en bezittingen van
mensen stelen.

107

۲۹.

چو نماز شام هر کس بنهد چراغ و خوانی

109

29.

Bij het vallen van de avond ontsteekt ieder een lamp en
dekt de tafel.

110

۳۰.

ای دوست شکر بهتر یا آنک شکر سازد

112

30.

Vriend, is suiker beter, of degene die de suiker maakt?

113

۳۱.

نومید مشو جانا کاومید پدید آمد

114

31.

Wees, mijn ziel, niet wanhopig, het licht van de hoop daagt.

114

۳۲.

شمس و قمرم آمد سمع و بصرم آمد

115

32.

Er komt mijn zon, mijn maan, er komt mijn horen, mijn zien,

117

۳۳.

گر جان عاشق دم زند آتش در این عالم زند

118

33.

Klaagt het hart van een geliefde, dan steekt dat de wereld in brand

120

۳۴.

خبرت هست که در شهر شکر ارزان شد

122

34.

Heb je gehoord dat de prijs van suiker in onze stad lager is geworden?

124

۳۵.

ما نه زان محتشمانيم که ساغر گیرند

126

35.

Wij behoren niet tot de gegoeden die de beker nemen,

128

۳۶.

باز آمدم چون عید نو تا قفل زندان بشکنم

129

36.

Ik ben weer aangekomen, net als het nieuwe jaar, om de deur van de gevangenis te breken,

131

۳۷.

هله پیوسته سرت سبز و لبت خندان باد

133

37.

Liefste, moge je hoofd lang leven, met een glimlach op je lippen.

134

۳۸.

اندک اندک جمع مستان می‌رسند

135

38.

Beetje bij beetje komen de dronkaards bijeen,

136

۳۹.

گل خندان که نخندد چه کند

136

39.

Wat moet een rozenknop doen? Ze moet lachen!

137

۴۰.

در عشق زنده باید کز مرده هیچ ناید

138

40.

In de liefde moet je leven, van het dode komt niets.

139

۴۱.

یک خانه پر ز مستان مستان نو رسیدند

141

41.

Een huis vol dronkaards, de pas aangekomen
dronkaards,

141

۴۲.

ما را خدا از بهر چه آورد بهر شور و شر

142

42.

Waarvoor heeft God ons geschapen? Voor liefde en
rebellie!

143

۴۳.

ز خاک من اگر گندم برآید

145

43.

Als uit mijn aarde graan groeit

146

۴۴.

اگر دمی بنوازد مرا نگار چه باشد

147

44.

Als de geliefde mij aandacht schenkt, wat dan?

148

۴۵.

به روز مرگ چو تابوت من روان باشد

149

45.

Op de dag van mijn dood wanneer mijn kist wordt
gedragen,

150

۴۶.

بیا که ساقی عشق شراب باره رسید

151

46.

Kom, kom, want de kasteleinse komt, liefdevol en met
kruiken vol zuivere wijn.

152

۴۷.

به باغ بلبل از این پس حدیث ما گوید

152

47.

In de tuin zal vanaf nu de nachtegaal slechts ons verhaal
uitzingen,

154

۴۸.

میان باغ گل سرخ‌های و هو دارد

155

48.

Midden in de tuin maakt de roos lawaai:

156

۴۹.

مرا عقیق تو باید شکر چه سود کند

157

49.

Ik moet jouw robijnen, suiker doet mij niets,

158

۵۰.

هان ای طیب عاشقان دستی فروکش بر برم

160

50.

Ach, geneesheer van de geliefden, leg je hand op mijn voorhoofd,

161

۵۱.

ای با من و پنهان چو دل از دل سلامت می کنم

162

51.

Ach jij die bij mij bent en toch als het hart onzichtbaar, ik groet je hartelijk.

163

۵۲.

آمد خیال خوش که من از گلشن یار آمدم

164

52.

Mijn verbeelding kwam blij bij mij en zei:

165

۵۳.

باز آمدم باز آمدم از پیش آن یار آمدم

166

53.

Ik kwam, ik kwam vanuit het huis van de geliefde,

167

۵۴.

یار شدم یار شدم با غم تو یار شدم

168

54.

Ik word verliefd, ik word de geliefde, ik word jouw
vreugdegenoot, ik deel in jouw leed.

169

۵۵.

صورتگر نفاشم هر لحظه بتی سازم

170

55.

Ik ben een portretschilder, ik maak ieder moment een
afgod-icoon

170

۵۶.

امروز مها خویش ز بیگانه ندانیم

171

56.

Ach mijn volle maan, ik kan geen onderscheid maken
tussen een vreemde en mijzelf.

172

۵۷.

چو غلام آفتابم هم از آفتاب گویم

173

57.

Ik ben een knecht van de zon,

174

۵۸.

تو ز من ملول گشتی که من از تو ناشتابم

175

58.

Je nam mij kwalijk dat ik naar jou haast.

177

۵۹.

دوش چه خورده‌ای دلا راست بگو نهان مکن

178

59.

Geliefde, wat heb je gisteravond gedronken? Zeg de
waarheid, verberg deze niet!

180

۶۰.

تا تو حریف من شدی ای مه دلستان من

181

60.

Zodra jij mijn tegenstander werd, ach jij, mijn hemelse
volle maan,

182

۶۱.

به خدا میل ندارم نه به چرب و نه به شیرین

184

61.

Bij God, ik heb geen trek in vet, noch in zoet.

185

۶۲.

ای دل شکایت‌ها مکن تا نشنود دلدار من

186

62.

Ach hart, klaag niet, mijn geliefde kan het horen!

187

۶۳.

ای باغبان ای باغبان آمد خزان آمد خزان

188

63.

Ach tuinman, ach tuinman, de herfst kwam, de herfst kwam

190

۶۴.

بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست

193

64.

Laat me je gezicht zien, ik verlang naar tuin en rozenggaard.

196

۶۵.

قوم گفتند از شما سعد خودیت

199

65.

De gemeente zei: Jullie ster is heil en zalig,

199

۶۶.

رو سر بنه به بالین تنها مرا رها کن

200

66.

Ga en leg je hoofd op het kussen, laat mij alleen;

201

Literatuurlijst **203**

Graftombe van Roemi aan, geheten 'Kobba al-Khazra',
de Groene Koepel, in Konya - Turkije **207**

Het grafmonument van Shams Tabrizi in Khoy - Iran **209**

Bij Het Talenhuis zijn verschenen **211**

Woord vooraf **door Marianne Romijn-Ottink**

Nog steeds is het corona-tijd als Ali Soleimani een mail stuurt met de aankondiging van toch nog een uitgave van Het Talenhuis.

De tijd dat wij aan deze vertaling van de oden van Roemi werkten, ligt al geruime tijd achter ons, maar ik herinner mij nog de levendige discussies over wel of niet rijmen.

Het goed vertalen en niet vervallen in “Sinterklaasrijm” was bijna ondoenlijk. Poëzie kan immers ook in ritme en woordklank gevonden worden. En om te voorkomen dat door irritatie bij het lezen de diepe betekenis van Roemi’s oden verloren zou gaan, hebben wij toen het rijmen maar gelaten. Dit werk is steeds in gedeelten gedaan. Als er weer een deel van de vertaling van “Ethiek van Nasir” klaar was, kwam stevast het oude, bijna stukgelezen boek van Roemi tevoorschijn: zullen we nog een ode proberen te vertalen ter afwisseling? En ik zei daar geen nee tegen. We hebben er beiden veel plezier mee gehad.

Hopelijk kan de lezer dat enigszins merken.

De diepe vriendschap tussen Ali en Saeed kan niet beter belicht worden dan door deze uitgave.
Het was een voorrecht deze beminnelijke man te leren kennen.

Drachten,
04-05-2021,
Marianne Romijn-Ottink.

Woord vooraf door Ali Soleimani

سعدی:

بی دوست زندگانی ذوقی چنان ندارد

ذوقی چنان ندارد بی دوست زندگانی!

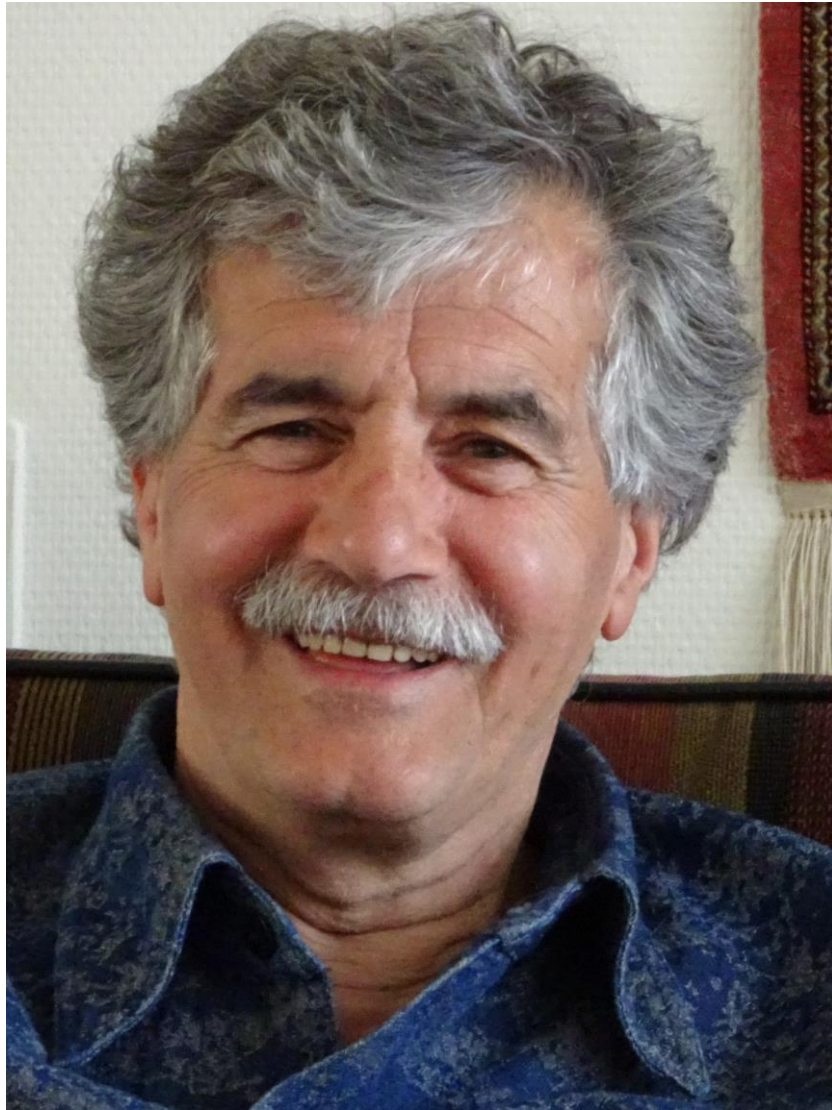
De wereldberoemde Iraanse dichter Saadi:

“Zonder vrienden heeft het leven kraak noch smaak,
Kraak noch smaak heeft het leven zonder vrienden.”

Dit boek wordt opgedragen aan mijn kameraad, overleden Saeed (Mohammad Ebrahim) Farmani (afscheid: 3 oktober 2018).

Zonder hem zou het vertalen van de oden van Roemi onmogelijk zijn geweest. Veel van de vertaalde oden waren zijn keuze.

Zijn aanwezigheid in mijn leven beantwoordde mijn oude problematiek betreffende verhouding en banden tussen Shams en Roemi, zonder er iets specifiek over te zeggen.

Saeed (Mohammad Ebrahim) Farmani - 2017

تبریز، ۲۰ فروردین ۱۳۲۸ - خرونینگن (هلند)، ۱۱ مهر ۱۳۹۷
Tabriz (Iran), 9-4-1949 - Groningen, 3-10-2018

Op 10 oktober 2021 is het 30 jaar geleden dat Het Talen-
huis begonnen is aan zijn bestaan!
Daarom hierbij een verrassing ter gelegenheid van dit ju-
bileum, het boek:

**een bloemlezing uit de grote odenbundel
van Shams**

گزیدهء دیوان کبیر شمس

van Roemi, vertaald in de periode van 2010 t/m 2016,
door Marianne Romijn-Ottink en Ali Soleimani.

Marianne Romijn-Ottink en Ali Soleimani aan het vertaalwerk - 2010

De brontekst is in het Perzisch [Farsi], en op rijm. Om het verhaal goed tot zijn recht te laten komen, is ervoor gekozen de vertaling niet op rijm te zetten. Slechts bij de vertaling van een aantal oden is een poging tot poëzie gedaan.

Om de Nederlandse vertaling van de berijmde brontekst te maken, zijn in zeer beperkte gevallen sommige gedeelten van de brontekst niet vertaald of zijn er stukken toegevoegd.

De bron-tekst en de vertaling zijn eigenlijk als water en ijs. Hoewel beide twee elementen, 2 waterstoffen en 1 zuurstof [H_2O] bevatten, is het ene vloeibaar en het andere vast.

Echter, de beste manier om van een tekst te genieten, is natuurlijk de oorspronkelijke taal van die tekst te kennen, behalve in zeer uitzonderlijke gevallen waarin de vertaling genoeglijker wordt dan de bron-tekst.

Echter, omdat Het Talenhuis zijn publicatieactiviteiten in 2016 heeft beëindigd en de jonge dagen van de ondergetekende inmiddels geteld zijn, is er niet langer een mogelijkheid om alle oden van Roemi nog te vertalen én te rijmen.

Luister nog even naar Khayyam:

Ik heb nog maar een heel klein beetje kracht,
ik hoop dat de kasteleinse mij wijn geeft vannacht.
Van het volk rest slechts ontrouw en klacht,
van de wijn en mijn leven wordt niets meer verwacht.

از من رمقی بسعی ساقی مانده است،

وز صحبت خلق، بی وفائی مانده است؛

از بادء دوشین قدحی بیش نماند،

از عمر ندانم که چه باقی مانده است.

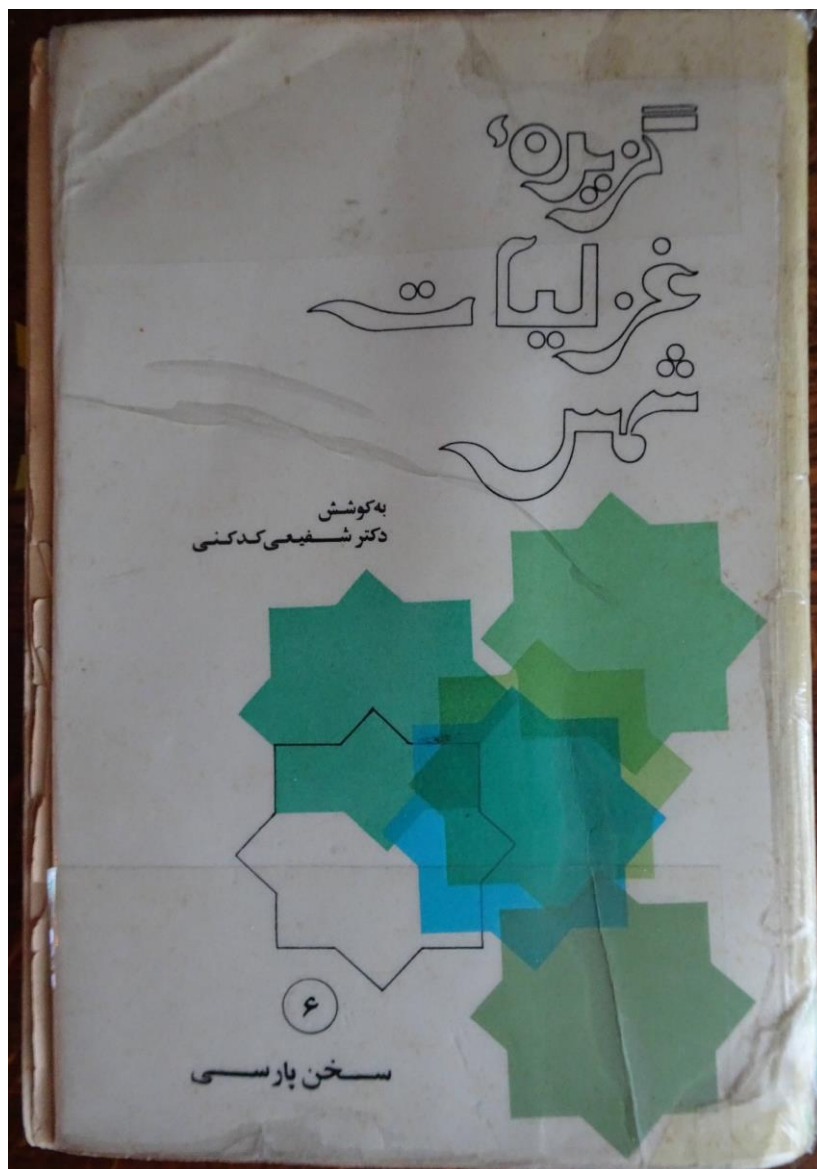
Met de hulp van de kasteleinese
blijft mij nog een laatste beetje kracht.
Van het geklets van de mensen
rest slechts een handvol wantrouwen.
Van de kan wijn van gisteren
blijft niets over dan een beker.
Ik weet niet hoe lang ik nog te leven heb.

Dit boek bevat 66 oden van Roemi, zowel in het Perzisch [Farsi] als in het Nederlands. De oden zijn voornamelijk vertaald uit het volgende boek:

گزیدهء غزلیات شمس

به کوشش دکتر شفیع کدکانی

Gozidehi az qazaliyyat-e Shams,
een bloemlezing uit de oden van Shams
dankzij de inspanningen van dr. Shafiee Kadkani:

Eerste druk, Teheran - Iran, 1973
Gozidehi az qazaliyyat-e Shams

De eerste regel van elke ode in het Perzisch (Farsi) en de vertaling in het Nederlands zijn weergegeven in inhoudsopgave, pagina's 9 t/m 26.

En dit voorwoord wordt afgerond met de volgende woorden uit het boek "Ethiek van Nasir", vertaald door Marianne en mij. Deze woorden gelden ook volledig voor deze vertaling:

"De aanwezigheid van Marianne Romijn bij de vertaling van 'Ethiek van Nasir' heb ik ondergaan als een zegening. Bijna acht jaar geleden was het vertalen van 'Ethiek van Nasir' nog slechts een wens. En nu is het in het Nederlands te lezen. De rol van Marianne hierbij is niet minder dan de rol van de geleerde Nasir zelf!"

Tot slot wil ik mijn erkentelijkheid bewijzen aan ieder die een bijdrage heeft geleverd, zodat dit boek tot stand kon komen, in het bijzonder aan de heer Jens de Jong uit Drachten, en ik wil graag zeggen:

Saeed, ik mis je,
en
Marianne bedankt!

Drachten,
10-10-2021,
Ali Soleimani.

Beknopte levensbeschrijving van Roemi

Naam en afkomst

Jalal ad-Din Mohammad, bekend onder de titels van de godheid, Molavi [Molawi], Molana onder de Perzen, en onder de naam Rumi [Roemi] onder de mensen in het westen, is een van de grootste denkers ter wereld en een van de wonderen van menselijke afkomst. Hij heeft over zichzelf gezegd:

“Een vuur aangestoken in het woud van gedachten!”

Hij heeft een hoog stadium van uitmuntendheid en een breed karakter in de twee assen van denken en voelen - die min of meer onverenigbaar zijn - bereikt. Het is moeilijk om andere grootheden in de geschiedenis van de menslitteratuur en -cultuur naast hem te plaatsen en met hem te vergelijken. En hier is het raadselachtige en paradoxale punt van zijn leven en bestaan, dat in twee tegenstrijdige richtingen op zijn hoogtepunt is. Hij is aan de ene kant een geweldige denker en aan de andere kant een enorme rusteloze dolle. Enerzijds verbeeldt hij de meest complexe bestaanswetten in de eenvoudigste bewoordingen, en anderzijds beschouwt hij geen enkele wet of orde in het leven als onveranderlijk en vast, en voorhoudt hij (in zijn controversiële visie) geen eeuwigheid voor welke traditie dan ook.

Hij werd geboren in de stad Balkh [Balch; stad in de provincie Balch in het noorden van Afghanistan], op 30 sep-

tember 1207 of 7 oktober 1207 [= Islamitische jaartelling: 28 safar 604 of 6 rabi al-awal 604], en zijn voorouders kwamen allemaal uit Khorasan [Chorasan: een historische regio in Centraal-Azië die delen van de huidige staten Iran, Afghanistan, Tadzjikistan, Oezbekistan, en Turkmenistan omvatte.]. Hij vergat nooit dat hij uit Khorasan komt. Hoewel hij zijn leven in Konya [een stad in het zuidwestelijk deel van Midden-Turkije] doorbracht, noemde hij altijd de mensen van Khorasan als de medeburgers. Sommigen hebben zijn afstamming toegeschreven aan Abu Bakr Siddiq, de beroemde metgezel van de Profeet en de eerste Kalief na de Profeet. Echter, hiervoor zijn er geen geloofwaardige bewijzen.

Mohammad zoon van Hosein Khatibi, bijgenaamd Sultan al-Ulama, is de vader van Roemi. Hij was zelf een groot wetenschapper en redenaar, een meester en een moderne mysticus in zijn tijd. Van het enige overgebleven werk van hem, dat "Ma'aref Baha Walad" [= de leringen van Baha Walad] wordt genoemd, kan heden als volgt worden beschreven: Het staat op het gebied van theologische overtuigingen dicht bij "Matridia [Maturidiyya; een van de belangrijkste scholen van soennitische islamitische theologie] en de "Ash'arites" [Asharisme; een theologische school binnen het soennisme, genoemd naar de theoloog Abu al-Hassan al-Ash'ari.]. Echter, het past niet in de conventionele vormen van het tijdperk. Zijn boek "Ma'aref Baha Walad" [= de leringen van Baha Walad] is een verzameling kwesties van theologie, jurisprudentie en soefisme, waarvan het mystieke deel overheerst. En dit is het aspect van zijn persoonlijkheid dat er erg origineel en fris uitziet. Het is ook een weerspiegeling van zijn persoonlijk-

ke momenten, samen met zijn reflecties aan de horizon. Dit alles wordt gepresenteerd in een zeer poëtische en delicate taal. Dit boek is een van de belangrijkste bronnen van Roemi's gedachten, en blijkbaar heeft Roemi dit boek constant gelezen.

Jeugd, opgevoed onder toezicht van de vader

Volgens sommige documenten verliet Baha Walad, de vader van Roemi, Balkh voor de hadj-bedevaart en haastte hij zich in Neishabour met zijn jonge zoon, Jalal ad-Din Mohammad, om de dichter Farid ad-Din Attar te bezoeken (1145/6 - 1221). De ontmoeting van deze drie mensen, waarvan het verhaal door sommige biografen is genoemd, is een historische ontmoeting. En volgens deze biografen schonk Attar zijn beroemde boek "Asrar-nameh" [boek van geheimen] aan Jalal ad-Din Mohammad, die een tiener was. Roemi heeft de volgende dichtregel voorgedragen ter ere van Attar:

"Attar bezocht de Zeven Steden van de Liefde tot in alle hoeken en gaten, frank en vrij!
Wij zijn echter de eerste bocht van het eerste straatje van de eerste stad nog niet voorbij!"

Baha Walad reisde samen met zijn zoon Roemi verder voor de hadj-bedevaart naar Mekka. Daarna reisden zij naar Bagdad en Damascus, en vervolgens naar Konya, gelegen in Klein Azië (= het hedendaagse Turkije).

De toenmalige sultan van Klein Azië Aala ad-din Keikobad van de Saldzjoekiden-dynastie heette hen zelf welkom.

Baha Walad leefde daar met veel eer en respect. Men zegt, dat Roemi toen veertien jaar oud was en zich altijd in wetenschappelijke discussies mengde. De vader overleed in het jaar 1217 en Roemi volgde hem op en gaf colleges in theologie en de andere religieuze wetenschappen.

Op zaterdag 12 juli 1222 kwam Shams ad-din Tabrizi (= de zoon des geloofs uit Tabriz), één van de grootheden in de kennis der mystiek, in zijn leven.

Op een dag zag Shams hoe Roemi begeleid door knechten en leerlingen, op zijn muilezel op weg was naar school. Shams volgde hen en mengde zich onder het gehoor van Roemi. Roemi gaf zijn colleges op een landgoed naast een vijver. Shams luisterde enige tijd naar hetgeen Roemi vertelde. In een moment van stilte nam hij het woord en vroeg: "Wat is de bedoeling van al deze moeite, hard werken, zelfpijniging en herhalingen van de wetenschap?"

Op het eerste gezicht voelde Roemi zich aangetrokken tot Shams en antwoordde: "Om het geloof beter te leren kennen." Shams zei: "Dit is toch alleen maar het uiterlijk." Roemi vroeg: "Als dit alleen het uiterlijk is, wat is dan het innerlijk?" Shams antwoordde: "Het innerlijk bevat de feiten."

Toen Roemi om een antwoord in zijn boeken keek, nam Shams het boek uit Roemi's hand en gooide het in het water.

Roemi werd kwaad en riep: "In dit boek komen de wijsheid van mijn vader en van andere grote geleerden samen en het wordt zo onherroepelijk beschadigd."

Toen Shams zag hoezeer Roemi van slag was, pakte hij het boek uit het water en toonde hem dat het boek totaal niet beschadigd was. Roemi zag het boek en vroeg verbijsterd: "Hoe is dat mogelijk, wat is het geheim hiervan?" Shams zei: "Dit heeft niets met wetenschap te maken, maar alles met geestvervoering, waarvan jij niets weet." Toen Shams dit verklaard had, vervolgde hij zijn weg.

Roemi stopte met het geven van colleges en begon met meditatie, samen met Shams. De uitgebreide meditatie behelsde onder andere vasten en concentratie op vriendelijkheid en liefde.

De resultaten van die periode zijn te zien in de kazaliyyat aan Shams. (= de oden aan Shams).

De band tussen Shams en Roemi is in de geschiedenis van de liefde der kennis wereldwijd bekend. Hun band begon met Shams als de geliefde en Roemi als de verliefde. Roemi ontwikkelde zich in de genegenheid van Shams tot een groot mystiek-denker.

Er wordt onder andere beweerd dat de leerlingen van Roemi die, nadat hun meester gestopt was met het geven van college, jaloers waren op Shams, hem onder leiding van een onwaardige zoon van Roemi hebben vermoord.

Door dit zware verlies was Roemi een periode depressief en uitzinnig van verdriet. In die periode sprak hij met niemand, totdat een van zijn leerlingen, Hesam ad-din Tsjalbi zijn nieuwe muze werd. Hij blijft echter gewoon doorgaan met het schrijven van oden voor Shams.

Op advies van Hesam begon Roemi met het schrijven van zijn boek Masnawi.

Op zondag 17 december 1273 [= Islamitische jaartelling: 28 jumadi al awwal 672], in Konya, toen het zesde hoofd-stuk daarvan klaar was, stierf Roemi.

Hij werd in de stad Konya begraven.

Zijn graf is nog steeds een bedevaart-plaats voor de bewonderaars van de mystiek.

Zie een foto van de graftombe van Roemi, geheten 'Kobba al-Khazra', de Groene Koepel, in Konya - Turkije op pagina 205.

De oden

.۱

چه دانستم که این سودا مرا زین سان کند مجنون
دلم را دوزخی سازد دو چشمم را کند جیحون
چه دانستم که سیلابی مرا ناگاه بر باید
چو کشتی ام در اندازد میان قلزم پر خون
زند موجی بر آن کشتی که تخته تخته بشکافد
که هر تخته فروریزد ز گردش‌های گوناگون
نهنگی هم بر آرد سر خورد آن آب دریا را
چنان دریای بی‌پایان شود بی‌آب چون هامون
شکافد نیز آن هامون نهنگ بحرفرسا را
کشد در قعر ناگاهان به دست قهر چون قارون
چو این تبدیل‌ها آمد نه هامون ماند و نه دریا
چه دانم من دگر چون شد که چون غرق است در بی‌چون
چه دانم‌های بسیار است لیکن من نمی‌دانم
که خوردم از دهان بندی در آن دریا کفی افیون

1.

Ik had er geen weet van
dat deze handel mij zo gek zou maken,
van mijn hart een hel zou maken,

van mijn twee ogen een Dzehoen-rivier zou maken.
Ik had er geen weet van
dat dan een plotselinge watervloed mij zou meesleuren,
en mij als een schip in een draaikolk van bloed zou voeren.
Dan zou dit schip door een golf in stukken worden gebro-
ken,
dan zou ieder stuk door de golven alle kanten uit worden
geworpen,
dan zou ook nog een walvis opduiken en al het water op-
drinken.
Zo'n zee zou dan in een dorre woestijn veranderen.
Dan zou deze woestijn uiteenvallen en die walvis in zich
opzuigen,
zo ook verdwijnt een rijke Korach.
Na al deze veranderingen bleef er geen woestijn en geen
zee.
Ik weet niet wat er nog meer gebeurde,
een drenkeling weet niets van wat er buiten het water ge-
beurt.
Er zijn nog vele ik-weet-niet-meer,
maar ik weet écht niet meer,
ik dronk slechts een teug van het bedwelmende schuim
van die zee.

۲.

ای یوسف خوش نام ما خوش می‌روی بر بام ما
ای درشکسته جام ما ای بردریده دام ما
ای نور ما ای سور ما ای دولت منصور ما
جوشی بنه در شور ما تا می شود انگور ما

ای دلبر و مقصود ما ای قبله و معبود ما
آتش زدی در عود ما نظاره کن در دود ما
ای یار ما عیار ما دام دل خمار ما
پا وامکش از کار ما بستان گرو دستار ما
در گل بمانده پای دل جان می‌دهم چه جای دل
وز آتش سودای دل ای وای دل ای وای ما

2.

Ach, mijn roemruchte Jozef, je komt me fijn op mijn dak
vallen,
je hebt al mijn bekers gebroken, je hebt al mijn valstrikken
gescheurd,
je bent mijn licht, je bent mijn feest, je bent mijn zegevie-
rend gezag,
breng gist in mijn verlangen, zodat mijn most wordt tot
wijn!
Ach, mijn geliefde, je bent mijn doel, mijn Mekka, mijn
idool,
je hebt mijn wierook ontvlamd, aanschouw dan mijn rook.
Ach, mijn geliefde, ach, mijn grootmoedige, ach, mijn rich-
tinggevende kasteleinse,
laat mij niet los, neem mijn tulband als onderpand voor
een beker,
De voeten van mijn hart zijn in de modder van de liefde
vastgezogen,
ik geef mijn leven voor de liefde, het hart is slechts een
kleinigheid
mijn hart brandt met een vurige liefde
wee mijn hart, wee mijn hart, wee mij!

.۳

ببستی چشم یعنی وقت خواب است
نه خوابت آن حریفان را جواب است
تو می‌دانی که ما چندان نپاییم
ولیکن چشم مستت را شتاب است
جفا می‌کن جفات جمله لطف است
خطا می‌کن خطای تو صواب است
تو چشم آتشین در خواب می‌کن
که ما را چشم و دل باری کباب است
بسی سرها ربوده چشم ساقی
به شمشیری که آن یک قطره آب است
یکی گوید که این از عشق ساقیست
یکی گوید که این فعل شراب است
می و ساقی چه باشد نیست جز حق
خدا داند که این عشق از چه باب است

3.

Je sloot je ogen, dat betekent dat het tijd is om te slapen.
Het sluiten van ogen is geen slapen,
het is het wegsturen van oningewijden.
Je weet dat ik het niet lang zal volhouden,
maar ik zie in je dronken ogen de haast.
Pleeg onrecht, jouw onrecht is schoon en mooi,
maak een misstap, jouw misstap is een goede stap,
breng je brandende ogen in slaap,

van mij zijn het oog en het hart lang reeds geschroeid.
Vele hoofden zijn door de ogen van de kasteleïnse geroofd
door het zwaard dat in iedere druppel van dat vocht zit.
De een zegt: dit komt door de liefde voor de kasteleïnse,
de ander zegt: dit is de werking van de wijn.
Wat betekenen de wijn en de kasteleïnse,
dit is niets anders dan de waarheid.
Alleen God weet wat de liefde betekent
en wat haar aard is.

.۴

هر نفس آواز عشق می‌رسد از چپ و راست
ما به فلک می‌رویم عزم تماشا که راست
ما به فلک بوده‌ایم یار ملک بوده‌ایم
باز همان جا رویم جمله که آن شهر ماست
خود ز فلک برتریم وز ملک افزون‌تریم
زین دو چرا نگذریم منزل ما کبریاست
گوهر پاک از کجا عالم خاک از کجا
بر چه فرود آمدیت بار کنید این چه جاست
بخت جوان یار ما دادن جان کار ما
قافله سالار ما فخر جهان مصطفاست
از مه او مه شکافت دیدن او برنتافت
ماه چنان بخت یافت او که کمینه گداست
بوی خوش این نسیم از شکن زلف اوست

شعشعه این خیال زان رخ چون والضحاست
در دل ما درنگر هر دم شق قمر
کز نظر آن نظر چشم تو آن سو چراست
خلق چو مرغابیان زاده ز دریای جان
کی کند این جا مقام مرغ کز آن بحر خاست
بلک به دریا دریم جمله در او حاضریم
ور نه ز دریای دل موج پیایی چراست
آمد موج الست کشتی قالب بیست
باز چو کشتی شکست نوبت وصل و لقاست

4.

Bij iedere ademtocht
hoor ik het lied van de liefde,
zingen van rechts en van links.
Ik vaar op naar de hemel;
is er iemand die dit ziet?
Ik was in het paradijs,
in gezelschap van de Koning.
Nu ga ik er weer heen,
daar is mijn stad.
Ik sta boven het paradijs,
ook boven alle engelen.
Ik verlaat het paradijs
en de hoogte boven de engelen.
Mijn huis is in Hem!
Weg met de reine aard!
Weg met het aards bestaan!
Kijk waar ik terecht ben gekomen.

Laat mij gaan,
ik ben hier niet thuis.
Gelukzaligheid is binnen mijn bereik,
afzien van het leven is mijn motto.
Onze karavaanleider is de Heer van de liefde.
Door Zijn blik straalt de maan.
Niet ieder oog kan Zijn licht verdragen.
De maan is gelukkig door Zijn licht,
zijn beeltenis draagt die van geliefden.
Deze geurende bries komt door
het ruisen van haar lokken.
Het beeld van de geliefde is de liefde.

.۵

بی همگان به سر شود بی تو به سر نمی شود
داغ تو دارد این دلم جای دگر نمی شود
دیده عقل مست تو چرخه چرخ پست تو
گوش طرب به دست تو بی تو به سر نمی شود
جان ز تو جوش می کند دل ز تو نوش می کند
عقل خروش می کند بی تو به سر نمی شود
خمر من و خمار من باغ من و بهار من
خواب من و قرار من بی تو به سر نمی شود
جاه و جلال من تویی ملکت و مال من تویی
آب زلال من تویی بی تو به سر نمی شود
گاه سوی وفا روی گاه سوی جفا روی

آن منی کجا روی بی تو به سر نمی شود
دل بنهند برکنی توبه کنند بشکنی
این همه خود تو می کنی بی تو به سر نمی شود
بی تو اگر به سر شدی زیر جهان زبر شدی
باغ ارم سقر شدی بی تو به سر نمی شود
گر تو سری قدم شوم ور تو کفی علم شوم
ور بروی عدم شوم بی تو به سر نمی شود
خواب مرا بیسته ای نقش مرا بشسته ای
وز همه ام گسسته ای بی تو به سر نمی شود
گر تو نباشی یار من گشت خراب کار من
مونس و غمگسار من بی تو به سر نمی شود
بی تو نه زندگی خوشم بی تو نه مردگی خوشم
سر ز غم تو چون کشم بی تو به سر نمی شود
هر چه بگویم ای سند نیست جدا ز نیک و بد
هم تو بگو به لطف خود بی تو به سر نمی شود

5.

Zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet,
mijn hart is bestemd voor jou, het gaat niet naar een ander.
De ogen van het verstand zijn dronken door jou,
mijn wervelend bestaan ligt aan jouw voeten.
Het oor van vreugde luistert naar jou,
zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet.
De ziel gist door jou, het hart drinkt jouw wijn,
het verstand komt in opstand en roept:

“Zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet”.
Je bent mijn wijn en mijn dorst,
je bent mijn tuin en mijn lente,
je bent mijn slaap en mijn rust,
zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet.
Je bent mijn glorie en mijn roem,
je bent mijn koninkrijk en je bent de mijne.
je bent mijn helder water,
zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet.
Soms kies je voor trouw en soms voor ontrouw,
je bent de mijne, waar ga je dan heen?
Zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet.
Ik bied jou mijn hart, jij breekt het,
ik toon berouw, jij doet het teniet,
dit alles doe jij,
zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet.
Als het zonder jou zou kunnen gaan,
dan staat de wereld op zijn kop,
de Tuin van Eden veranderde in het vuur van de hel,
zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet.
Als jij het hoofd bent, ben ik de voeten,
als jij de mast bent, ben ik de vlag,
als je weggaat, dan besta ik niet,
zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet.
Je houdt mij uit de slaap en wist mijn beeld uit,
ik ben los van iedereen en
zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet.
Zonder jou heeft het leven geen smaak,
ook de dood niet.
Hoe moet ik jouw afscheid dragen?
Zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet.

Wat ik ook zeg, ach mijn aard,
valt noch in goede, noch in kwade aarde,
zeg mij, lief, wat ik moet doen,
zonder iedereen gaat het, zonder jou gaat het niet.

۶.

در هوایت بی‌قرارم روز و شب
سر ز پایت برنذارم روز و شب
روز و شب را همچو خود مجنون کنم
روز و شب را کی گذارم روز و شب
جان و دل از عاشقان می‌خواستند
جان و دل را می‌سپارم روز و شب
تا نیابم آن چه در مغز منست
یک زمانی سر نخارم روز و شب
تا که عشقت مطربی آغاز کرد
گاه چنگم گاه تارم روز و شب
می‌زنی تو زخمه و بر می‌رود
تا به گردون زیر و زارم روز و شب
ساقیی کردی بشر را چل صبح
زان خمیر اندر خمارم روز و شب
ای مهار عاشقان در دست تو
در میان این قطارم روز و شب
می‌کشم مستانه بارت بی‌خبر

همچو اشتر زیر بارم روز و شب
تا بنگشایی به قندت روزهام
تا قیامت روزه دارم روز و شب
چون ز خوان فضل روزه بشکنم
عید باشد روزگارم روز و شب
جان روز و جان شب ای جان تو
انتظارم انتظارم روز و شب
تا به سالی نیستم موقوف عید
با مه تو عیدوارم روز و شب
زان شبی که وعده کردی روز بعد
روز و شب را می‌شمارم روز و شب
بس که کشت مهر جانم تشنه است
ز ابر دیده اشکبارم روز و شب

6.

Rusteloos ben ik door heimwee naar jou, dag en nacht,
voor jou buigt mijn hoofd zich vol eerbied, dag en nacht.
Ik zal de dag en de nacht dwaas maken als mijzelf,
dag en nacht schrei ik, dag en nacht.
De geliefde eist mijn hart en ziel,
ik geef mijn hart en ziel, dag en nacht.
Zolang ik niet weet wat in mijn hoofd is,
worstel ik daarmee, dag en nacht.
Sinds de tijd dat jouw liefde mij de muziek heeft geleerd,
ben ik soms een harp omarmd door liefdespijn,
ben ik soms een citer op haar schoot, dag en nacht.

Jouw klanken raken de snaren van mijn ziel,
soms in de hoge tonen, soms in de lage, dag en nacht.
De kasteleinse schonk mij wel veertig kelken vol,
daarom ben ik dorstig naar de wijn, dag en nacht.
De teugels van de geliefde liggen in jouw handen,
daarom liggen mijn teugels in jouw handen, dag en nacht.
Ik draag jouw last zonder daarvan te weten;
als een kameel draag ik mijn last, dag en nacht.
Zonder een suikerzoen van jou om mijn vasten te beëindigen,
blijf ik tot in eeuwigheid vasten, dag en nacht.
Zodra door jouw geschenk mijn vasten wordt beëindigd,
is mijn leven een Suikerfeest, dag en nacht.
Ik zweer op de ziel van de dag, de nacht en die van jou,
dat ik op jou blijf wachten, dag en nacht.
Het Suikerfeest is slechts één keer per jaar,
met jou, mijn liefste, feest ik dag en nacht.
Vanaf de nacht waarop jij mij de dag van onze verbintenis
beloofde,
tel ik elke dag en nacht, dag en nacht.
Zo dorstig is het land van mijn ziel,
dat ik tranen stort als regen, dag en nacht.

.۷

دست بنه بر دلم از غم دلبر می‌پرس
چشم من اندرنگر از می و ساغر می‌پرس
جوشش خون را ببین از جگر مؤمنان
وز ستم و ظلم آن طره کافر می‌پرس
سکه شاهی ببین در رخ همچون زرم

نقش تمامی بخوان پس تو ز زرگر می‌پرس
عشق چو لشکر کشید عالم جان را گرفت
حال من از عشق پرس از من مضطر می‌پرس
هست دل عاشقان همچو دل مرغ از او
جز سخن عاشقی نکته دیگر می‌پرس
خاصیت مرغ چیست آنک ز روزن پرد
گر تو چو مرغی بیا برپر و از در می‌پرس
چون پدر و مادر عاشق هم عشق اوست
بیش مگو از پدر بیش ز مادر می‌پرس
هست دل عاشقان همچو تنوری به تاب
چون به تنور آمدی جز که ز آذر می‌پرس
مرغ دل تو اگر عاشق این آتشست
سوخته پر خوشتری هیچ تو از پر می‌پرس
گر تو و دلدار سر هر دو یکی کرده ایت
پای دگر کژ منه خواجه از این سر می‌پرس
دیده و گوش بشر دان که همه پرگلسست
از بصر پروحل گوهر منظر می‌پرس
چونک بشستی بصر از مدد خون دل
مجلس شاهی تو راست جز می احمر می‌پرس
رو تو به تبریز زود از پی این شکر را
با لطف شمس حق از می و شکر می‌پرس

7.

Leg je hand op mijn hart
en vraag mij niets over de pijn van de liefde!
Kijk in mijn ogen
en vraag mij niets over de wijn en de beker!
Kijk naar het kokend bloed in het hart van geliefden
en vraag niets over het onrecht van de geliefde!
De liefde kwam met haar leger
en veroverde de ziel van het leven!
Vraag mij over de liefde
en vraag niet naar mijn miserabel bestaan.
Het hart van de geliefden lijkt op het hart van een vogel,
vraag het geen ander woord dan de liefde.
Wat kan een vogel wel niet allemaal,
een vogel kan vliegen door een kier.
Ben jij een vogel, kom dan binnenvliegen
en vraag niet naar de deur.
De liefde is de vader en de moeder van de geliefde,
vraag dus niet naar de vader, noch naar de moeder van de
geliefde.
Het hart van een geliefde lijkt op een gloeiende oven, ben
je daar
vraag dan naar niets dan het vuur.
Als de vogel van je hart verliefd is op dit vuur, worden je
vleugels geschroeid,
dus vraag dan niet naar de vleugels.
Als jij met je geliefde het hoofdkussen deelt, maak dan
geen misstap
en vraag niet naar een ander kussen.
Roemi, ga snel naar Tabriz om te danken voor de zege-
ning van Shams

en vraag niet naar wijn en suiker.

۸.

امروز چنانم که خر از بار ندانم
امروز چنانم که گل از خار ندانم
امروز مرا یار بدان حال ز سر برد
با یار چنانم که خود از یار ندانم
دی باده مرا برد ز مستی به در یار
امروز چه چاره که در از دار ندانم
از خوف و رجا پار دو پر داشت دل من
امروز چنان شد که پر از پار ندانم
از چهره زار چو زرم بود شکایت
رستم ز شکایت چو زر از زار ندانم
از کار جهان کور بود مردم عاشق
اما نه چو من خود که کر از کار ندانم
جولاهه تردامن ما تار بدرید
می گفت ز مستی که تر از تار ندانم
چون چنگم از زمزمه خود خبرم نیست
اسرار همی گویم و اسرار ندانم
مانند ترازو و گزم من که به بازار
بازار همی سازم و بازار ندانم
در اصبع عشقم چو قلم بیخود و مضطر

8.

Vandaag ben ik zo, dat ik de ezel niet kan onderscheiden van zijn last;

vandaag ben ik zo, dat ik de bloem niet kan onderscheiden van zijn doorn.

Vandaag bracht mijn geliefde mij in een toestand, waarin ik mezelf niet van mijn geliefde onderscheiden kan.

Gisteren bracht de beker mij in een roes naar de deur van mijn geliefde;

wat moet ik vandaag? Nu ik de deur van het huis niet onderscheiden kan?

Gisteren waren hoop en vrees twee vleugels van mijn hart; vandaag ben ik zo, dat ik vandaag van gisteren niet onderscheiden kan.

Gisteren beklagde ik mijn wasbleke gezicht, want ik had geen goud;

vandaag ben ik bevrijd van het klagen, vandaag maak ik geen onderscheid tussen goud en lood.

Verliefde mensen zijn blind voor de orde van het bestaan; ik nog meer, ik maak zelfs geen enkel onderscheid tussen orde en chaos

Een man, nog meer beschonken dan ik, scheurde mijn gewaad;

hij zei in zijn dronkenschap: "Ik maak geen onderscheid in mijn dronkenschap tussen lichaam en gewaad."

Ik lijk op de harp, ik weet niets van mijn eigen klanken, hoewel ik de geheimen openbaar, heb ik zelf geen geheimen.

Ik ben op de markt de meetlat en de weegschaal,

ik maak de markt, maar heb zelf niets te koop.
Ik schrijf als rusteloze rietpen het verhaal van de liefde,
een rol vol verhalen over de liefde, maar de rol ken ik niet.

.۹

من آن ماهم که اندر لامکانم
مجو بیرون مرا در عین جانم
تو را هر کس به سوی خویش خواند
تو را من جز به سوی تو نخوانم
مرا هم تو به هر رنگی که خوانی
اگر رنگین اگر ننگین ندانم
گهی گویی خلاف و بی‌وفایی
بلی تا تو چینی من چنانم
به پیش کور هیچم من چنانم
به پیش گوش کر من بی‌زبانم
گلابه چند ریزی بر سر چشم
فروشو چشم از گل من عیانم
لباس و لقمه‌ات گل‌های رنگین
تو گل خواری نشایی میهمانم
گل است این گل در او لطفی است بنگر
چو لطف عاریت را واستانم
من آب آب و باغ باغم ای جان

هزاران ارغوان را ارغوانم
سخن کشتی و معنی همچو دریا
درآ زوتر که تا کشتی برانم

9.

Ik ben de maan die slechts in het niet-zijn past,
zoek mij dus niet in het zijn,
ik ben het leven.
Iedereen roept jou naar zich toe,
ik roep niets anders dan in jouw richting.
Welke kleur jij mij ook toewenst,
ik verander daarin,
ook als die kleur de kleur van schande is.
Soms zeg je: "misstap en ontrouw!"
Ja, zolang jij dit bent, ben ik dat.
Ik besta niet voor een blinde,
zo ben ik.
Voor een dove ben ik stom;
ik ben het water van de zee en een tuin met verdriet;
jij bent mijn leven.
Ik ben onder duizenden seringén dé sering;
het woord is het schip en de betekenis de zee,
kom snel, zodat ik het schip kan sturen.

۱۰.

مرا پرسى که چونى بين که چونم
خرابم بيخودم مست جنونم
مرا از کاف و نون آورد در دام
از آن هيبت دوتا چون کاف و نونم

پری زاده مرا دیوانه کرده‌ست
مسلمانان که می‌داند فسونم
پری را چهره‌ای چون ارغوان است
بنالم کارغوان را ارغنونم
مگر من خانه ماهم چو گردون
که چون گردون ز عشقش بی‌سکونم
غلط گفتم مزاج عشق دارم
ز دوران و سکونت‌ها بروم
درون خرقه صدرنگ قالب
خیال بادشکل آبگونم
چه جای باد و آب است ای برادر
که همچون عقل کلی ذوفنونم
ولیک آنگه که جزو آید به کلش
بخیزد تل مشک از موج خونم
چه داند جزو راه کل خود را
مگر هم کل فرستد رهنمونم
بکش ای عشق کلی جزو خود را
که این جا در کشاکش‌ها زیونم
ز هجرت می‌کشم بار جهانی
که گویی من جهانی را ستونم
به صورت کمترم از نیم ذره

ز روی عشق از عالم فزونم
یکی قطره که هم قطره‌ست و دریا
من این اشکال‌ها را آزمونم
نمی‌گویم من این این گفت عشق است
در این نکته من از لایعلمونم
که این قصه هزاران سالگان است
چه دانم من که من طفل از کنونم
ولی طفلم طفیل آن قدیم است
که می دارد قرانش در قرونم
سخن مقلوب می گویم که کرده‌ست
جهان بازگونه بازگونم
سخن آنگه شنو از من که بجهد
از این گرداب‌ها جان حرونم
حدیث آب و گل جمله شجون است
چه یک رنگی کنم چون در شجونم
غلط گفتم که یک رنگم چو خورشید
ولی در ابر این دنیای دونم
خمش کن خاک آدم را مشوران
که این جا چون پری من در کمونم

10.

Je vraagt mij hoe het met mij gaat?
Kom om te zien hoe het met mij gaat!

Ik ben kapot, niet helemaal bij zinnen,
dronken en dwaas.
Ik ben geworden op Zijn bevel
en ik zit klem in de val van het bestaan.
Ach mensen, een schoonheid heeft mij dwaas gemaakt.
Weet iemand hoe aan deze betovering te ontsnappen?
Het gelaat van een engel is zo mooi als de kleur van serin-
gen,
ik roep luid dat ik door deze liefde de kleur kreeg van se-
ringen.
Ben ik soms de hemel en de gastheer van de maan?
Als dat zo is, waarom draai ik dan zelf en ben ik ruste-
loos?
Neem me niet kwalijk, ik ben ziek van liefde,
ik pas niet in de tijd, noch op deze plaats.
Ik zit in een honderdvoudig besmeurde mantel,
mijn gedachten lijken op de wind en mijn vorm lijkt op het
water.
Door scheiding draag ik de last die zo zwaar is als de we-
reld,
het lijkt alsof het hele bestaan op mijn schouders drukt,
mijn gestalte is nietig.
Maar in de liefde ben ik groter dan het heelal,
ik ben een druppel die tevens de zee is.
Ja, ik ben de maat waarmee men het vocht meet.
Niet ik zeg dit, de liefde vormt van dit alles de woorden.
Wat de kennis betreft, behoor ik tot de onwetenden.
Dit is het verhaal van duizenden jaren.
Ik weet niets, ik ben een kind van het hier en nu.
Ik speel met de woorden en het bestaan speelt met mij.

Neem me niet kwalijk dat ik zei dat ik zo zuiver ben als de
zon,
ik ben de wolk die de zon versluiert.
Bedeck de aarde van de mens met aarde,
hier ben ik als een engel die de weg kwijt is.

.۱۱

از آن باده ندانم چون فنايم
از آن بی جا نمی دانم کجايم
زمانی قعر دریایی درافتم
دمی دیگر چو خورشیدی برآيم
زمانی از من آبستن جهانی
زمانی چون جهان خلقی بزایم
چو طوطی جان شکر خاید به ناگه
شوم سرمست و طوطی را بخایم
به جایی درنگنجیدم به عالم
بجز آن یار بی جا را نشایم
منم آن رند مست سخت شیدا
میان جمله رندان های هایم
مرا گویی چرا با خود نیایی
تو بنما خود که تا با خود بیایم
مرا سایه هما چندان نوازد
که گویی سایه او شد من همایم

بدیدم حسن را سرمست می گفت
بلایم من بلایم من بلایم
جوابش آمد از هر سو ز صد جان
ترایم من ترایم من ترایم
تو آن نوری که با موسی همی گفت
خدایم من خدایم من خدایم
بگفتم شمس تبریزی کیی گفت
شمایم من شمایم من شمایم

11.

Ik weet niets van die wijnbeker, want ben ik vernietigd.
In de Alom-aanwezigheid ben ik verdwaald
het ene moment ben ik tot op de bodem van een diepe zee
gezakt
het andere moment kom ik als de zon op
het ene moment is de wereld van mij in verwachting
het andere moment, zoals de wereld, beval ik van de
mensheid.
Het ene moment vraagt mijn ziel net als een papegaai om
suiker,
het andere moment word ik daardoor dronken en grijp ik
de papegaai!
Ik hoor nergens thuis in deze wereld,
ik behoor tot de Geliefde, die nergens thuis hoort.
Ik ben die slimme, dronken, met hart en ziel verliefde,
ik behoor tot de elite van de slimsten.
Je vraagt mij: "Waarom word je niet wakker?"
Laat je zien, dan word ik wakker!

De schaduw van de feniks valt over mij,
het lijkt dat ik zijn schaduw ben.
Ik zag de schoonheid dronken,
zij zei: "Ik maak je kapot,
ik vernietig je!"
Overal vandaan kwamen geluiden:
"Met hart en ziel zijn wij er klaar voor,
wij zoeken jou!"
Je bent het licht dat tegen Mozes zei:
"Ik ben God, ik ben God!"
Ik vroeg: "Wie is Shams uit Tabriz?"
Een stem kwam: "Ik ben jou! Ik ben jou!"

.۱۲

دزدیده چون جان می روی اندر میان جان من
سرو خرامان منی ای رونق بستان من
چون می روی بی من مرو ای جان جان بی تن مرو
وز چشم من بیرون مشو ای شعله تابان من
هفت آسمان را بردرم وز هفت دریا بگذرم
چون دلبرانه بنگری در جان سرگردان من
تا آمدی اندر برم شد کفر و ایمان چاکرم
ای دیدن تو دین من وی روی تو ایمان من
بی پا و سر کردی مرا بی خواب و خور کردی مرا
سرمست و خندان اندر آ ای یوسف کنعان من
از لطف تو چو جان شدم وز خویشتن پنهان شدم

ای هست تو پنهان شده در هستی پنهان من
گل جامه در از دست تو ای چشم نرگس مست تو
ای شاخها آبست تو ای باغ بی‌پایان من
یک لحظه داغم می کشی یک دم به باغم می کشی
پیش چراغم می کشی تا وا شود چشمان من
ای جان پیش از جانها وی کان پیش از کاناها
ای آن پیش از آنها ای آن من ای آن من
منزلگه ما خاک نی گرتن بریزد باک نی
اندیشهام افلاک نی ای وصل تو کیوان من
مر اهل کشتی را لحد در بحر باشد تا ابد
در آب حیوان مرگ کو ای بحر من عمان من
ای بوی تو در آه من وی آه تو همراه من
بر بوی شاهنشاه من شد رنگ و بو حیران من
جانم چو ذره در هوا چون شد ز هر ثقلی جدا
بی‌تو چرا باشد چرا ای اصل چار ارکان من
ای شه صلاح الدین من ره دان من ره بین من
ای فارغ از تمکین من ای برتر از امکان من

12.

Heimelijk dring je binnen als ziel in mijn ziel;
je bent mijn den, je siert mijn tuin;
Als je weggaat, ga dan niet zonder mij, o mijn ziel;
verlaat mijn ogen niet, zij, vlam in mijn duisternis;

Ik ging de zeven hemelen voorbij en waste mijzelf in de
zeven zeeën;
alles om een blik van liefde uit jouw ogen.
Zodra je in mijn armen kwam, werden geloof en ongeloof
mijn dienaren
jou zien is mijn geloof, jouw gelaat is mijn geloof.
Je hebt mij mijn hoofd en benen ontnomen,
ook mijn slaap en eten
Kom dan dronken en blij, jij mijn Jozef uit Kanaän.
Door jouw heerlijkheid krijg ik een ziel én ben verborgen
voor mijzelf.
De roos scheurt haar kleed om jou, jouw ogen zijn dron-
ken als die van een narcis.
De takken zijn zwanger door jouw liefde, je bent mijn ein-
deloze tuin;
je laat mij uren branden om één minuut in jouw tuin te
verblijven;
je trekt mij naar de lamp, opdat mijn ogen kunnen zien;
je bent de ziel die aan alle andere vooraf gaat;
je bent de bron die aan alle andere vooraf gaat;
je bent het moment dat aan alle andere vooraf gaat;
je bent het moment van mij;
o mijn moment, kom!
De aarde is geen plaats voor onze oase;
wij vrezen niet voor het verlies van de aarde.
Het heelal houdt mijn gedachten niet gevangen;
ik wil zijn op jouw planeet.
Het zeemansgraf is de zee tot in de eeuwigheid;
maar in het water des levens is geen dood te vinden.
Je bent mijn levenswater tot in de eeuwigheid
mijn ziel zweeft als stof in de lucht.

Haar doelloosheid is haar evenwicht;
jij bent haar lucht, mijn ziel kan niet zonder jou;
je bent lucht, aarde, water en vuur;
je bent mijn kroon, mijn gids en mijn leiding;
je kent de weg, je hebt mij als wandelaar niet nodig;
je staat buiten tijd en ruimte.

.۱۳

هشيار شدم ساقی دستار به من واده
يا مشك سقا پر کن يا مشك به سقا ده
نیمی بخور ای ساقی ما را بده آن باقی
والله که غلط گفتم نی نی همه ما را ده
ای فتنه مرد و زن امشب در من بشکن
رخت من و نقد من بردار و به یغما ده
خواهی که همه دریا آب حیوان گردد
از جام شراب خود یک جرعه به دریا ده
خواهی که مه و زهره چون مرغ فرود آید
زان می که به کف داری یک رطل به بالا ده

13.

Ik kom uit de roes, o kasteleinse,
geef mij mijn tulband terug.
Vul de kan met wijn,
of geef de wijnkan aan de dorstige.
Drink zelf de helft, o kasteleinse
en geef de andere helft aan mij.
Bij God, ik heb dit verkeerd gezegd,

nee, nee, geef mij de hele kan.
De wijn maakt van iedere vrouw en iedere man een rebel,
deze nacht mag die in mij zijn.
O kasteleinse, neem mijn mantel,
mijn munten en alles wat ik heb,
in ruil voor een beker wijn.
Wil je dat al het water van al de zeeën levenswater wordt,
giet dan een beker wijn in de zee.
Wil je dat de maan en Venus als een vogel neerdalen,
gooi dan een beker wijn in de lucht.

.۱۴

کی باشد من با تو باده به گرو خورده
تو برده و من مانده من خرقة گرو کرده
در می شده من غرقه چون ساغر و چون کوزه
با یار درافتاده بی حاجب و بی پرده
صد نوش تو نوشیده تشریف تو پوشیده
صد جوش بجوشیده این عالم افسرده
از نور تو روشن دل چون ماه ز نور خور
وز بوی گلت خوشدل چون روغن پرورده
تا خود چه فسون گفتی با گل که شد او خندان
تا خود چه جفا گفتی با خارک پژمرده
یک لحظه بخندانی یک لحظه بگریانی
ای نادره صنعتها در صنع درآورده
عقل ز تو نازارد زان روی که زشت آید

ظلمت ز مه آشفته خاری ز گل آزرده
بس غصه رسول آمد از منعم و می گوید
ده مرده شکر خوردی بگذار یکی مرده
پس فکر چو بحر آمد حکمت مثل ماهی
در فکر سخن زنده در گفت سخن مرده
نی فکر چو دام آمد دریا پس این دام است
در دام کجا گنجد جز ماهی بشمرده
پس دل چو بهشتی دان گفتار زبان دوزخ
وین فکر چو اعرافی جای گنه و خرده

14.

Wanneer zullen ik en jij,
die wijn hebben gedronken
met de mantel als onderpand,
ooit samen zijn?
Jij bent weg en ik ben daar gebleven,
mijn mantel is geen onderpand waard.
In de wijn ben ik verdronken,
ik ben de beker en de kan.
De geliefde is met mij in oorlog
in het openbaar, open en bloot!
Ik heb honderd keer op jouw gezondheid gedronken,
niet omwille van het bij elkaar zijn,
alleen omwille van jouw gezondheid!
De wijn en het gisten van de wijn
maken dit treurig bestaan te verdragen.
Spreken met de geliefde
is het gesprek tussen

de bloem en de nachtegaal:
De nachtegaal klaagt
de dorens van de bloem niet aan.
Eén glimlach van de bloem
is voor de nachtegaal genoeg
om honderd dorens te verdragen.
De geliefde brengt je het ene moment aan het lachen
en beweegt je het andere moment tot tranen.
Als dit geen kunst is,
deze twee tegenstrijdige zaken,
dan moet de betekenis van kunst veranderen.
Zelfs de wijze is niet teleurgesteld in de liefde,
want de liefde is de lamp in het duister van het leven.
De duisternis raakt in paniek door de maan,
maar de bloem niet door de dorens.

.۱۵

من بیخود و تو بیخود، ما را کی برد خانه
من چند تو را گفتم کم خور دو سه پیمانه
در شهر یکی کس را هشیار نمی بینم
هر یک بتر از دیگر شوریده و دیوانه
جانا به خرابات آ تا لذت جان بینی
جان را چه خوشی باشد بی صحبت جانانه
هر گوشه یکی مستی دستی ز بر دستی
و آن ساقی هر هستی با ساغر شاهانه
تو وقف خراباتی دخت می و خرجت می

زین وقف به هشیاران مسپار یکی دانه
ای لولی بریط زن تو مستتری یا من
ای پیش چو تو مستی افسون من افسانه
از خانه برون رفتم مستیم به پیش آمد
در هر نظرش مضر صد گلشن و کاشانه
چون کشتی بی‌لنگر کژ می‌شد و مژ می‌شد
وز حسرت او مرده صد عاقل و فرزانه
گفتم ز کجایی تو تسخر زد و گفت ای جان
نیمیم ز ترکستان نیمیم ز فرغانه
نیمیم ز آب و گل نیمیم ز جان و دل
نیمیم لب دریا نیمی همه دردانه
گفتم که رفیقی کن با من که منم خویش
گفتا که بنشناسم من خویش ز بیگانه
من بی‌دل و دستارم در خانه خمارم
یک سینه سخن دارم هین شرح دهم یا نه
در حلقه لنگانی می‌باید لنگیدن
این پند نوشیدی از خواجه علیانه
سرمست چنان خوبی کی کم بود از چوبی
برخاست فغان آخر از استن حنانه
شمس الحق تبریزی از خلق چه پرهیزی
اکنون که درافکندی صد فتنه فتانه

15.

Ik ben stuurloos, jij bent stuurloos, wie brengt ons dan thuis?

Hoe vaak heb ik je niet gezegd, twee of drie bekers minder?

In de stad zie ik geen enkele nuchtere,
de één is nog gekker, nog dwazer dan de ander.

Ach, liefste, kom naar het wijnhuis om het genot van de
ziel te ervaren;

wat voor genot kan de ziel beleven zonder geliefde?

In iedere hoek zit een dronkaard, mijmerend,
door de hemelse kelken uit de hand van de kasteleinse
van het bestaan.

Je bent een schenking aan het wijnhuis, je loon is wijn, je
uitgaven ook;

schenk niets van je loon aan de nuchteren.

Ach, jolige harp speler, wie van ons is het meest dronken,
jij of ik?

In aanwezigheid van een beschonkene als jij, is mijn dron-
kenschap een verhaal.

Ik ging het huis uit en trof een dronkaard
voor zijn ogen bleven honderden rozentuinen en landhui-
zen verborgen.

Als een stuurloos schip zwalkte hij;
honderden wijzen en geleerden smachtten ernaar te zijn
zoals hij.

Ik vroeg hem; "Waar hoor je bij?" Hij lachte minachtend
naar mij en zei: "o, lieverd,

ik kom deels uit Turkistan, deels uit Forqaneh.

Gedeeltelijk ben ik water en klei, gedeeltelijk hart en ziel;
een deel bevindt zich aan het strand, de rest is geliefde.

Ik zei hem: “doe wat vriendelijker, want ik ben een verwant;”
hij antwoordde: “ik ken geen verwant en geen vreemde.
Ik heb geen hart en geen tulband, ik bevind me in het
wijnhuis;
ik heb een borst vol woorden, wil jij dat ik ze uitspreek?”
Bij kreupelen moet je kreupel lopen.
Heb je deze wijsheid niet van de hooggeleerden gehoord?
Een beschonkene door dat goede spul is toch niet minder
dan een stuk hout?
Hierdoor schreide ‘Oston Hannana’.*
Waarom, Shams uit Tabriz, zondert u zich af van het volk?
Juist nu, nu u honderden schitterende opstanden teweeg
hebt gebracht.

.۱۶

دیدم نگار خود را می‌گشت گرد خانه
برداشته ربابی می‌زد یکی ترانه
با زخمه چو آتش می‌زد ترانه خوش
مست و خراب و دلکش از باده مغانه

* **Oston Hannana** was een gedroogde palmboom waar de profeet Mohammed tegenaan leunde als hij preekte. Later, toen hij in de moskee een preekstoel kreeg en dus niet meer onder de palmboom preekte, schreide de palm om de afwezigheid van de profeet. Ook had dit stuk hout een speciale waarde gekregen doordat de Profeet er tegenaan geleund had.

در پرده عراقی می‌زد به نام ساقی
مقصود باده بودش ساقی بدش بهانه
ساقی ماه رویی در دست او سبویی
از گوشه‌ای درآمد بنهاد در میانه
پر کرد جام اول زان باده مشعل
در آب هیچ دیدی کآتش زند زبانه
بر کف نهاده آن را از بهر دلستان را
آنکه بکرد سجده بوسید آستانه
بستد نگار از وی اندرکشید آن می
شد شعله‌ها از آن می بر روی او دوانه
می‌دید حسن خود را می‌گفت چشم بد را
نی بود و نی بیاید چون من در این زمانه

16.

Ik trof mijn geliefde,
zij draaide rond het huis.
Ze speelde de sitar en zong een lied
de snaren waren van vuur, haar stem zo helder,
dronken, kapot en verliefd door de beker
speelde zij hemelse muziek
in harmonie met de gulheid van de kasteleinse.
De beker is het doel, de kasteleinse het middel.
Een schone kasteleinse met een kruik onder haar arm
kwam uit een hoek en zette de kruik op de grond.
Ze vulde de eerste beker met een vlamvend vuur.
Wie zag ooit dat vuur brandt in water?

Ze gaf haar deze beker in de hand,
boog vol respect en kuste de grond.
Mijn geliefde leegde de beker
en haar gezicht werd rood door het vuur.
Haar eigen schoonheid werd haar hierdoor ontsluitend.
Daarop riep zij uit:
"Moge het boze oog dit uur niet zien, noch deze plaats.
Er is niemand zoals ik in deze tijd!"

.۱۷

یک حمله و یک حمله کآمد شب و تاریکی
چستی کن و ترکی کن نی نرمی و تاجیکی
داریم سری کان سر بی تن بزید چون مه
گر گردن ما دارد در عشق تو باریکی
شاهیم نه سه روزه لعیم نه پیروزه
عشقیم نه سردستی مستیم نه از سیکی
من بنده خوبانم هر چند بدم گویند
با زشت نیامیزم هر چند کند نیکی
عشاق بسی دارد من از حسد ایشان
بیگانه همی باشم از غایت نزدیکی
روپوش کند او هم با محرم و نامحرم
گویند فلان بنده گوید که عجب کی کی
طفلی است سخن گفتن مردی است خمش کردن
تو رستم چالاکی نی کودک چالیکی

17.

Grijp de kelk,
grijp nogmaals de kelk,
want de nacht en de duisternis vallen aan.
Snel, snel, snel, snel,
niet rustig en kalm.
Ik heb een hoofd,
dit hoofd leeft zonder romp,
net als de maan doet.
Mijn nek,
zo dun als een haar,
draagt jouw liefde.
Ik ben de koning,
maar niet voor drie dagen.
Ik ben een edelsteen,
maar geen goedkope turkoois.
Mijn liefde is niet van korte duur,
ik ben dronken maar niet van lichte wijn.
Ik ben een knecht van goede lieden,
ondanks dat men over mij kletst.
Ik meng mij niet in het kwade,
zelfs niet als dit goed doet.
Mijn geliefde heeft vele aanbidders,
door hun afgunst word ik gezien als vreemdeling,
maar ik ben haar het meest nabij.
Mijn geliefde draagt een sluier
in het bijzijn van zowel een ingewijde
als in het bijzijn van een niet-ingewijde.
Vraagt men haar: "Die knecht van jou ..."
zegt zij: "Hè? Over wie hebben jullie het?"
Het spreken is voor kinderen,

het zwijgen voor volwassenen.
Je bent een groot man, net als de held Rostam,
en geen klein kind dat verstoppertje speelt.

.۱۸

همرنگ جماعت شو تا لذت جان بینی
در کوی خرابات آ تا دردکشان بینی
درکش قدح سودا هل تا بشوی رسوا
بربند دو چشم سر تا چشم نهان بینی
بگشای دو دست خود گر میل کنارستت
بشکن بت خاکی را تا روی بتان بینی
از بهر عجوزی را تا چند کشی کابین
وز بهر سه نان تا کی شمشیر و سنان بینی
نک ساقی بی‌جوری در مجلس او دوری
در دور درآ بنشین تا کی دوران بینی
این جاست ربا نیکو جانی ده و صد بستان
گرگی و سگی کم کن تا مهر شبان بینی
شب یار همی‌گردد خشخاش مخور امشب
بربند دهان از خور تا طعم دهان بینی
گویی که فلانی را بیرید ز من دشمن
رو ترک فلانی گو تا بیست فلان بینی
اندیشه مکن الا از خالق اندیشه

اندیشه جانان به کاندیشه نان بینی
با وسعت ارض الله بر حبس چه چفسیدی
ز اندیشه گره کم زن تا شرح جنان بینی
خامش کن از این گفتن تا گفت بری باری
از جان و جهان بگذر تا جان و جهان بینی

18.

Pas je aan het gezelschap aan,
zodat je geniet van je leven!
Kom naar de bouwvallige herberg van de derwisjen,
zodat je mensen ontmoet die pijn dragen in hun hart!
Neem de wijnbeker, snel,
zodat je je goede naam verliest!
Sluit je beide ogen,
zodat je met geestesogen kunt zien!
Open je beide armen,
als je je geliefde erin wilt sluiten!
Vernietig het wereldse idool,
zodat je de ware afgod kunt zien!
De ene enige onschuldige onder ons
is de rechtvaardige kasteleinse.
Probeer in haar etablissement te komen!
Blijf in alle rondjes meedrinken,
zodat je de rondjes van de aarde niet meer voelt!
Bij het wijnhuis is rendement geoorloofd,
geef een leven en ontvang er honderd!
Laat het wolven- en hondenbestaan,
zodat je de liefde van de herder kunt ervaren.
Je zegt: "Verwijder die, want hij is mijn vijand!"
Hoor van mij, ga zelf weg om Hem te zien.

Denk je aan een ander dan aan Hem,
ben je bang voor een ander dan voor Hem,
maak je dan los van diegene
en wend je tot Degene!
Het denken aan de geliefde
is gelijk aan het denken aan Hem.
De geliefde is een afbeelding van Hem,
heb je de geliefde lief, dan heb je Hem lief.
Praten over je geliefde
is Hem lof zeggen!
Wil je de ware ziel zien en
het ware bestaan beleven
offer dan je ziel en bestaan!

.۱۹

آمد مه ما مستی دستی فلکا دستی
من نیست شدم باری در هست یکی هستی
از یک قدح و از صد دل مست نمی‌گردد
گر باده اثر کردی در دل تن از او رستی
بار دگر آوردی زان می که سحر خوردی
پر می‌دهیم گر نی این شیشه بنشکستی
بر جام من از مستی سنگی زدی اشکستی
از جز تو گر اشکستی بودی که نیبوستی
زین باده چشید آدم کز خویش برون آمد
گر مرده از این خوردی از گور برون جستی
گر سیر نه ای از سر هین خوار و زبون منگر

در ماه که از بالا آید به چه پستی
ای برده نمازم را از وقت چه بی‌باکی
گر رشک نبردی دل تن عشق پرستستی
آن مست در آن مستی گر آمدی اندر صف
هم قبله از او گشتی هم کعبه رخس خستی

19.

Mijn geliefde kwam, zwaar beschonken!
Met haar hand nam zij mijn hand,
daardoor werd mijn zijn tot niet-zijn;
mijn zijn was haar zijn!
Het hart wordt niet beschonken van één beker,
noch van honderden bekers;
door wijn wordt slechts je lichaam dronken,
maar niet je hart!
Als de wijn het hart dronken zou maken
dan zou het ophouden te kloppen!
Ik vroeg mijn geliefde:
"Welke wijn heeft jou dronken gemaakt?"
Zij antwoordde: "De wijn van de morgen!"
Ik vroeg: "Heb je van die wijn nog iets over?"
Zij zei: "Zolang je de andere kruiken niet hebt stukgesla-
gen,
Kan je de ochtendwijn niet drinken!"
Ik zei: "Je hebt met de steen van jouw dronkenschap
al mijn kruiken gebroken!"
Zij antwoordde: "Nu verdien je de wijn van de ochtend,
de wijn waarvan Adam proefde
en daardoor uit zijn Adam-zijn kwam!
Een dode die drinkt van deze wijn

springt uit zijn graf!
Ben je je hoofd niet zat,
dan krijg je deze wijn niet!
De ochtendwijn is de oorsprong van de beweging,
ook van de maan die afdaalt
naar de beek in het stille bos!"
Ik sprak: "Door jouw komst ben ik het gebed
en de gebedstijden kwijt,
ben ik door dit verlies deze ochtendwijn nu wel waard?"
Zij antwoordde: "Als het hart geen jaloezie kent,
dan is de liefde lichaamsliefde!
Als je geliefde beschonken komt in jouw dronkenschap,
dan is het spreken over de wijn en de ochtend onzin,
de geliefde is de gebedsrichting, de gebedstijd en het gebed,
zo heb je geen behoefte aan Kaäba, Esja en Mekka!"

۲۰

ماییم در این گوشه پنهان شده از مستی
ای دوست حریفان بین یک جان شده از مستی
از جان و جهان رسته چون پسته دهان بسته
دمها زده آهسته زان راز که گفتستی
ماییم در این خلوت غرقه شده در رحمت
دستی صنما دستی می‌زن که از این دستی
عاشق شده بر پستی بر فقر و فرودستی
ای جمله بلندی‌ها خاک در این پستی
جز خویش نمی‌دیدی در خویش بیچیدی

شیخا چه ترنجیدی بیخویش شو و رستی
بربند در خانه منمای به بیگانه
آن چهره که بگشادی و آن زلف که بربستی
امروز مکن جانا آن شیوه که دی کردی
ما را غلطی دادی از خانه برون جستی
صورت چه که بربودی در سر بر ما بودی
برخاستی از دیده در دلکده بنشستی
شد صافی بی‌دردی عقلی که توش بردی
شد داروی هر خسته آن را که توش خستی
ای دل بر آن ماهی زین گفت چه می‌خواهی
در قعر رو ای ماهی گر دشمن این شستی

20.

Ik zit hier in dit hoekje,
verborgen in mijn dronkenschap,
o vrienden, kijk,
de rivalen zijn allen verenigd door de wijn.
Los van zorg en bestaan,
gelijk aan een ongepelde noot,
praten de dronkaards niet,
ook niet over hun pijn.
Ik zit in deze afzondering
helemaal verzonken in de genade
van de hand van de geliefde.
O geliefde,
haal je hand niet weg.
De geliefde zoekt liefde in laagheid,

in armoede en bescheidenheid.
O alle hoogheid,
laagheid is niet laag,
aarde is niet laag,
aarde is de grond!
O jij, die niets anders zag dan jezelf,
je was in jezelf verzonken.
O sjeik,
geen grimas meer,
laat jezelf los en wordt bevrijd!
Liefste, doe de deur op slot
en laat oningewijden niet zien
je open gezicht,
ook niet je opgebonden lokken!
Liefste, gedraag je vandaag niet zoals gisteren.
Ben je vergeten,
je hebt mij de deur gewezen!
Jouw gezicht wees mij de deur,
maar jouw gedachten wezen mij wat anders.
Zodra je mijn ogen verliet,
ging je het huis van mijn hart binnen.
Liefste, door jouw beker
vluchtte mijn verstand.
Maar goed ook,
weg met deze lastpost!
Jouw beker is een remedie
tegen elke vermoeidheid,
jouw 'ga weg!' is een toevluchtsoord
voor elke rusteloze.
O hart,
je bent nu bij de volle maan,

wat wil je nog meer?
O maanvis,
ga naar de bodem van de zee
als je de hengel ziet als je vijand.

.۲۱

جان و جهان! دوش کجا بوده‌ای
نی غلطم، در دل ما بوده‌ای
دوش ز هجر تو جفا دیده‌ام
ای که تو سلطان وفا بوده‌ای
!آه که من دوش چه سان بوده‌ام
!آه که تو دوش کرا بوده‌ای
رشک برم کاش قبا بودمی
چونک در آغوش قبا بوده‌ای
زهره ندارم که بگویم ترا
«!بی من بیچاره چرا بوده‌ای؟»
یار سبک روح! به وقت گریز
تیزتر از باد صبا بوده‌ای
بی‌تو مرا رنج و بلا بند کرد
باش که تو بنده بلا بوده‌ای
رنگ رخ خوب تو آخر گواست
در حرم لطف خدا بوده‌ای
رنگ تو داری، که زرنگ جهان

پاکی، و هم‌رنگ بقا بوده‌ای
آینه‌ رنگ تو عکس کسیست
تو ز همه رنگ جدا بوده‌ای

21.

O mijn hart en mijn bestaan,
zeg mij, waar was je gisteravond?
Neem het mij niet kwalijk,
ik zag het niet,
je was in mijn hart!
Ach, in wat voor een toestand
verkeerde ik gisteravond!?
Ach, tot wie behoorde jij gisteravond?!
Was ik maar het gewaad dat je droeg,
in wiens armen je lag.
Ik durf je niet te vragen:
“Waar was je zonder mij?”
De kleur van jouw schone gelaat
is getuige van jouw gebed tot Hem.
In de spiegel zie ik de kleur,
de kleur van Zijn gezicht,
jij bent Zijn weerschijn.

.۲۲

هر نفس آواز عشق می‌رسد از چپ و راست
ما به فلک می‌رویم عزم تماشا که راست
ما به فلک بوده‌ایم یار ملک بوده‌ایم
باز همان جا رویم جمله که آن شهر ماست

خود ز فلک برتریم وز ملک افزونتریم
زین دو چرا نگذریم منزل ما کبریاست
گوهر پاک از کجا عالم خاک از کجا
بر چه فرود آمدیت بار کنید این چه جاست
بخت جوان یار ما دادن جان کار ما
قافله سالار ما فخر جهان مصطفاست
از مه او مه شکافت دیدن او برنتافت
ماه چنان بخت یافت او که کمینه گداست
بوی خوش این نسیم از شکن زلف اوست
شعشه این خیال زان رخ چون والضحاست
در دل ما درنگر هر دم شق قمر
کز نظر آن نظر چشم تو آن سو چراست
خلق چو مرغابیان زاده ز دریای جان
کی کند این جا مقام مرغ کز آن بحر خاست
بلک به دریا دریم جمله در او حاضریم
ور نه ز دریای دل موج پیایی چراست
آمد موج الست کشتی قالب بیست
باز چو کشتی شکست نوبت وصل و لقاست

22.

Bij iedere ademtocht
hoor ik van rechts en links
het lied van de liefde!

Wij varen naar de hemel,
wie wil komen kijken?
Wij waren in de hemel,
in gezelschap van engelen.
Opnieuw gaan we daarheen,
allemaal,
daar is onze stad!
Wij staan hoger dan de hemel,
wij staan hoger dan de engelen.
Waarom zullen wij deze twee
niet achter ons laten?
Hij is onze bestemming.
Waar komt de reine aard vandaan?
Waar komt deze aarde vandaan?
Waarom zijn wij op deze aarde?
In welke omgeving bevinden wij ons?
We moeten gaan!
Het geluk is het onze,
opoffering is onze arbeid.
Onze karavaanleider
is het juweel van het bestaan,
onze geliefde!
Met de maan van haar gelaat
verduistert zij de Maan,
deze kon haar licht niet aan
en kreeg de eer
om in haar schaduw te staan.
De fijne geur van rozen
komt van haar lokken.
De leden van het volk zijn geboren
als eenden uit de zee van de ziel.

Waarom zou zo'n gevogelte de zee verlaten?
We verblijven allen in de zee,
we zijn allen in Hem aanwezig,
hoe kunnen anders de eeuwige golven
in het hart verklaard worden?
De golf van het begin
nam het schip van het lichaam mee,
wanneer dit schip wordt stukgeslagen,
is het de tijd voor de ontmoeting.

.۲۳

آن کیست ای خدای کز این دام خامشان
ما را همی کشد به سوی خود کشان کشان
ای آنک می کشی تو گریبان جان ما
از جمع سرکشان به سوی جمع سرخوشان
بگرفته گوش ما و بسوزیده هوش ما
ساقی باهشانی و آرام بی هشان
بی دست می کشی تو و بی تیغ می کشی
شاگرد چشم تو نظر بی گنه کشان
آب حیات نزل شهیدان عشق توست
این تشنه کشتگان را ز آن نزل می چشان
دل را گره گشای نسیم وصال توست
شاخ امید را به نسیمی همی فشان
خود حسن ساکن است و مقیم اندر آن وجود

زان ساکنند زیر و زبر این مفتشان
مقصود ره روان همه دیدار ساکنان
مقصود ناطقان همه اصغای خامشان
آتش در آب گشته نهان وقت جوش آب
چون آب آتش آمد الغوث ز آتشان
در روح دررسی چو گذشتی ز نقش‌ها
وز چرخ بگذری چو گذشتی ز مه و شان
همیان چه می‌نهی به امانت به مفلسان
پا را چه می‌نهی تو به دندان گربشان
از نو چو میر گولان بستد کلاه و کفش
خواهی تو روستایی خواهی ز اکدشان
دانش سلاح توست و سلاح از نشان مرد
مردی چو نیست به که نباشد تو را نشان
دیگر مگو سخن که سخن ریگ آب توست
خورشید را نگر چو نه‌ای جنس اعمشان

23.

Wie is, o God, degene
die een stille val voor mij heeft neergezet?
Deze val trekt mij voortdurend naar zich toe.
Jij, die de kraag van mijn ziel hebt vastgegrepen,
trek je mij uit de groep van opstandelingen
naar de groep van dronkaards?
Je hebt mij bij de oren
en hebt mijn verstand weggejaagd.

Jij bent de kasteleinse van de nuchteren
en de rust van de dronkaard.
Zonder mij te grijpen,
trek je mij.
Zonder mes
onthoofd je mij.
De schaduw van jouw ogen
vermoordt een onschuldige
in één oogopslag!
Het levenswater van de martelaars voor de liefde
is jouw liefde.
Dit is het geschenk
dat de doden tot leven wekt.
De geliefden sterven
dorstend naar dit water.
Alle knopen van het hart
worden losgetrokken
door de bries van een ontmoeting met jou.
Breng met jouw zachte bries
de takken van de boom van hoop in beweging!
De schoonheid huist in jouw bestaan,
het bestaan verblijft in jouw schoonheid.
Daarom zijn allen die jou zoeken stil.
In die stilte zoeken ze een glimp van jou.
Alle woorden ben jij,
stilte ben jij.
Het vuur is geborgen in het water,
het water kookt!
Het is vurig water.
De dorstigen smachten naar het vuur,
niet naar het water.

Laat de beelden
en zoek de geest.
Laat het bestaan
en zoek de liefde.
Zeg dan geen woord,
het woord is de steen in je levenswater.
Kijk naar de zon,
als je ogen er niet van gaan tranen!

.۲۴

می بینمت که عزم جفا می کنی مکن
عزم عتاب و فرقت ما می کنی مکن
در مرغزار غیرت چون شیر خشمگین
در خونم ای دو دیده چرا می کنی مکن
بخت مرا چو کلک نگون می کنی مکن
پشت مرا چو دال دوتا می کنی مکن
ای تو تمام لطف خدا و عطای او
خود را نکال و قهر خدا می کنی مکن
پیوند کرده ای کرم و لطف با دلم
پیوند کرده را چه جدا می کنی مکن
آن بیذقی که شاه شده ست از رخ خوش
بازش به مات غم چه گدا می کنی مکن
آن بنده ای که بدر شد از پرتو رخت
چون ماه نو ز غصه دوتا می کنی مکن

گر گبر و مؤمن است چو کشته هوای توست
بر گبر کشته تو چه غزا می‌کنی مکن
بی‌هوش شو چو موسی و همچون عصا خموش
مانند طور تو چه صدا می‌کنی مکن

24.

Ik zie dat je mij wilt berispen,
niet doen!
In het landschap van de afgunst
ben ik een woedende leeuw.
Mijn beide ogen tranen bloed
door jouw gedrag,
niet doen!
Je hebt de kruik van mijn bestaan omgekeerd,
niet doen!
Je hebt mijn rug gekromd met de last van jouw liefde,
niet doen!
Je maakt met je gedrag jezelf tot een waarschuwing
hoe het niet moet,
zo wek je de woede van God,
niet doen!
Je hebt met grootmoedigheid en gevoel
mijn hart verwarmd.
Zo heb je je met mij verbonden,
verbreek dit niet!
Ik ben de pion
die in het schaakspel van jouw liefde
tot de dame is verheven,
zet mij niet schaakmat!
Ik ben rijk

door jouw liefde,
maak mij niet arm!
Ik ben de slaaf
die leeft bij de genade van zijn meester,
maak mij niet vrij!
Mijn ogen zien
in het licht van jouw maan,
versluis het niet!
Van gelovige tot ongelovige,
iedereen verlangt naar jou,
iedereen zoekt het leven in jouw adem,
ontneem hen die adem niet!
Raak in vervoering, net als Mozes,
en wees stil als zijn staf,
roep niet als de Sinai,
wees stil!

.۲۵

بشنیده‌ام که عزم سفر می‌کنی مکن
مهر حریف و یار دگر می‌کنی مکن
تو در جهان غربی غریب چه می‌کنی
قصد کدام خسته جگر می‌کنی مکن
از ما مدزد خویش به بیگانگان مرو
دزدیده سوی غیر نظر می‌کنی مکن
ای مه که چرخ زیر و زبر از برای توست
ما را خراب و زیر و زبر می‌کنی مکن
چه وعده می‌دهی و چه سوگند می‌خوری

سوگند و عشوه را تو سپر می‌کنی مکن
کو عهد و کو وثیقه که با بنده کرده‌ای
از عهد و قول خویش عبر می‌کنی مکن
ای برتر از وجود و عدم بارگاه تو
از خطه وجود گذر می‌کنی مکن
ای دوزخ و بهشت غلامان امر تو
بر ما بهشت را چو سقر می‌کنی مکن
اندر شکرستان تو از زهر ایمنیم
آن زهر را حریف شکر می‌کنی مکن
جانم چو کوره‌ای است پرآتش بست نکرد
روی من از فراق چو زر می‌کنی مکن
چون روی درکشی تو شود مه سیه ز غم
قصد خسوف قرص قمر می‌کنی مکن
ما خشک لب شویم چو تو خشک آوری
چشم مرا به اشک چه تر می‌کنی مکن
چون طاقت عقيله عشاق نیستت
پس عقل را چه خیره نگر می‌کنی مکن
حلوا نمی‌دهی تو به رنجور ز احتما
رنجور خویش را تو بتر می‌کنی مکن
چشم حرام خواره من دزد حسن توست
ای جان سزای دزد بصر می‌کنی مکن

سر درکش ای رفیق که هنگام گفت نیست

در بی‌سری عشق چه سر می‌کنی مکن

25.

Ik heb gehoord dat je op reis gaat;

ga niet!

Je kijkt naar mijn rivaal;

kijk niet!

Je zoekt naar een ander;

zoek niet!

Je bent een vreemdeling op aarde;

wat doe je in den vreemde?

Op wie wil je je pijlen nu weer richten?

Weer een ander?

Niet doen!

Ontneem mij jou niet;

ga niet naar een vreemde!

Heimelijk werp je je blik op een ander;

niet doen!

O, mijn maan,

het bestaan is omwille van jou,

verschuil je niet achter de wolken;

ontneem het jouw licht niet!

Geef geen ijdele hoop,

leg geen valse eed af,

je hebt van hoop en eed een schild gemaakt;

niet doen!

Je staat boven het zijn,

en boven het niet-zijn,

waarom ga je het zijn voorbij;

ga niet!

De gang naar de hel of de hemel van de knechten
ligt in jouw hand,
waarom zet je dan mijn hemel in de hel?
Doe niet!
In jouw suikerland
is iedereen immuun voor gif,
je maakt dat gif tot rivaal van de suiker;
doe niet!
Mijn hart is een oven vol vuur;
is dit voor jou niet toereikend?
Je maakt mijn gezicht bleek door jouw vertrek;
doe niet!
Mijn droge lippen
smachten naar het lessen
maar je hebt mijn ogen tot vocht gebracht;
niet doen!
Als je niet in staat bent om een offer te brengen,
zoals Abraham dat deed,
spreek dan niet van liefde,
waarom dan kijk je het verstand in de ogen?
Kijk niet!
Mijn ogen zijn gewend aan heimelijk kijken,
daarom kijken zij stiekem naar jou,
Ach liefste, waarom straf je deze blikkendif;
doe niet!
Ach vriend, houd op,
nu is niet de tijd van praten,
de liefde kent geen geheimen,
waarom houd je haar geheim?
Doe niet!

۲۶.

آن یار غریب من آمد به سوی خانه
امروز تماشا کن اشکال غریبانه
یاران وفا را بین اخوان صفا را بین
در رقص که بازآمد آن گنج به ویرانه
ای چشم چمن می بین وی گوش سخن می چین
بگشای لب نوشین ای یار خوش افسانه
امروز می باقی بی صرفه ده ای ساقی
از بحر چه کم گردد زین یک دو سه پیمان
پیمان و پیمان در باده دوی نبود
خواهی که یکی گردد بشکن تو دو پیمان
من باز شکارم جان درین مدارم جان
زین بیش نمی باشم چون جغد به ویرانه
قانع نشوم با تو صبر از دل من گم شد
رو با دگری می گو من نشنوم افسانه
من دانه افلاکم یک چند در این خاکم
چون عدل بهار آمد سرسبز شود دانه
تو آفت مرغانی زان دانه که می دانی
یک مشت برافشانی ز انبار پر از دانه
ای داده مرا رونق صد چون فلک ازرق
ای دوست بگو مطلق این هست چنین یا نه

بار دگر ای جان تو زنجیر بجنبان تو
وز دور تماشا کن در مردم دیوانه
خود گلشن بخت است این یا رب چه درخت است این
صد بلبل مست این جا هر لحظه کند لانه
جان گوش کشان آید دل سوی خوشان آید
زیرا که بهار آمد شد آن دی بیگانه

26.

Mijn zo vreemde geliefde kwam richting huis.
Vandaag moet je kijken naar vreemde beelden.
Werp een blik op trouwe vrienden,
bewonder de vierende broederschap
De geliefde, die schat, kwam dansend naar de ruïne.
Ach mijn ogen, bekijk het gras,
ach mijn oren, luister naar de woorden,
ach geliefde, open je heerlijke lippen
en vertel de mooie verhalen.
Vandaag, ach kasteleinse, geef de wijn,
maar dan een volle beker!
Ach kasteleinse, één of twee bekers maakt de zee niet
minder vol,
geef beker na beker!
Bekers moet je niet in even, maar in oneven aantal schen-
ken!
Zoek je eenheid, dan breek je al je beloftes en elke eed!
Ach geliefde, ik ben een valk,
zet mij niet gevangen.
Ik ben geen uil en behoort niet tot een ruïne!
Ach mijn lief, ik heb aan jou niet genoeg,

geduld is uit mijn hart gevlucht!
Ga je verhaal aan een ander vertellen,
mijn oren zijn gesloten voor legenden!
Ik ben een zaadkorrel uit de hemelen,
voor even ben ik in de aarde.
Waait de lentebries, dan ontkiemt de zaadkorrel.
Je bent de pest voor de vogels,
neem een handvol zaadkorrels
uit de volle kruik die je bekend is.
Ach vriend, mijn klandizie komt door jou,
je hebt mij blauwe hemelen geschonken.
Vriend, zeg mij voor altijd of het zo is of niet!
Ach mijn lief, laat de ketens rinkelen
en ga opzij en bekijk de dwaze!
Zo'n dwaasheid is eigenlijk de tuin van geluk.
O God, welke boom groeit in deze tuin,
dat ieder moment daarin dronken nachtegalen hun nest
bouwen!
Ach, het hart wordt aan zijn oren naar de vreugde getrok-
ken
want de lente komt eraan en de wintertijd is voorbij!

.۲۷

این جا کسی است پنهان دامان من گرفته
خود را سپس کشیده پیشان من گرفته
این جا کسی است پنهان چون جان و خوشتر از جان
باغی به من نموده ایوان من گرفته
این جا کسی است پنهان همچون خیال در دل

اما فروغ رویش ارکان من گرفته
این جا کسی است پنهان مانند قند در نی
شیرین شکرفروشی دکان من گرفته
جادو و چشم بندی چشم کسش نبیند
سوداگری است موزون میزان من گرفته
چون گلشکر من و او در همدگر سرشته
من خوی او گرفته او آن من گرفته
در چشم من نیاید خوبان جمله عالم
بنگر خیال خوبش مژگان من گرفته
من خسته گرد عالم درمان ز کس ندیدم
تا درد عشق دیدم درمان من گرفته
تو نیز دل کبابی درمان ز درد یابی
گر گرد درد گردی فرمان من گرفته
در بحر ناامیدی از خود طمع بریدی
زین بحر سر برآری مرجان من گرفته
بشکن طلسم صورت بگشای چشم سیرت
تا شرق و غرب بینی سلطان من گرفته
ساقی غیب بینی پیدا سلام کرده
پیمانه جام کرده پیمان من گرفته
من دامنش کشیده کای نوح روح دیده
از گریه عالمی بین طوفان من گرفته

تو تاج ما وآنکه سرهای ما شکسته
تو یار غار وآنکه یاران من گرفته
گوید ز گریه بگذر زان سوی گریه بنگر
عشاق روح گشته ریحان من گرفته
یاران دل شکسته بر صدر دل نشسته
مستان و می پرستان میدان من گرفته
همچو سگان تازی می کن شکار خامش
نی چون سگان عوعو کهدان من گرفته
تبریز شمس دین را بر چرخ جان بینی
اشراق نور رویش کیهان من گرفته

27.

Hier heeft zich iemand verborgen,
zij heeft mijn gewaad vastgehouden,
zij heeft dit dan weer losgelaten,
zij is mij in de weg gaan staan,
hier heeft zich iemand verborgen.
Zij is mijn ziel en mijn zoete leven,
zij heeft mij de tuin laten zien,
maar ze heeft mij mijn balkon ontnomen.
Hier heeft zich iemand verborgen,
zoals een rusteloze gedachte,
als een beeltenis in mijn hart,
maar haar licht
heeft mijn hele bestaan in de greep.
Hier heeft zich iemand verborgen,
zoals de suiker in het riet.

Ze is een suikerverkoopster
en heeft mijn winkel overgenomen.
Haar werk is toverij,
niemand ziet haar toverkunsten.
Zij verkoopt gracieus,
een beeldschone zakenvrouw
een evenwichtige handelaar,
die het evenwicht van mijn weegschaal heeft weggenomen.
Ik als suikerplant en zij als zoetigheid,
ik heb haar eigenschappen,
zij is van mij,
daarom zie ik geen ander,
mooi of niet mooi.
De hele wereld is zij!
Vrienden, zie,
dat mijn wimpers haar gedachten zien,
ik dool door de hele wereld,
niemand heeft ooit zo'n zwerver gezien,
van zo'n zwerver gehoord.
Zodra de pijn van de liefde kwam
werden al mijn pijnen genezen.
Liefdespijn is medicijn.
Ontcijfer het geheimschrift van je gezicht
ontsluier je gelaat en toon je ogen,
zodat je kunt zien,
dat van west tot oost
en van oost tot west
alles onder het gezag staat van mijn geliefde.
De helderziende kasteleinse
heeft mij openbaar gegroet.

Zij schonk mij een beker wijn
in ruil voor mijn trouw.
Op mijn knieën greep ik haar gewaad
en sprak tot haar:
'Ach, licht van mijn ogen,
zie hoe mijn tranen wellen
en zie de storm die daar woedt.
De geliefde is mijn kroon
en mijn hoofd draagt de tekenen der liefde.
De geliefde gaf mij de liefde,
ik had haar niets te bieden
zij heeft mij alles ontnomen,
alles van niets!
Ze zegt: "Laat het huilen maar,
dan zie je het verhaal
van achter het huilen.
De geliefden veranderen in één geest,
ontnemen elkaars kruidigheid.
Vrienden met gebroken harten
zitten mij hoog in het hart.
De dronkaards en wijnaanbidders
hebben mij mijn levensplek ontnomen."
O, Shams uit Tabriz,
je ziet de zon van het geloof
komen en gaan in de draaiing van het leven.
Het licht van jouw gelaat
heeft mijn heelal verduisterd.

.۲۸

من دزد دیدم کو برد مال و متاع مردمان

این دزد ما خود دزد را چون می بدزدد از میان
خواهند از سلطان امان چون دزد افزونی کند
دزدی چو سلطان می کند پس از کجا خواهند امان
عشق است آن سلطان که او از جمله دزدان دل برد
تا پیش آن سرکش برد حق سرکشان را موکشان
عشق است آن دزدی که او از شحنگان دل می برد
در خدمت آن دزد بین تو شحنگان بی کران
آواز دادم دوش من کای خفتگان دزد آمده ست
دزدید او از چابکی در حین زبانم از دهان
گفتم بیندم دست او خود بست او دستان من
گفتم به زندانش کنم او می ننگجد در جهان
از لذت دزدی او هر پاسبان دزدی شده
از حيله و دستان او هر زیرکی گشته نهان
خلقی ببینی نیم شب جمع آمده کان دزد کو
او نیز می پرسد که کو آن دزد او خود در میان
ای مایه هر گفت و گو ای دشمن و ای دوست رو
ای هم حیات جاودان ای هم بلای ناگهان
ای رفته اندر خون دل ای دل تو را کرده بحل
بر من بزن زخم و مهل حقا نمی خواهم امان
سخته کمانی خوش بکش بر من بزن آن تیر خوش
ای من فدای تیر تو ای من غلام آن کمان

زخم تو در رگ‌های من جان است و جان افزای من
شمشیر تو بر نای من حیف است ای شاه جهان
کو حلق اسماعیل تا از خنجرت شکری کند
جرجیس کو کز زخم تو جانی سپارد هر زمان
شه شمس تبریزی مگر چون بازآید از سفر
یک چند بود اندر بشر شد همچو عنقا بی‌نشان

28.

Ik heb dieven gezien
die goederen en bezittingen van mensen stelen.
Maar, wie moet ik dit vertellen:
mijn schone dief
steelt de dief!
Men vraagt de sultan om bescherming
wanneer het aantal dieven toeneemt!
Aan wie moet men bescherming vragen
wanneer de sultan de dief is?
De liefde is de sultan
die het hart van alle dieven steelt
om het aan de Dief der Dieven
te verliezen.
De liefde is de dief
die het hart van alle nachtwakers steelt
om het aan de Waker der Wakers
te verliezen.
Zie het wonder:
ontelbare nachtwakers dienen de dief!
Gisteravond riep ik luid:
"Ach slapenden, er is een dief!"

Die dief, die lenige dief,
stal tegelijk mijn tong uit mijn mond!
Ik dacht: Zou ik zijn handen vastbinden?
Maar hij had mijn handen al vastgebonden.
Ik dacht: Ik moet hem gevangen nemen,
hij past nergens in deze wereld!
Door het genot van zijn stelen
is iedere nachtwaker een dief geworden.
Door zijn list en bedrog
zijn alle bedriegers en listigen
met schaamte afgedropen.
De menigte heeft zich midden in de nacht verzameld
om die "Ach slapenden, er is een dief!" te zien.
Ieder vraagt: Waar is "Ach slapenden, er is een dief!"
Deze dief, onderwerp van ieder gesprek,
vijand en vriend tegelijk,
grenzeloos en begrensd,
hij zit in het bloed van het hart en
het hart heeft hem van harte verwelkomd.
Sla mij, verwond mij,
ik zoek geen bescherming.
Jij, sterke schutter, schiet naar mij,
jouw heerlijke pijl!
Mijn leven is geofferd voor jou,
mijn hart is aan jouw pijl gegeven,
ik ben een nietige knecht van die pijl.
Jouw wond in mijn aderen is het leven,
het heerlijke leven.
Mijn hals is het niet waard
geraakt te worden door jouw zwaard,
jij, koning der wereld!

Waar is de hals van Ismael (Izaäk)
om jouw zwaard te danken?
Waar is de aartsvader
die zich ieder moment gereed maakt
voor een wond door jou toegebracht.
Waar blijft aartsvader Jirjis,*
om door jouw wond telkens weer te sterven?
Wanneer zou koning Shams van Tabriz terugkeren?
Hij was even mens hier en als feniks vloog hij weg,
zonder enig spoor achter te laten.

* Sint Joris van Cappadocië

.۲۹

چو نماز شام هر کس بنهد چراغ و خوانی
منم و خیال یاری غم و نوحه و فغانی
چو وضو ز اشک سازم بود آتشین نمازم
در مسجدم بسوزد چو بدو رسد اذانی
رخ قبله‌ام کجا شد که نماز من قضا شد
ز قضا رسد هماره به من و تو امتحانی
عجبا نماز مستان تو بگو درست هست آن
که نداند او زمانی نشناسد او مکانی
عجبا دو رکعت است این عجبا که هشتمین است
عجبا چه سوره خواندم چو نداشتم زبانی
در حق چگونه کوبم که نه دست ماند و نه دل

دل و دست چون تو بردی بده ای خدا امانی
به خدا خبر ندارم چو نماز می گزارم
که تمام شد رکوعی که امام شد فلانی
پس از این چو سایه باشم پس و پیش هر امامی
که بکاهم و فزایم ز حراک سایه بانی
به رکوع سایه منگر به قیام سایه منگر
مطلب ز سایه قصدی مطلب ز سایه جانی
ز حساب رست سایه که به جان غیر جنبد
که همی زند دو دستک که کجاست سایه دانی
چو شه است سایه بانم چو روان شود روانم
چو نشیند او نشستم به کرانه دکانی
چو مرا نماند مایه منم و حدیث سایه
چه کند دهان سایه تبعیت دهانی
نکنی خمش برادر چو پیری ز آب و آذر
ز سبو همان تلابد که در او کنند یا نی

29.

Bij het vallen van de avond
ontsteekt ieder een lamp en dekt de tafel.
Ik ontsteek de lamp van herinneringen aan mijn geliefde
en dek de tafel van smart, klagen en pijn.
Ik was mij schoon met tranen,
daarna is mijn gebed vol vuur.
De deur van mijn moskee ontvlamt,
zodra deze de oproep tot gebed hoort.

Is het gebed van dronkaards geldig?
Zeg jij of dat geldig is!
Een dronkaard heeft geen besef van tijd, noch plaats,
hij twijfelt of hij twee formules heeft geciteerd
of dat hij bezig is met de achtste.
Hij vraagt zich af welk koranhoofdstuk hij heeft geciteerd,
toen hij geen woord kon uitbrengen.
Hoe moet ik aan de deur van het Wezenlijke kloppen,
ik heb geen handen en geen hart,
jij hebt mij de hand en het hart ontnomen.
Ach God, help mij!
Bij God, ik weet niet wat ik doe,
wanneer ik een gebed uitspreek
en ik vraag mij af of de buiging is gedaan.
Wie is de gebedsvorganger?
Vanaf nu zal ik een schaduw zijn
achter en voor iedere voorganger.
Dan zal ik kort en lang worden
door iedere beweging van hem.
Kijk niet naar de buiging van de schaduw,
kijk niet naar het opstaan van de schaduw,
vraag aan de schaduw niets.
Vraag geen leven of ziel aan de schaduw.
Omdat de koning mijn parasol is,
beweeg ik wanneer hij beweegt.
Gaat hij zitten bij een winkel,
dan ga ik daar ook zitten.
Omdat mij geen vermogen rest,
is mijn verhaal het verhaal van de schaduw.
Waarvoor heeft de schaduw een mond nodig,

deze luistert alleen!
Broeder, wees niet zwijzaam als een engel,
je bent van water en vuur!
Een kruik zweet uit wat erin zit!

۳۰.

ای دوست شکر بهتر یا آنک شکر سازد
خوبی قمر بهتر یا آنک قمر سازد
ای باغ توی خوشتر یا گلشن گل در تو
یا آنک برآرد گل صد نرگس تر سازد
ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش
یا آنک به هر لحظه صد عقل و نظر سازد
ای عشق اگر چه تو آشفته و پرتابی
چیزیست که از آتش بر عشق کمر سازد
بیخود شده آنم سرگشته و حیرانم
گاهی بسوزد پر گاهی سر و پر سازد
دریای دل از لطفش پر خسرو و پر شیرین
وز قطره اندیشه صد گونه گهر سازد
آن جمله گهرها را اندر شکند در عشق
وان عشق عجایب را هم چیز دگر سازد
شمس الحق تبریزی چون شمس دل ما را
در فعل کند تیغی در ذات سپر سازد

30.

Vriend,
is suiker beter,
of degene die de suiker maakt?
Is de maan beter,
of degene die de maan maakt?
Ach tuin, ben jij het mooiste,
of de bloemen en bloesems die in je zijn?
Of degene die een bloem verwijdert,
zodat honderden nieuwe narcissen groeien?
Ach verstand, ben jij beter in de kring van kennis en wijs-
heid,
of degene die elk moment nieuwe kennis en wijsheid
schept?
Ach liefde, je bent verward en rusteloos
dit zijn de vlammen van liefdesvuur.
Ik ben verward, rusteloos en verdwaald.
Soms laat zij mijn veren branden,
soms geeft zij mij vleugels.
De zee van het hart is vol van haar genade
vele geliefden lessen hun dorst aan haar wateren,
Khosro en Sjirin en nog veel meer!
Zij laat van een druppel gedachten honderden parels
groeien.
Al deze parels breken in de liefde,
de liefde, die vreemde, draait alles om.
Shams uit Tabriz is de zon van mijn hart,
hij slaat mij met zijn zwaard,
maar eigenlijk is dat een schild.

۳۱.

نومید مشو جانا کاومید پدید آمد
اومید همه جان‌ها از غیب رسید آمد
نومید مشو گر چه مریم بشد از دستت
کان نور که عیسی را بر چرخ کشید آمد
نومید مشو ای جان در ظلمت این زندان
کان شاه که یوسف را از حبس خرید آمد
یعقوب برون آمد از پرده مستوری
یوسف که زلیخا را پرده بدرید آمد
ای شب به سحر برده در یارب و یارب تو
آن یارب و یارب را رحمت بشنید آمد
ای درد کهن گشته بخ بخ که شفا آمد
وی قفل فروبسته بگشا که کلید آمد
ای روزه گرفته تو از مایده بالا
روزه بگشا خوش خوش کان غره عید آمد
خامش کن و خامش کن زیرا که ز امر کن
آن سکنه حیرانی بر گفت مزید آمد

31.

Wees, mijn ziel, niet wanhopig,
het licht van de hoop daagt.
De hoop van alle zielen
komt uit het onzichtbare.
Wees niet wanhopig

en treur niet om Maria,
want Jezus verschijnt in het licht.
Ach ziel, wees niet wanhopig
door de duisternis van gevangenschap,
want de koning die Jozef uit de gevangenis vrij kocht,
komt naderbij.
Jacob, kom uit je tent van verdriet,
want Jozef, die Zoleika afwees,
komt spoedig vrij!
Ach jij, die de nacht
Klagend en smekend tot de ochtend bracht,
sta op, Hij heeft jouw jammerklacht gehoord.
Hij komt met zijn genade.
Ach oude pijn,
verheug je, de genezing komt!
Ach gesloten slot,
wees blij, de sleutel komt!
Ach jij die hebt gevestigd,
er komt een hemelse maaltijd,
beëindig je vasten met dit feest!
Wees stil, jij,
want de Schepper beveelt dit,
deze stilte van verwondering
is zwanger van het goede!

.۳۲

شمس و قمر آمد سمع و بصرم آمد

وان سیمبرم آمد وان کان زرم آمد

مستی سرم آمد نور نظرم آمد

چیز دگر ار خواهی چیز دگرم آمد
آن راه زخم آمد توبه شکنم آمد
وان یوسف سیمین بر ناگه به برم آمد
امروز به از دینه ای مونس دیرینه
دی مست بدان بودم کز وی خبرم آمد
آن کس که همی‌جستم دی من به چراغ او را
امروز چو تنگ گل بر ره گذرم آمد
دو دست کمر کرد او بگرفت مرا در بر
زان تاج نکورویان نادر کمرم آمد
آن باغ و بهارش بین وان خمر و خمارش بین
وان هضم و گوارش بین چون گلشکرم آمد
از مرگ چرا ترسم کو آب حیات آمد
وز طعنه چرا ترسم چون او سپرم آمد
امروز سلیمانم کانگشتریم دادی
وان تاج ملوکانه بر فرق سرم آمد
از حد چو بشد دردم در عشق سفر کردم
یا رب چه سعادت‌ها که زین سفرم آمد
وقتست که می نوشم تا برق زند هوشم
وقتست که برپریم چون بال و پریم آمد
وقتست که درتابم چون صبح در این عالم
وقتست که برغرم چون شیر نرم آمد

بیتی دو بماند اما بردند مرا جانا
جایی که جهان آن جا بس مختصرم آمد

32.

Er komt mijn zon, mijn maan,
er komt mijn horen, mijn zien,
mijn schoonheid komt,
de mijn van mijn edelstenen komt,
mijn dronkenschap komt
het licht van mijn ogen komt.
Wens je iets anders,
dan komt er iets anders.
Mijn rover komt,
de breker van mijn berouw komt.
Mijn schone Jozef komt
plotseling bij mij.
Gisteren was ik dronken
door de ontvangst van het bericht van zijn komst.
Die ik altijd zocht
zag ik gisteren in mijn licht gevangen.
Zij opende haar beide armen
en omhelsde mij,
de kroon van haar schoonheden.
Mijn enige geliefde komt,
zie haar tuin en haar lente,
zie haar wijn en haar dorst,
zie haar aanvaarding en verdraagzaamheid,
want mijn pure suikerroos komt.
Waarom moet ik vrezen voor geroddel,
want zij, mijn schild, komt.
Vandaag ben ik koning Salomo,

zij gaf mij de zegelring,
vandaag komt mijn kroon.
Toen mijn pijn ondraaglijk werd,
maakte ik een reis in de liefde.
O God, ik ontving veel geluk op deze reis,
mijn zegening komt.
Nu is de tijd om wijn te drinken,
zodat mijn verstand vlucht.
Nu is de tijd om te vliegen,
want mijn vleugels komen.
Nu is de tijd om te stralen,
want mijn ochtend komt.
Nu is de tijd om te beven,
want mijn leeuwin komt.
Er moeten nog twee dichtregels worden gemaakt,
maar de liefde neemt mij mee
naar waar de wereld zich bevindt.

.۳۳

گر جان عاشق دم زند آتش در این عالم زند
وین عالم بی‌اصل را چون ذره‌ها برهم زند
عالم همه دریا شود دریا ز هیبت لا شود
آدم نماند و آدمی گر خویش با آدم زند
دودی برآید از فلک نی خلق ماند نی ملک
زان دود ناگه آتشی بر گنبد اعظم زند
بشکافد آن دم آسمان نی کون ماند نی مکان
شوری درافتد در جهان، وین سور بر ماتم زند

گه آب را آتش برد گه آب آتش را خورد
گه موج دریای عدم بر اشهب و ادهم زند
خورشید افتد در کمی از نور جان آدمی
کم پرس از نامحرمان آن جا که محرم کم زند
مربخ بگذارد نری دفتر بسوزد مشتری
مه را نماند، مهتری، شادّی او بر غم زند
افتد عطارد در وحل آتش درافتد در زحل
زهره نماند زهره را تا پرده خرم زند
نی قوس ماند نی قزح نی باده ماند نی قدح
نی عیش ماند نی فرح نی زخم بر مرهم زند
نی آب نقاشی کند نی باد فراشی کند
نی باغ خوش باشی کند نی ابر نیسان نم زند
نی درد ماند نی دوا نی خصم ماند نی گوا
نی نای ماند نی نوا نی چنگ زیر و بم زند
اسباب در باقی شود ساقی به خود ساقی شود
جان ربی الاعلی گود دل ربی الاعلم زند
برجه که نقاش ازل بار دوم شد در عمل
تا نقش‌های بی‌بدل بر کسوه معلم زند
حق آتشی افروخته تا هر چه ناحق سوخته
آتش بسوزد قلب را بر قلب آن عالم زند
خورشید حق دل شرق او شرقی که هر دم برق او

33.

Klaagt het hart van een geliefde,
dan steekt dat de wereld in brand
en schudt dit bestaan
zonder enig fundament,
als los zand door elkaar,
als grint in een zeef.
De hele wereld wordt dan een zee,
de zee wordt een woestijn
uit ontzag hiervoor.
Er blijft geen mens bestaan;
de mens keert terug naar Adam.
Er stijgt rook op naar de hemelen,
er blijft geen volk,
er blijft geen land bestaan.
Uit die rook ontstaat een vonk
die de hemelen in brand steekt.
Dan scheurt de hemel
en blijft er geen bestaan,
geen houvast meer over.
Opwinding maakt zich meester
van de gehele wereld.
Het feest verandert in rouw.
Soms verkoelt het vuur het water,
soms lest het water zijn dorst met vuur.
Soms galopperen de golven van de zee van het niet-zijn
als een vlekkeloos wit paard,
als een nachtzwart paard.
Het zonlicht neemt af
door het licht van de ziel van de mens.

Vraag niet naar oningewijden
waar de ingewijden zijn vernederd!
Mars ontnemt zichzelf zijn mannelijkheid,
Jupiter* steekt zijn vonnissen in brand
De maan verliest haar klandizie,
haar vreugde maakt plaats voor verdriet
Mercurius** glijdt met zijn notulen uit in de modder.
en hij was bij de Grieken het symbool van welsprekend-
heid en handel.
Saturnus raakt in brand met al zijn onheil
Venus verliest haar bravoure en haar blijde lied.
Er blijft geen regen, geen boog,
er blijft geen wijn, geen kelk,
er blijft geen feest, geen vreugde,
er blijft geen heling voor de wond van het hart.
Het water stopt met tekenen en schilderen,
de wind stopt met het brengen van nieuws,
de tuin vergeet zijn feest en vreugde,
de wolken vergeten hun vocht.
Er blijft geen pijn, geen heling,
er blijft geen vijand, geen vriend.
De fluit vergeet haar klanken,
de harp verliest haar melodie.
Het bestaan wordt een ruïne.
De kasteleinse schenkt alleen zichzelf.
De Almachtige roept:

* Jupiter was in de oosterse sterrenkunde rechter van het zonnestelsel.

** Mercurius was in de oosterse sterrenkunde de secretaris van het zonnestelsel.

“Sta op in de naam van God, de Alwetende!
Hij is voor de tweede keer bezig aan de schepping,
zodat alle mooie beelden mooi blijven
en al het schone schoon blijft.”
De Ware heeft een vuur ontstoken,
zodat alle onrecht wordt verbrand.
Het vuur verteert het hart,
het vuur van het hart steekt de wereld in brand.
De zon van de Ware
komt op in het oosten,
waar het licht van de zon van Maria,
Jezus, straalt.

۳۴.

خبرت هست که در شهر شکر ارزان شد
خبرت هست که دی گم شد و تابستان شد
خبرت هست که ریحان و قرنفل در باغ
زیر لب خنده زنانند که کار آسان شد
خبرت هست که بلبل ز سفر بازرسید
در سماع آمد و استاد همه مرغان شد
خبرت هست که در باغ کنون شاخ درخت
مژده نو بشنید از گل و دست افشان شد
خبرت هست که جان مست شد از جام بهار
سرخوش و رقص کنان در حرم سلطان شد
خبرت هست که لاله رخ پرخون آمد

خبرت هست که گل خاصیک دیوان شد
خبرت هست ز دزدی دیوانه
شحنه عدل بهار آمد او پنهان شد
بستند آن صنمان خط عبور از دیوان
تا زمین سبز شد و باسر و باسامان شد
شاهدان چمن ار پار قیامت کردند
هر یک امسال به زیبایی صد چندان شد
گلرخانه ز عدم چرخ زنان آمده‌اند
کانجم چرخ نثار قدم ایشان شد
ناظر ملک شد آن نرگس معزول شده
غنچه طفل چو عیسی فطن و خط خوان شد
بزم آن عشرتیان بار دگر زیب گرفت
باز آن باد صبا باده ده بستان شد
نقش‌ها بود پس پرده دل پنهانی
باغ‌ها آینه سر دل ایشان شد
آنچ بینی تو ز دل جوی ز آینه مجوی
آینه نقش شود لیک نتاند جان شد
مردگان چمن از دعوت حق زنده شدند
کفرهاشان همه از رحمت حق ایمان شد
باقیان در لحدند و همه جنبان شده‌اند
زانک زنده نتواند گرو زندان شد

گفت بس کن که من این را به از این شرح کنم
من دهان بستم کو آمد و پایندان شد
هم لب شاه بگوید صفت جمله تمام
گر خلاصه ز شما در کنف کتمان شد

34.

Heb je gehoord dat de prijs van suiker
in onze stad lager is geworden?
Heb je gehoord dat de winter voorbij is
en het zomer is geworden?
Heb je gehoord dat munt en anjelier
met hun lach de tuin hebben veroverd?
Heb je gehoord dat moeite
plaats gemaakt heeft voor gemak?
Heb je gehoord dat de nachtegaal
terug is van zijn verre reis?
Heb je gehoord dat zij in vervoering is
en leraar is geworden van alle vogels?
Heb je gehoord dat de takken in de tuin
het blijde nieuws hebben gehoord van de bloemen?
Hebben jouw oren gehoord
dat de takken klappen van vreugde?
Heb je gehoord dat de zielen dronken zijn
van de bekers van de lente?
Heb je gehoord dat de zielen dansen
op de binnenplaats van de sultan?
Heb je gehoord dat de tulpenbekers gevuld zijn
met het bloed van de geliefde?
Heb je gehoord dat de klaproos
de bloem van het hof is geworden?

Heb je gehoord dat de winter, die bloemendief,
gevlucht is voor de wetsdienaren van de lente?
Heb je gehoord dat de schoonheden
in de oden van de dichters de dichtregels hebben overste-
gen?
Heb je gehoord dat de lente
de natuur met haar groene gewaad heeft bedekt?
Heb je het geluid van de groei van de dennen gehoord,
waaronder de geliefden de eeuwigheid van hun liefde
vieren?
Heb je gehoord dat de schoonheid
van de schonen dit jaar honderd maal zo groot is?
Heb je gehoord over de aankomst
van de draaiende schoonheden uit het niet-zijn?
Heb je gehoord dat de sterren al draaiend
deze schoonheden bewonderen?
Heb je gehoord dat alleen het kijken naar deze schoonhe-
den
de kijker verandert in een engel?
Heb je gehoord dat de narcissen al zijn ontslagen
en plaats hebben gemaakt voor de bloesem.
Heb je gehoord over het eerste wonder van Jezus
die in de armen van Maria heeft gesproken?*

* In de islamitische literatuur is het volgende te vinden:
Toen Maria na de geboorte van Jezus werd beschuldigd
van onzedelijk gedrag, zei zij de oudsten aan haar kind te
vragen of zij zich schandelijk had gedragen. De oudsten
antwoordden dat een boreling niet spreken kan. Jezus ech-
ter, in de armen van Maria, sprak tot hen.

Heb je gehoord dat de feestvierders het naar hun zin hebben
en het feestvuur weer opgelaaaid is?
Heb je gehoord dat de Zefier de bekers wijn
schenkt aan iedere aanwezige in alle tuinen?
Heb je gehoord dat de beelden uit de eenzaamheid van
het hart
en de geheimen van de tuinen
te zien zijn in de spiegel van de lente?
Laat het aan je hart over te beoordelen wat je ziet,
zoek dit niet in de spiegel,
want wat je in de spiegel ziet,
kent geen ziel, geen geest en geen zijn.
Al het dode groen herleeft op uitnodiging van de lente.
Door Zijn genade is hun uitgedroogde bestaan weer vernieuwd.
Ook de doden beginnen in hun graf ritmisch te bewegen.
Omdat een levende niet behoort tot een gevangenis,
roept de lente tot allen: "Blijf niet vastzitten!"
Zo spreekt de lente met stille woorden:
"Ik sluit mijn mond, maar:
wat weg was, is gekomen!"

.۳۵

ما نه زان محتشمانيم که ساغر گيرند
و نه زان مفلسکان که بز لاغر گيرند
ما از آن سوختگانيم که از لذت سوز
آب حيوان بهلند و پی آذر گيرند
چو مه از روزن هر خانه که اندرتابيم

از ضیا شب صفتان جمله ره در گیرند
نامیدان که فلک ساغر ایشان بشکست
چو ببینند رخ ما طرب از سر گیرند
آنک زین جرعه کشد جمله جهانش نکشد
مگر او را به گلیم از بر ما برگیرند
هر کی او گرم شد این جا نشود غره کس
اگرش سردمزاجان همه در زر گیرند
در فروبند و بده باده که آن وقت رسید
زردرویان تو را که می احمر گیرند
به یکی دست می خالص ایمان نوشند
به یکی دست دگر پرچم کافر گیرند
آب ماییم به هر جا که بگردد چرخ
عود ماییم به هر سور که مجمر گیرند
پس این پرده ازرق صنمی مه رویست
که ز نور رخس انجم همه زیور گیرند
ز احتراقات و ز تربیع و نحوست برهند
اگر او را سحری گوشه چادر گیرند
تو دورای و دودلی و دل صاف آن‌ها راست
که دل خود بهلند و دل دلبر گیرند
خمش ای عقل عطارد که در این مجلس عشق
حلقه زهره بیانت همه تسخر گیرند

35.

Wij behoren niet tot de gegoeden die de beker nemen,
wij behoren niet tot de armen die oude bokken jagen.
Wij behoren tot degenen die branden om het branden,
die het levenswater laten en naar vuur zoeken.
Wij gaan als manestrallen door ieder gat elk huis binnen.
Wij behoren niet tot de mensen van de nacht
die de weg van het licht afsluiten.
Als de wanhopigen,
van wie het bestaan de beker heeft gebroken,
ons gelaat zien, begint voor hen weer een blij feest.
Wie van deze kruik een slok neemt,
kan door de aarde niet langer worden gedragen.
Hij wordt niet eerder van ons weggenomen
dan in een kist.
Wie op dit feest zijn stoel verwarmt,
zal nimmer hoogmoedig zijn.
Als het gepeupel hem onder goud wil bedelven,
sluit hij voor hen de deur,
neemt hij de beker en roept:
"Het is tijd, dat het bleke gezicht rood kleurt door de
wijn!"
De feestgangers schrijven met de ene hand
hun geloof met zuivere wijn,
met de andere hand hijsen ze
de vlag van ongelooft.
Wij zijn water waar een molen staat,
wij zijn wierook waar het feestvuur is.
Achter deze donkere sluier zit een schoonheid,
wier stralende gelaat de zon is van ieder feest.
De feestgangers zijn vrij van sterrenkijkers,

van onheilspellende dagen en nachten,
zij zijn te sterk voor geestenbezweerders.
Ach, jij met de twee gezichten en twee harten,
weet dat zij één gezicht, één hart hebben.
Daarom laten zij hun eigen hart
en geven zich aan het hart van de geliefde.
Zij lachen om het verstand van Mercurius
en hun feest lacht Venus uit!

.۳۶

باز آمدم چون عید نو تا قفل زندان بشکنم
وین چرخ مردم خوار را چنگال و دندان بشکنم
هفت اختر بی آب را کاین خاکیان را می خورند
هم آب بر آتش زنم هم بادهاشان بشکنم
از شاه بی آغاز من پیران شدم چون باز من
تا جغد طوطی خوار را در دیر ویران بشکنم
ز آغاز عهدهی کردهام کاین جان فدای شه کنم
بشکسته بادا پشت جان گر عهد و پیمان بشکنم
امروز همچون آصفم شمشیر و فرمان در کفم
تا گردن گردن کشان در پیش سلطان بشکنم
روزی دو باغ طاغیان گر سبز بینی غم مخور
چون اصل های بیخشان از راه پنهان بشکنم
من نشکنم جز جور را یا ظالم بدغور را
گر ذره ای دارد نمک گیرم اگر آن بشکنم

هر جا یکی گویی بود چوگان وحدت وی برد
گویی که میدان نسپرد در زخم چوگان بشکنم
گشتم مقیم بزم او چون لطف دیدم عزم او
گشتم حقیر راه او تا ساق شیطان بشکنم
چون در کف سلطان شدم یک حبه بودم کان شدم
گر در ترازویم نهی می دان که میزان بشکنم
چون من خراب و مست را در خانه خود ره دهی
پس تو ندانی این قدر کاین بشکنم آن بشکنم
گر پاسبان گوید که هی بر وی بریزم جام می
دربان اگر دستم کشد من دست دربان بشکنم
چرخ ار نگردد گرد دل از بیخ و اصلش برکنم
گردون اگر دونی کند گردون گردان بشکنم
خوان کرم گسترده‌ای مهمان خویشم برده‌ای
گوشم چرا مالی اگر من گوشه‌ نان بشکنم
نی نی منم سرخوان تو سرخیل مهمانان تو
جامی دو بر مهمان کنم تا شرم مهمان بشکنم
ای که میان جان من تلقین شعرم می کنی
گر تن زخم خامش کنم ترسم که فرمان بشکنم
از شمس تبریزی اگر باده رسد مستم کند
من لاابالی وار خود استون کیوان بشکنم

36.

Ik ben weer aangekomen, net als het nieuwe jaar,
om de deur van de gevangenis
te breken,
om de klauwen en de tanden van het men-vretende be-
staan
te breken
om het Zevengesternte, dat de aardbewoners wegvreet,
te breken,
om water over het vuur daarvan te gooien
en haar wind
te breken
door de Koning zonder begin
werd ik met vleugels geschapen net als een valk
om de papegaai-vretende oehoe in zijn ruïne
te breken.

Ik heb in het begin een belofte gedaan
om mijn leven te geven voor de Koning.
Moge de rug van mijn leven breken,
als ik deze belofte zou breken!
Vandaag bezit ik, net als Asef,
de grote minister van koning Salomo,
het zwaard en het bevel
om de opstandigen voor de koning te slepen
en hun verzet
te breken.

Als je voor de duur van enkele dagen
ziet dat de tuin van de opstandigen groen is,
wees dan niet verdrietig,
want ik zal de bomen van deze tuin breken.
Waar ook maar een polo-bal is,

zal Zijn polo-spel de Eenheid teweeg brengen.
Ik zal iedere polo-bal die niet meespeelt,
met de polo-stok breken.
Ik verblijf in Zijn herberg
Zijn gastvrijheid heeft mij omgeven,
daarom ben ik een nietige gast
in Zijn genade
en zal ik de scheenbenen van Satan
breken.
Toen ik in de handen van de Sultan was,
was ik slechts een korrel aarde,
door Zijn adem kreeg ik het leven.
Let wel: als je mij op de weegschaal zet,
zal ik de weegschaalpenen breken.
Wanneer je mij, de dronkaard,
als gast opneemt in je huis,
moet je weten dat ik jouw gastvrijheid eer
en deze eer niet zal breken.
Als de bewaker mij toe roept: 'Stop!'
Dan zal ik een beker wijn over hem gooien.
Als de wachter mijn arm zou grijpen,
zal ik zijn hand breken.
Als het bestaan niet mee wil werken met mijn hart,
dan zal ik dit, met al wat daarin is,
door elkaar schudden en de nek breken.
Je hebt een grote tafel gedekt,
je hebt zelf mij als gast uitgenodigd,
waarom geef je deze gast dan een oorvijs:
'Waarom heb je het brood gebroken?'
Nee, nee, ik blijf aan je tafel zitten,
ik behoor tot jouw gasten.

Als ik de gastheer zou zijn,
dan had ik een beker genomen,
om de verlegenheid van de gast te verbreken.
Ach, jij die mij bij het maken van de gedichten influistert,
ik zeg niets,
zodat ik de gewijde stilte niet zal breken.
Als Shams uit Tabriz mij een beker geeft,
word ik dronken.
Dan zal ik, de gestoorde,
de fundamenten van de hemelen breken.

۳۷.

هله پیوسته سرت سبز و لبت خندان باد
هله پیوسته دل عشق ز تو شادان باد
غم پرستی که تو را بیند و شادی نکند
همه سرزیر و سیه کاسه و سرگردان باد
چونک سرزیر شود توبه کند بازآید
نیک و بد نیک شود دولت تو سلطان باد
نور احمد نهلد گبر و جهودی به جهان
سایه دولت او بر همگان تابان باد
گمراهان را ز بیابان همه در راه آرد
مصطفی بر ره حق تا به ابد رهبان باد
آن خیال خوش او مشعله دلها باد
وان نمکدان خوشش بر زیر این خوان باد
کمترین ساغر بزم خوش او شد کوثر

دل چون شیشه ما هم قدح ایشان باد
شمس تبریز تویی واقف اسرار رسول
نام شیرین تو هر گمشده را درمان باد

37.

Liefste, moge je hoofd lang leven,
met een glimlach op je lippen.
Moge het hart van de liefde
tevreden zijn met jou!
Moge degene die verdriet aanbidt
voor zijn hele leven verdwaald raken,
als hij na een ontmoeting met jou
zich niet van zijn geloof afkeert!
Als hij berouw toont en terug komt
dan hoort hij bij de aanbidders van het goede
in het Koninkrijk van de Sultan.
Zijn licht straalt ook over ongelovigen,
moge allen in Zijn licht eindigen.
Zijn licht brengt verdwaalden
in de duistere woestijn
op de juiste weg,
Zijn licht is eeuwig,
bestemd voor goeden en kwaden.
Moge de kwaden ook tot het goede komen!
Aan Zijn gedekte tafel is de liefde het zout.
Geen spijs aan deze tafel is zonder smaak,
moge alle spijzen dit zout smaken!
De bekeraan deze tafel geven dronkenschap
in al het nuchtere verstand.
Iedereen toost aan deze tafel
met de hoop altijd aan deze tafel te blijven.

Ach, Shams uit Tabriz,
je kent zijn geheimen.
Moge jouw zoete naam
smaak geven in de mond van zieken!

۳۸.

اندک اندک جمع مستان می‌رسند
اندک اندک می‌پرستان می‌رسند
دلنوازان نازنازان در ره اند
گل‌عذاران از گلستان می‌رسند
اندک اندک زین جهان هست و نیست
نیستان رفتند و هستان می‌رسند
جمله دامن‌های پرزر همچو کان
از برای تنگدستان می‌رسند
لاگران خسته از مرعای عشق
فربهان و تندرستان می‌رسند
جان پاکان چون شعاع آفتاب
از چنان بالا به پستان می‌رسند
خرم آن باغی که بهر مریمان
میوه‌های نو زمستان می‌رسند
اصلشان لطفست و هم واگشت لطف
هم ز بستان سوی بستان می‌رسند

38.

Beetje bij beetje komen de dronkaards bijeen,
beetje bij beetje komen de wijn-aanbidders bijeen.
De geliefden en de schonen zijn onderweg,
de schoonsten komen in de rozentuin bijeen.
Beetje bij beetje, in deze wereld
die bestaat, en tegelijk niet bestaat,
komen degenen die nu in leven zijn, bijeen.
De vrijgevigsten komen met zakken vol goud bijeen
om de armen te verblijden.
De vermoeiden in de velden van de liefde
komen om te rusten, bijeen.
De ziel van de goeden is een zonnestraal,
hun zielen komen voor het feest bijeen.
Moge de rozentuin groen blijven
voor Maria en haar zoon,
om midden in de winter
de dorstigen fruit te geven!
Hun bron is liefde en genade.
De goeden komen vanuit hun rozentuin
in de feestelijke tuin bijeen.

۳۹

گل خندان که نخندد چه کند
علم از مشک نبندد چه کند
نار خندان که دهان بگشادست
چونک در پوست نگنجد چه کند
مه تابان به جز از خوبی و ناز

چه نماید چه پسندد چه کند
آفتاب ار ندهد تابش و نور
پس بدین نادره گنبد چه کند
سایه چون طلعت خورشید بدید
نکند سجده نخبند چه کند
عاشق از بوی خوش پیرهن
پیرهن را ندراند چه کند
تن مرده که بر او برگذری
نشود زنده نجنبند چه کند
دلم از چنگ غمت گشت چو چنگ
نخروشد نترنگد چه کند
شیر حق شاه صلاح الدینست
نکند صید و نغرد چه کند

39.

Wat moet een rozenknop doen?

Ze moet lachen!

Wat moet amber doen?

Ze moet geuren!

Wat moet de robijnen van de geliefden doen?

Ze moeten kussen!

Wat moet een verliefde doen?

Die moet zijn liefde niet geheim houden!

Wat moet de maan doen?

Zij moet het donker verlichten!

Wat moet de geliefde doen?

Wat die ook doet, het is goed!
Zegt zij: 'ga weg,' het is goed.
Zegt zij: 'nou,' het is goed.
Zegt zij: 'wat moet ik,' het is goed.
Wat moet de zon doen?
Zij moet warmte en licht verspreiden!
Als ze allemaal niet doen wat ze moeten doen,
waarvoor bestaan ze dan?
Als de geliefde het hemd van zijn geliefde niet scheurt,
wat moet hij dan met het geurende hemd doen?
Als je de liefde in een dood lichaam doet,
wat moet dit doen als het niet tot leven komt?
Mijn hart knijpt samen door de melodie van jouw harp,
als het hart niet samenknijpt, wat moet het dan doen?
De leeuw van God is mijn geliefde,
als hij niet op jacht gaat en brult, wat moet hij dan doen?

.۴۰

در عشق زنده باید کز مرده هیچ ناید
دانی که کیست زنده آن کو ز عشق زاید
گرمی شیر غران تیزی تیغ بران
نری جمله نران با عشق کند آید
در راه رهنانند وین همرهان زنانند
پای نگارکرده این راه را نشاید
طبل غزا برآمد وز عشق لشکر آمد
کو رستم سرآمد تا دست برگشاید
رعدش بغرد از دل جاننش ز ابر قالب

چون برق بجهد از تن يك لحظه‌ای نپايد
هرگز چنين سرى را تيغ اجل نبرد
كاین سر ز سربلندی بر ساق عرش سايد
هرگز چنين دلی را غصه فرونگيرد
غم‌های عالم او را شادی دل فزايد
دریا پيش ترش رو او ابر نوبهارست
عالم بدوست شيرين قاصد ترش نمايد
شيرش نخواهد آهو آهوی اوست ياهو
منكر در اين چراخور بسيار ژاژ خايد
در عشق جوی ما را در ما بجوی او را
گاهی منش ستايم گاه او مرا ستايد
تا چون صدف ز دریا بگشايد او دهانی
دریای ما و من را چون قطره درربايد

40.

In de liefde moet je leven,
van het dode komt niets.
Weet je wie leeft?
Degene die in liefde wordt geboren.
Let wel, op de weg zijn rovers,
ook onder jouw medereizigers.
De voetstappen van de geliefde
tonen je de richting.
In de strijd bepaalt de trommelslag
de richting van het leger van de liefde.
De helden in deze strijd

zijn nog krachtiger dan honderden Rostrams.
De trommel van de liefde dreunt in je hart,
de regenboog van de liefde
is de wenkbrauwboog van de geliefde.
De liefde is de bliksemschicht
in de duistere nacht van eenzaamheid.
Dit gebeurt in een oogwenk
en laat je geen moment meer los,
het is eeuwig.
Het hoofd van de liefde
wordt nooit gekliefd
door het zwaard van de dood.
Het is Zijn hoofd
opgeheven naar Zijn koninkrijk.
Dat zo'n hart geen huis worde van verdriet,
dat alle verdriet van de wereld vreugde worde in zo'n
hart.
Zoet water is zout vergeleken met haar tranen.
Zij is de lentewolk,
zij geeft de lente haar groen.
Het leven is zoet door een vriend,
hopelijk wordt het niet zuur door een bode van slecht
nieuws.
De prachtige ogen van een ree
vinden hun oorsprong in haar schoonheid,
zijzelf is de ree van het bestaan.
Vele grazers op dit veld zien slechts de hyena's,
zoek in de liefde naar ons,
zoek haar in ons.
Soms aanbid ik haar,
soms aanbidt zij mij.

Als haar mond zich als een oester opent,
zal de zee van ons en mij
verdwijnen als een druppel in haar mond.

.۴۱

یک خانه پر ز مستان مستان نو رسیدند
دیوانگان بندی زنجیرها دریدند
بس احتیاط کردیم تا نشوند ایشان
گوی قضا دهل زد بانگ دهل شنیدند
جان‌های جمله مستان دل‌های دل پرستان
ناگه قفس شکستند چون مرغ برپریدند
مستان سبو شکستند بر خنب‌ها نشستند
یا رب چه باده خوردند یا رب چه مل چشیدند
من دی ز ره رسیدم قومی چنین بدیدم
من خویش را کشیدم ایشان مرا کشیدند
آن را که جان گزیند بر آسمان نشیند
او را دگر کی بیند جز دیده‌ها که دیدند
یک ساقی عیان شد آشوب آسمان شد
می تلخ از آن زمان شد خیکش از آن دریدند

41.

Een huis vol dronkaards,
de pas aangekomen dronkaards,
de dwazen in ketenen,
hebben hun ketenen gebroken.

Wij deden alles om het hen niet te laten horen,
maar het bestaan sloeg zijn trom,
zij hoorden de trosslag.
De zielen van alle dronkaards,
de harten van hartaanbidders
braken allemaal eensklaps uit hun kooi
en vlogen als vogels weg.
De dronkaards braken de kruiken
en gingen zitten bij de amforen,
ach god, wat dronken ze niet?
God, wat genoten ze van de honingwijn.
Ik kwam gisteren hier aan,
ach god, welk volk trof ik aan.
Ik trok mij van hen terug,
maar zij trokken mij mee.
Wie kiest voor de liefde
bereikt de hoogste hemel.
Deze wordt niet meer gezien,
behalve door de ogen
die de blik van de liefde hebben gezien.
Toen verscheen de kasteleinse,
de hemelen raakten in rep en roer.
Er kwam een einde aan de bitterheid van de wijn,
allen scheurden de wijnzakken open.

.۴۲

ما را خدا از بهر چه آورد بهر شور و شر
دیوانگان را می‌کند زنجیر او دیوانه‌تر
ای عشق شوخ بوالعجب آورده جان را در طرب

آری درآ هر نیم شب بر جان مست بی‌خبر
ما را کجا باشد امان کز دست این عشق آسمان
ماندست اندر خرکمان چون عاشقان زیر و زبر
ای عشق خونم خورده‌ای صبر و قرارم برده‌ای
از فتنه روز و شبت پنهان شدستم چون سحر
در لطف اگر چون جان شوم از جان کجا پنهان شوم
گر در عدم غلطان شوم اندر عدم داری نظر
ما را که پیدا کرده‌ای نی از عدم آورده‌ای
ای هر عدم صندوق تو ای در عدم بگشاده در
هستی خوش و سرمست تو گوش عدم در دست تو
هر دو طفیل هست تو بر حکم تو بنهاده سر
کاشانه را ویرانه کن فرزانه را دیوانه کن
وان باده در پیمانہ کن تا هر دو گردد بی‌خطر
ای عشق چست معتمد مستی سلامت می‌کند
بشنو سلام مست خود دل را مکن همچون حجر
چون دست او بشکسته‌ای چون خواب او بر بسته‌ای
بشکن خمار مست را بر کوی مستان برگذر

42.

Waarvoor heeft God ons geschapen?
Voor liefde en rebellie!
Haar ketenen om de nek van de dwazen
maken hen nog dwazer.
Liefde, het enige wonder van het bestaan,

verblijdt de ziel en de geest.
Ach geliefde, kom iedere nacht
naar deze laveloze dronkaard.
Wij hebben geen enkele vrijbrief,
elke vrijbrief buigt voor de liefde.
De geliefde zit vast als een ezel in de modder,
de liefde dorst naar het bloed van de geliefden,
naar hun geduld en hun rust.
Ik verberg mij net als het ochtendgloren
voor het kwade van de dag en van de nacht.
Als ik door de genade van de geliefde
een ziel zou worden,
waar kan ik dan mijzelf verbergen?
Als ik in het niet-zijn verzink,
zie je mij daar nog.
Je hebt ons gevonden,
je hebt ons toch niet uit het niet-zijn weggehaald?
Ieder niet-zijn zit in jouw gesloten kast,
je hebt in het niet-zijn een deur geopend
naar het bestaan vol vreugde en dronkenschap.
Jij houdt het oor van het niet-zijn in je hand.
Het zijn en het niet-zijn,
beide heb jij in de hand,
beide zijn jou onderdanig.
Maak van het huis een ruïne,
maak van de wijze een dwaas,
vul de kelk met de wijn,
zodat beide ongevaarlijk worden.
Voortvluchtige liefde,
trouwe liefde,
dronkenschap groet jou!

Hoor de groet, de groet van jouw dronkaard.
Maak van je hart geen steen.
Je hebt zijn handen gebroken,
je hebt hem in de slaap vastgebonden.
Maak een einde aan dorst naar drank,
loop de wijk van de dronkaards voorbij.

.۴۳

ز خاک من اگر گندم برآید
از آن گر نان پزی مستی فزاید
خمیر و نانبا دیوانه گردد
تنورش بیت مستانه سراید
اگر بر گور من آیی زیارت
تو را خریشتهام رقصان نماید
میا بی‌دف به گور من برادر
که در بزم خدا غمگین نشاید
زنخ بر بسته و در گور خفته
دهان افیون و نقل یار خاید
بدری زان کفن بر سینه بندی
خراباتی ز جانت درگشاید
ز هر سو بانگ جنگ و چنگ مستان
ز هر کاری به لابد کار زاید
مرا حق از می عشق آفریده‌ست

همان عشقم اگر مرگم بساید
منم مستی و اصل من می عشق
بگو از می به جز مستی چه آید
به برج روح شمس الدین تبریز
بپرد روح من یک دم نیاید

43.

Als uit mijn aarde graan groeit
en hiervan brood wordt gebakken,
gist en de broodbakker worden dwaas.
De oven zal dronkenmansliedjes gaan zingen.
Dan zal de broodeter dronken worden
zodra hij een hap van dit brood neemt.
Als je mijn graf bezoekt,
zal de grafkoepel je laten dansen.
Kom zonder tamboerijn broeder, niet naar mijn graf,
want het moet niet somber zijn op een goddelijk feest.
De kin beweegt niet meer,
de man slaapt in het graf,
de mond smacht naar de bittere smaak van opium,
de mond smacht naar de bruidssuiker van de geliefde.
Kom je bij mijn graf,
scheur dan mijn lijkwade
en omgordt met een reep daarvan je lendenen.
Dan zullen alle begraven dronkaards
jou uitnodigen om jezelf te openen,
dan zal je overal gezang horen en
de muziek van tamboerijn en harp
die de dronkaards bespelen.
In de diepe wanhoop zit altijd een uitweg.

God heeft mij geschapen uit de wijn van de liefde,
ik ben die liefde als de dood mij kiest,
ik behoor tot de dronkenschap
en mijn oorsprong zit in de wijn van de liefde.
Zeg me wat je anders verwacht dan dronkenschap van de
wijn.
Mijn ziel vliegt in de schaduw
van de toren van de ziel van Shams uit Tabriz.

.۴۴

اگر دمی بنوازد مرا نگار چه باشد
گر این درخت بخندد از آن بهار چه باشد
وگر به پیش من آید خیال یار که چونی
حیات نو بپذیرد تن نزار چه باشد
شکار خسته اویم به تیر غمزه جادو
گرم به مهر بخواند که ای شکار چه باشد
چو کاسه بر سر آبم ز بی‌قراری عشقش
اگر رسم به لب دوست کوزه وار چه باشد
کنار خاک ز اشکم چو لعل و گوهر پر شد
اگر به وصل گشاید دمی کنار چه باشد
بگفت چیست شکایت هزار بار گشادم
ز بهر ماهی جان را هزار بار چه باشد
من از قطار حریفان مهار عقل گسستم
به پیش اشتر مستش یکی مهار چه باشد

اگر مهار گسستم وگرچه بار فکندم
یکی شتر کم گیری از این قطار چه باشد
دلم به خشم نظر می کند که کوتاه کن هین
اگر بجست یکی نکته از هزار چه باشد
چو احمدست و ابوبکر یار غار دل و عشق
دو نام بود و یکی جان دو یار غار چه باشد
انار شیرین گر خود هزار باشد وگر یک
چو شد یکی به فشردن دگر شمار چه باشد
خمار و خمر یکستی ولی الف نگذارد
الف چو شد ز میانه ببین خمار چه باشد
چو شمس مفخر تبریز ماه نو بنماید
در آن نمایش موزون ز کار و بار چه باشد

44.

Als de geliefde mij aandacht schenkt, wat dan?
Als deze boom glimlacht door de lente, wat dan?
Als de gedachte van de geliefde naar mij uitgaat
en vraagt hoe het gaat, wat dan?
Als mijn verdorde lijf weer tot leven komt, wat dan?
Ik ben haar uitgeputte prooi, wachtend op de pijl uit haar
ogen,
als zij mij als prooi uit liefde roept, wat dan?
Ik ben een kruik vol water uit de bron van de liefde,
als zij haar mond op mijn mond zet om haar dorst te les-
sen, wat dan?
Voor haar huis ligt een schat van parels en robijnen,

ontstaan door mijn tranen en mijn bloed,
als zij deze schatkist open maakt, wat dan?
Als de geliefde mij vraagt naar mijn verdriet, wat dan?
Dan zwem ik weer als een vis in het water.

.۴۵

به روز مرگ چو تابوت من روان باشد
گمان مبر که مرا درد این جهان باشد
برای من مگری و مگو دریغ دریغ
به دوغ دیو درافتی دریغ آن باشد
جنازه‌ام چو بینی مگو فراق فراق
مرا وصال و ملاقات آن زمان باشد
مرا به گور سپاری مگو وداع وداع
که گور پرده جمعیت جنان باشد
فروشدن چو بدیدی برآمدن بنگر
غروب شمس و قمر را چرا زبان باشد
تو را غروب نماید ولی شروق بود
لحد چو حبس نماید خلاص جان باشد
کدام دانه فرورفت در زمین که نرسد
چرا به دانه انسانت این گمان باشد
کدام دلو فرورفت و پر برون نامد
ز چاه یوسف جان را چرا فغان باشد
دهان چو بستی از این سوی آن طرف بگشا

که های هوی تو در جو لامکان باشد

45.

Op de dag van mijn dood
wanneer mijn kist wordt gedragen,
moet je niet denken
dat ik pijn heb om het verlaten van deze wereld.
Loop achter mijn kist niet te roepen: ach en wee,
anders struikel je en roep ik voor jou: ach en wee.
Als je mijn lijk ziet, roep niet: ach, dit afscheid!
Dit is het moment van mijn verbintenis met jou.
Bij mijn graflegging, roep niet: vaarwel.
Het graf is het voorportaal van de hemel.
Zie je mij afdalen in het graf, sluit dan je ogen
en zie mij opstijgen naar de hemel.
Treur dan niet om het ondergaan van de zon en de maan,
want wat niet ondergaat, komt niet op.
Iedere opkomst wordt voorafgegaan door een ondergang,
het lijkt jouw ondergang, maar het is jouw opkomst.
Het graf lijkt een gevangenis,
maar het is een bevrijding van het lijden.
Elk zaadje dat in de grond gestopt wordt,
ontkiemt en gaat groeien.
Is een mens minder dan zaad?
Elke lege emmer die in de waterput wordt neergelaten,
komt weer met koel water naar boven.
Waarom moest Jozef dan klagen om de put in geworpen
te zijn?
Wanneer je je mond sluit voor het kwade,
opent de mond van je ziel zich voor het goede.

۴۶.

بیا که ساقی عشق شراب باره رسید
خبر بیر بر بیچارگان که چاره رسید
امیر عشق رسید و شرابخانه گشاد
شراب همچو عقیقش به سنگ خاره رسید
هزار چشمه شیر و شکر روان شد از او
شکاف کرد و به طفلان گاهواره رسید
هزار مسجد پر شد چو عشق گشت امام
صلوه خیر من النوم از آن مناره رسید
بریز دیگ حلیماب را که کاسه رسید
گشاده هل سر خم را که دردخواه رسید
چو آفتاب جمالش به خاکیان درتافت
زحل ز پرده هفتم پی نظاره رسید
شدیم جمله فریدون چو تاج او دیدیم
شدیم جمله منجم چو آن ستاره رسید
شدیم جمله برهنه چو عشق او زد راه
شدیم جمله پیاده چو او سواره رسید
چو پاره پاره درآمد به لطف آن دلبر
بدان طمع دل پر خون پاره پاره رسید
بده زبان و همه گوش شو در این حضرت
شتاب کن که پی گوش گوشواره رسید

46.

Kom, kom, want de kasteleinse komt,
liefdevol en met kruiken vol zuivere wijn.
Breng het nieuws naar de wanhopigen,
hun verlossing is gekomen.
De koningin van de liefde en de wijn is daar!
Zij schenkt ieder bekert vol wijn,
haar robijnen wijn breekt het hardstenen hart.
Duizenden dromen van melk en honing
stromen uit haar bron en reiken tot de baby's in hun wieg.
Toen de zon van haar gezicht de aardbewoners bereikte,
kwam Jupiter vanachter het gordijn van de zevende hemel
haar bekluren.
Wij werden allen koning Fereydoen,
toen wij haar kroon bemerkten.
Wij werden allen sterrenkundigen
toen wij deze ster bemerkten.
Wij werden beroofd tot op onze naaktheid,
toen onze liefde voor haar de rover werd.
Wij stegen allen af van ons rijdier
toen zij verscheen op haar paard.
Toen onze geliefde ons stap voor stap naderde,
verloren wij daarbij ons hart stap voor stap.
Geef je mond weg en word helemaal oor bij haar
en wees haastig, de slavenuorbel is gekomen.

.۴۷

به باغ بلبل از این پس حدیث ما گوید
حدیث خوبی آن یار دلربا گوید
چو باد در سر بید افتد و شود رقاصان

خدای داند کو با هوا چه‌ها گوید
چنار فهم کند اندکی ز سوز چمن
دو دست پهن برآرد خوش و دعا گوید
بپرسم از گل کان حسن از که دزدیدی
ز شرم سست بخندد ولی کجا گوید
اگر چه مست بود گل خراب نیست چو من
که راز نرگس مخمور با شما گوید
چو رازها طلبی در میان مستان رو
که راز را سر سرمست بی‌حیا گوید
که باده دختر کرمست و خاندان کرم
دهان کیسه گشادست و از سخا گوید
خصوص باده عرشی ز ذوالجلال کریم
سخاوت و کرم آن مگر خدا گوید
ز شیردانه عارف بجوشد آن شیره
ز قعر خم تن او تو را صلا گوید
چو سینه شیر دهد شیره هم تواند داد
ز سینه چشمه جاریش ماجرا گوید
چو مستتر شود آن روح خرقه باز شود
کلاه و سر بنهد ترک این قبا گوید
چو خون عقل خورد باده لابلای وار
دهان گشاید و اسرار کبریا گوید

خموش باش که کس باورت نخواهد کرد
که مس بد نخورد آنچ کیمیا گوید
خبر بیر سوی تبریز مفخر آفاق
مگر که مدح تو را شمس دین ما گوید

47.

In de tuin zal vanaf nu de nachtegaal
slechts ons verhaal uitzingen,
hij zal het verhaal van de goedheid van de geliefde zingen.
Zodra de wind de takken van de wilg bereikt,
zal deze hen doen dansen,
slechts God weet wat zij tegen de wind zullen zeggen.
De plataan zal de klacht van het gras
beginnen te begrijpen,
dan zal hij zijn beide handen opheffen en bidden.
Ik zal aan de roos vragen: "Waarvan heb je je schoonheid gestolen?"
Dan zal zij uit verlegenheid lachen
en zo laten zien dat zij geen antwoord wil geven.
Hoewel de rozen dronken zijn,
zijn zij niet zo ruïneus als ik.
Degene die het geheim draagt
van de ogen van de geliefde,
als de ogen van de narcis,
maakt dit aan jullie openbaar.
Zoek je geheimen, ga dan niet naar de dronkaards.
De schaamteloze dronkaards
maken de geheimen een voor een openbaar.

Zodra de geest versluierd wordt, gaat de soefi-mantel open.
Neem afstand van je hoofddekseel, ook van je hoofd,
gooi je soefi-mantel weg.
Je drinkt de wijn, de wijn drinkt het verstand,
je mond gaat open,
dan liggen de geheimen op straat.

.۴۸

میان باغ گل سرخ‌های و هو دارد
که بو کنید دهان مرا چه بو دارد
به باغ خود همه مستند لیک نی چون گل
که هر یکی به قدح خورد و او سبو دارد
چو سال سال نشاطست و روز روز طرب
خنک مرا و کسی را که عیش خو دارد
چرا مقیم نباشد چو ما به مجلس گل
کسی که ساقی باقی ماه رو دارد
هزار جان مقدس فدای آن جانی
که او به مجلس ما امر اشربوا دارد
سؤال کردم گل را که بر کی می‌خندی
جواب داد بر آن زشت کو دو شو دارد
هزار بار خزان کرد نوبهار تو را
چه عشق دارد با ما چه جست و جو دارد
پیاله‌ای به من آورد گل که باده خوری

خورم چرا نخورم بنده هم گلو دارد
چه حاجتیست گلو باده خدایی را
که ذره ذره همه نقل و می از او دارد
عجب که خار چه بدمست و تیز و روترشست
ز رشک آنک گل و لاله صد عدو دارد
به طور موسی بنگر که از شراب گزاف
دهان ندارد و اشکم چهارسو دارد
به مستیان درختان نگر به فصل بهار
شکوفه کرده که در شرب می غلو دارد

48.

Midden in de tuin maakt de roos lawaai:
Ruik mijn mond, waar ruikt deze naar?
In een tuin is alles vers, maar niet alles de roos.
Alle bloemen hebben een beker gehad,
maar de roos kreeg een kruik,
omdat het nieuwe jaar het jaar is van vreugde.
Beleef dan de dag in vreugde, ook de nacht.
Gelukkig ben ik en degene die feest viert.
Waarom wil je niet als ik, een pelgrim van de tuin,
draaien rond de roos en kijken naar
de genadige handen van de kasteleinse.
Wie toegang heeft tot de schone kasteleinse
moet zich tot niemand anders wenden.
In de tuin werden allerlei goddelijke wijnen gedronken,
daarom heeft iedereen een keel.
De bomen van de tuin zijn allemaal maagd,
maar allemaal in verwachting.

Ze lijken op Maria met een zuigeling,
zonder een geliefde of man.
Hij heeft duizenden keren
het gras tot aas gelegd en weer het aas tot gras.
De liefde heeft Hij voor ons,
wij moeten Hem slechts danken,
dank Hem voor het genotene.

.۴۹

مرا عقیق تو باید شکر چه سود کند
مرا جمال تو باید قمر چه سود کند
چو مست چشم تو نبود شراب را چه طرب
چو هم‌رهم تو نباشی سفر چه سود کند
مرا زکات تو باید خزینه را چه کنم
مرا میان تو باید کمر چه سود کند
چو یوسفم تو نباشی مرا به مصر چه کار
چو رفت سایه سلطان حشر چه سود کند
چو آفتاب تو نبود ز آفتاب چه نور
چو منظرم تو نباشی نظر چه سود کند
لقای تو چو نباشد بقای عمر چه سود
پناه تو چو نباشد سپر چه سود کند
شبنم چو روز قیامت دراز گشت ولی
دلم سحور تو خواهد سحر چه سود کند
شبی که ماه نباشد ستارگان چه زنند

چو مرغ را نبود سر دو پر چه سود کند
چو زور و زهره نباشد سلاح و اسب چه سود
چو دل دلی ننماید جگر چه سود کند
چو روح من تو نباشی ز روح ریخ چه سود
بصیرتم چو نبخشی بصر چه سود کند
مرا به جز نظر تو نبود و نیست هنر
عنایتت چو نباشد هنر چه سود کند
جهان مثال درختست برگ و میوه ز توست
چو برگ و میوه نباشد شجر چه سود کند
گذر کن از بشریت فرشته باش دلا
فرشتگی چو نباشد بشر چه سود کند
خبر چو محرم او نیست بی خبر شو و مست
چو مخبرش تو نباشی خبر چه سود کند
ز شمس مفخر تبریز آنک نور نیافت
وجود تیره او را دگر چه سود کند

49.

Ik moet jouw robijnen, suiker doet mij niets,
ik moet jouw schoonheid, de maan doet mij niets,
ik ben dronken van jouw ogen, wijn doet mij niets.
Als jij niet meereist, doet reizen mij niets,
als jouw zon niet verschijnt, doen zonnestrallen mij niets,
als jij niet mijn uitzicht bent, doet het vergezicht mij niets,
als jij mij niet gezelschap houdt, doet het hele leven mij
niets,

als jij mij niet beschermt, beschermt mij niets.
Mijn nacht is de dag des oordeels, maar ik wens naar deze
lange dag
om door jouw ochtendglorien te worden beëindigd.
Als een vogel geen kop heeft, wat hebben twee vleugels
dan voor nut,
als er geen moed en geen kracht zijn, wat heeft een paard
dan voor nut,
als er twijfel is, wat heeft een verlangen dan voor nut,
als jouw ziel niet verwant is aan de mijne, wat voor nut
heeft dan de ziel,
als jij geen inzicht in mij hebt, wat hebben ogen dan voor
nut.
Ik ken geen ander vak dan te kijken naar jou.
Als er geen aandacht is, wat voor nut heeft dan de kennis
van een vak.
Het bestaan lijkt op een boom, jij bent zijn bladerdek en
vrucht.
Als er geen bladerdek en vrucht zijn, wat heeft een boom
dan voor nut.
Laat het menszijn achter je, ach mijn hart, en wees een en-
gel.
Als het niet mogelijk is een engel te zijn, wat heeft het
mens-zijn dan voor nut.
Ach hart, ben je geen ingewijde van haar, wordt dan lave-
loos.
Krijg je geen bericht als ingewijde, wat heeft het zijn dan
voor nut.
Wie niet door Shams uit Tabriz wordt verlicht,
zijn duister bestaan heeft geen nut.

۵۰.

هان ای طبیب عاشقان دستی فروکش بر برم
تا بخت و رخت و تخت خود بر عرش و کرسی بر برم
بر گردن و بر دست من ببرند آن زنجیر را
افسون مخوان ز افسون تو هر روز دیوانه ترم
خواهم که بدهم گنج زر تا آن گواه دل بود
گر چه گواهی می دهد رخساره همچون زرم
ور تو گواهان مرا رد می کنی ای پرجفا
ای قاضی شیرین قضا باری فروخوان محضرم
بی لطف و دلداری تو یا رب چه می لرزد دلم
در شوق خاک پای تو یا رب چه می گردد سرم
پیشم نشین پیشم نشان ای جان جان جان جان
پر کن دلم گر کشتیم بیخم ببر گر لنگرم
گه در طواف آتشم گه در شکاف آتشم
باد آهن دل سرخ رو از دمگه آهنگرم
هر روز نو جامی دهد تسکین و آرامی دهد
هر روز پیغامی دهد این عشق چون پیغامبرم
در سایهات تا آمدم چون آفتابم بر فلک
تا عشق را بنده شدم خاقان و سلطان سنجرم
ای عشق آخر چند من وصف تو گویم بی دهن
گه بلبلم گه گلبنم گه خضرم و گه اخضرم

50.

Ach, geneesheer van de geliefden,
leg je hand op mijn voorhoofd,
zodat ik met mijn lot, kleed en zetel
direct naar de hemel ga.

Ach geneesheer, bindt mijn handen en nek met ketenen,
ach geneesheer, lees mij geen verhalen,
zulke verhalen maken mij nog dwazer.

Ik wil mijn schat van goud geven
voor een jawoord van mijn geliefde.

Ach geneesheer, ieder weet het door mijn bleke gelaat.

Weiger jij mijn getuigen, dan doe je mij onrecht.

Dan zeg ik je, ach rechter met zoete uitspraken,
stuur mij een dagvaarding.

Zonder jouw aandacht en liefde, o God,
trillen mijn hart en handen.

Door de vreugde jou te zien, o God,
tolt mijn hoofd.

Ach geneesheer, kom en zet je naast mij,
blijf bij mij, ach mijn lief, mijn lief, mijn lief.

Vul mijn beker mijn hart,
mijn hart, met woorden vol liefde.

Veranker mijn stuurloos schip.

Ach geneesheer, soms loop ik rondjes om het vuur,
soms zit ik er midden in, zo is het met mij gesteld.

Ach geneesheer, blaas het vuur aan
waarin ik als gloeiend ijzer brand,
wees de smid.

Geef mij elke dag een nieuwe beker,
deze maakt mij rustig en kalm.

Stuur mij elke dag een bericht van liefde,

deze is mijn medicijn.
Hierover zijn alle geneesheren het eens.
Ach liefde, hoe lang moet ik nog met gesloten mond
om je roepen.
Soms ben ik een nachtegaal in de rozentuin,
soms ben ik het gras en soms de lente.

۵۱.

ای با من و پنهان چو دل از دل سلامت می کنم
تو کعبه‌ای هر جا روم قصد مقامت می کنم
هر جا که هستی حاضری از دور در ما ناظری
شب خانه روشن می شود چون یاد نامت می کنم
گه همچو باز آشنا بر دست تو پر می زنم
گه چون کبوتر پرزان آهنگ بامت می کنم
گر غایبی هر دم چرا آسیب بر دل می زنم
ور حاضری پس من چرا در سینه دامت می کنم
دوری به تن لیک از دلم اندر دل تو روزنیست
زان روزن دزدیده من چون مه پیامت می کنم
ای آفتاب از دور تو بر ما فرستی نور تو
ای جان هر مهجور تو جان را غلامت می کنم
من آینه دل را ز تو این جا صقالی می دهم
من گوش خود را دفتر لطف کلامت می کنم
در گوش تو در هوش تو و اندر دل پرچوش تو

این‌ها چه باشد تو منی وین وصف عامت می کنم
ای دل نه اندر ماجرا می گفت آن دلبر تو را
هر چند از تو کم شود از خود تمامت می کنم
ای چاره در من چاره گر حیران شو و نظاره گر
بنگر کز این جمله صور این دم کدامت می کنم
گه راست مانند الف گه کژ چو حرف مختلف
یک لحظه پخته می شوی یک لحظه خامت می کنم
گر سال‌ها ره می روی چون مهره‌ای در دست من
چیزی که رامش می کنی زان چیز رامت می کنم
ای شه حسام‌الدین حسن می گوی با جانان که من
جان را غلاف معرفت بهر حسامت می کنم

51.

Ach jij die bij mij bent en toch als het hart onzichtbaar,
ik groet je hartelijk.
Je bent de Kaäba, waar ik ook ga, ik richt mij naar jou.
Waar je ook bent, je bent bij mij,
je kijkt van verre naar mij.
's Avonds wordt het huis verlicht
wanneer ik denk aan je naam.
Soms vlieg ik als een valk
en ga zitten op jouw arm.
Soms vlieg ik als een duif
en daal neer op jouw dak.
Ben je er niet,
waarom bijt je je dan vast in mijn hart.
Ben je er wel,

waarom zoek ik je dan in mijn hart.
Lichamelijk ben je ver van mij,
maar van mijn hart naar jouw hart is altijd een weg.
Ik kijk heimelijk naar je en stuur je,
ach mijn maan, een bericht.
Ik poets de spiegel van mijn hart
om jou daar te verwelkomen.
Ik maak van mijn oor een boek
om daarin mijn liefde voor jou te schrijven.
Jouw oren, jouw gedachten en jouw kolkende hart,
wat gaat daarin allemaal om.
Jij bent mij, zo zie ik jou.
Ach, mijn hart, houd op
met het sprookje dat zij jouw geliefde is.
Luister naar: "Hoe minder jij wordt, ik vul het in je op."
Soms ben ik zo recht als een I,
soms ben ik zo krom als een S.
Het ene moment word ik gekookt,
het andere moment ben ik rauw.
Jarenlang wandel ik naar je toe,
maar jij zegt dat ik nog geen stap heb gezet.
Ik ben als was in jouw handen,
jij temt mij en ik ben geen ik meer.
Ach koningin, ik hoor je:
"Je bent van mij."

.۵۲

آمد خیال خوش که من از گلشن یار آمدم
در چشم مست من نگر کز کوی خمار آمدم
سرمایه مستی منم هم دایه هستی منم

بالا منم پستی منم چون چرخ دوار آدمم
آنم کز آغاز آدمم با روح دمساز آدمم
برگشتم و باز آدمم بر نقطه پرگار آدمم
گفتم بیا شاد آمدی دادم بده داد آمدی
گفتا بدید و داد من کز بهر این کار آدمم
هم من مه و مهتاب تو هم گلشن و هم آب تو
چندین ره از اشتاب تو بی کفش و دستار آدمم
فرخنده نامی ای پسر گر چه که خامی ای پسر
تلخی مکن زیرا که من از لطف بسیار آدمم
خندان درآ تلخی بکش شاباش ای تلخی خوش
گلها دهم گر چه که من اول همه خار آدمم
گل سر برون کرد از درج کالصبر مفتاح الفرج
هر شاخ گوید لاحرج کز صبر دربار آدمم

52.

Mijn verbeelding kwam blij bij mij en zei:

“Ik kwam net uit de tuin van de geliefde,

kijk in mijn dronken ogen,

die heb ik door haar gekregen.

Het kapitaal van de dronkenschap ben ik,

Ik kwam tollend naar jou als het draaiende bestaan.

Ik kom vanuit het begin,

ik hou de ziel gezelschap.

Terwijl ik bij jou ben, ben ik weg.

Ik ben het been van de passer:

ik blijf op mijn plaats, en alles draait om mij.”

Ik zei: "Welkom, je brengt mij vreugde,
bericht mij van vreugde en gerechtigheid."
Zij zei: "Goed nieuws, daarom ben ik hier.
Zij is jouw maan en maneschijn,
zij is jouw tuin en water.
Om je dit te berichten, kom ik de hele weg
zonder schoeisel en hoofddekse.
Wees blij, doodt de bitterheid.
Hiervoor verdien ik toch wel een footje.
Jouw verdriet is gedaan,
ik heb bloemen uit de tuin van je geliefde.
Met de dorens van de roos van de liefde
is het gedaan."

۵۳

باز آدمم باز آدمم از پیش آن یار آدمم
در من نگر در من نگر بهر تو غمخوار آدمم
شاد آدمم شاد آدمم از جمله آزاد آدمم
چندین هزاران سال شد تا من به گفتار آدمم
آنجا روم آنجا روم بالا بدم بالا روم
بازم رهان بازم رهان کاینجا به زنهار آدمم
من مرغ لاهوتی بدم دیدی که ناسوتی شدم
دامش ندیدم ناگهان در وی گرفتار آدمم
من نور پاکم ای پسر نه مشیت خاکم مختصر
آخر صدف من نیستم من در شهوار آدمم
ما را به چشم سر مبین ما را به چشم سر ببین

آنجا بیا ما را ببین کآنجا سبکبار آدمم
از چار مادر برترم وز هفت آبا نیز هم
من گوهر کانی بدم کاینجا به دیدار آدمم
یارم به بازار آمدهست چالاک و هشیار آمدهست
ور نه به بازارم چه کار وی را طلبکار آدمم
ای شمس تبریزی نظر در کل عالم کی کنی
کندر بیابان فنا جان و دل افگار آدمم

53.

Ik kwam, ik kwam vanuit het huis van de geliefde,
kijk naar mij, kijk naar mij, ik kom voor jou
als trooster.

Ik kwam vol vreugde, vol van vreugde,
ik kwam volledig bevrijd
om jou woorden te brengen,
oeroude woorden over de liefde.

Ik was daar, daar was ik hoog
en ging nog hoger.

Bevrijd mij, bevrijd mij,
ik kwam hier ondanks waarschuwingen.

Ik was een hemelse vogel,
zie hoe ik in de kooi ben terechtgekomen,
de kooi van de aarde.

Ik zag haar val niet,
plotseling viel ik daarin.

Ik ben zuiver licht, ach jongen, luister,
ik ben niet een hand vol aarde.

Ik ben geen schelp, ik ben de parel.

Bekijk mij niet met de ogen van je hoofd,

bekijk mij met de ogen van je ziel.
Kom, kom daarheen en zie mij daar.
Ik ben hier bij jou gekomen op vrije wieken,
ik sta boven de vier moeders en de zeven sterren.
Ik ben de verborgen parel
die voor jou uit de schelp is gekomen.
Mijn geliefde verschijnt in de bazaar.
Zij kwam wakker en huppelend,
wat heb ik anders in de bazaar te zoeken.
Ik kwam naar de bazaar als schuldeiser van haar,
ach, Shams uit Tabriz,
hoe zal men de gehele wereld kunnen zien,
wanneer men in een dorre woestijn
zonder ziel en zonder hart is verdwenen.

.۵۴

یار شدم یار شدم با غم تو یار شدم
تا که رسیدم بر تو از همه بیزار شدم
گفت مرا چرخ فلک عاجزم از گردش تو
گفتم این نقطه مرا کرد که پرگار شدم
غلغله‌ای می شنوم روز و شب از قبه دل
از روش قبه دل گنبد دوار شدم
تا که فتادم چو صدا ناگه در چنگ غمت
از هوس زخمه تو کم ز یکی تار شدم
دزدد غم گردن خود از حذر سیلی من
زانک من از بیشه جان حیدر کرار شدم

تا که بدیدم قدحش سرده اوباش منم
تا که بدیدم کلش بی‌دل و دستار شدم
تا که قلندر دل من داد می‌مذهل من
رقص کنان دلکشان جانب خمار شدم
گفت مرا خواجه فرج صبر رهند ز حرج
هیچ مگو کز فرج است اینک گرفتار شدم
چرخ بگردید بسی تا که چنین چرخ زدم
یار بنالید بسی تا که در این غار شدم
نیم شبی هم‌ره مه روی نهادم سوی ره
در هوس خوبی او جانب گلزار شدم
گاه چو سوسن پی گل شاعر و مداح شدم
گاه چو بلبل به سحر سخره تکرار شدم
زوبع اندیشه شدم صدفن و صدپیشه شدم
کار تو را دید دلم عاقبت از کار شدم

54.

Ik word verliefd, ik word de geliefde,
ik word jouw vreugdegenoot, ik deel in jouw leed.
Toen ik bij jou kwam, brak ik met iedereen.
Het bestaan riep bij mijn draaien:
"Mijn draai verbleekt bij die van jou."
Ik antwoordde:
"Ik draai als het losse been van de passer
om het standbeen van de geliefde."
Dag en nacht hoor ik het geroep

uit de minaret van mijn hart.
Door de minaret van mijn hart
ben ik zelf de draaiende koepel geworden.
Toen ik als klank in de harp van jouw verdriet kwam,
werd ik geraakt door jouw snaren en werd ik een daarvan.

.۵۵

صورتگر نقاشم هر لحظه بتی سازم
وانگه همه بتها را در پیش تو بگذازم
صد نقش برانگیزم با روح درآمیزم
چون نقش تو را بینم در آتشش اندازم
تو ساقی خماری یا دشمن هشیاری
یا آنک کنی ویران هر خانه که می سازم
جان ریخته شد بر تو آمیخته شد با تو
چون بوی تو دارد جان جان را هله بنوازم
هر خون که ز من روید با خاک تو می گوید
با مهر تو همرنگم با عشق تو هنبازم
در خانه آب و گل بی‌توست خراب این دل
یا خانه درآ جانا یا خانه بپردازم

55.

Ik ben een portretschilder,
ik maak ieder moment een afgod-icoon
dan leg ik al die iconen aan jouw voeten.
Ik geef honderden beelden het leven
en blies de geest daarin.

Maar wanneer ik jouw beeld zie,
gooi ik al mijn iconen in het vuur.
Ben je een dronken kasteleinse,
of ben je een nuchtere vijand?
Maak je van ieder huis dat ik opbouw
een ruïne?
De ziel hangt van jouw bestaan af,
mijn ziel is vermengd met jou.
Omdat de ziel jouw geur draagt,
heb ik haar lief en streef ik haar.
Elke druppel bloed van mij
roept bij het vallen op de grond:
"Ik heb de kleur van jouw liefde,
ik ben één met jouw liefde."
In een huis van leem en steen
is het hart een ruïne zonder jou.
Kom het huis binnen, mijn geliefde,
of ik maak er een ruïne van.

.۵۶

امروز مها خویش ز بیگانه ندانیم
مستیم بدان حد که ره خانه ندانیم
در عشق تو از عاقله عقل برستیم
جز حالت شوریده دیوانه ندانیم
در باغ به جز عکس رخ دوست نبینیم
وز شاخ به جز حالت مستانه ندانیم
گفتند در این دام یکی دانه نهاده‌ست

در دام چنانیم که ما دانه ندانیم
امروز از این نکته و افسانه مخوانید
کافسون نپذیرد دل و افسانه ندانیم
چون شانه در آن زلف چنان رفت دل ما
کز بیخودی از زلف تو تا شانه ندانیم
باده ده و کم پرس که چندم قدح است این
کز یاد تو ما باده ز پیمانه ندانیم

56.

Ach mijn volle maan,
ik kan geen onderscheid maken tussen een vreemde en
mijzelf.
Ach mijn geliefde,
ik ben niet zo dronken dat ik geen onderscheid kan maken
tussen de weg en het huis.
Door jouw liefde is mijn verstand verlost van verstand,
daarom ken ik geen andere gesteldheid dan dwaasheid.
In de tuin zie ik geen ander beeld
dan het beeld van de geliefde.
Ik zie de takken en twijgen als dronkaards.
De wijzen hebben geroepen:
"Pas op, in deze val zitten zaden!"
Ik zit zo vast in de val
dat ik geen onderscheid meer maak
tussen de zaden en de val.
Vertel mij vandaag geen sprookjes
over verstand en wijsheid.
Mijn hart is voor alles doof.
Als een kam gleed mijn hart door haar lokken,

daardoor kan ik geen onderscheid maken
tussen kam en lokken.
Schenk mij een beker
en zeg mij niet hoeveel ik heb gedronken,
want ik kan geen onderscheid maken
Tussen de beker en het aantal.

.۵۷

چو غلام آفتابم هم از آفتاب گویم
نه شبم نه شب پرستم که حدیث خواب گویم
چو رسول آفتابم به طریق ترجمانی
پنهان از او بیرسم به شما جواب گویم
به قدم چو آفتابم به خرابه‌ها بتابم
بگریزم از عمارت سخن خراب گویم
به سر درخت مانم که ز اصل دور گشتم
به میانه قشورم همه از لباب گویم
من اگر چه سیب شمیم ز درخت بس بلندم
من اگر خراب و مستم سخن صواب گویم
چو دلم ز خاک کویش بکشیده است بویش
خجلم ز خاک کویش که حدیث آب گویم
بگشا نقاب از رخ که رخ تو است فرخ
تو روا مبین که با تو ز پس نقاب گویم
چو دلت چو سنگ باشد پر از آتشم چو آهن

تو چو لطف شیشه گیری قدح و شراب گویم
ز جبین زعفرانی کر و فر لاله گویم
به دو چشم ناودانی صفت سحاب گویم
چو ز آفتاب زادم به خدا که کیقبادم
نه به شب طلوع سازم نه ز ماهتاب گویم
اگرم حسود پرسد دل من ز شکر ترسد
به شکایت اندرآیم غم اضطراب گویم
بر رافضی چگونه ز بنی قحافه لافم
بر خارجی چگونه غم بوتراپ گویم
چو رباب از او بنالد چو کمانچه رو درافتم
چو خطیب خطبه خواند من از آن خطاب گویم
به زبان خموش کردم که دل کباب دارم
دل تو بسوزد ار من ز دل کباب گویم

57.

Ik ben een knecht van de zon,
daarom praat ik altijd over haar.
Ik ben geen nacht,
noch aanbieder van de nacht,
om het verhaal van de slaap te vertellen.
Ik ben de boodschapper van de zon,
ik vertolk de zon.
Ik praat met haar in beslotenheid,
dan kom ik met antwoord naar jullie toe.
Mijn gang lijkt op de loop van de zon,
daarom verschijn ik in de ruïnes

en kom niet binnen in de gesloten onderkomens.
Daarom zijn mijn woorden als ruïnes.
Ik ben een appel die op de grond ligt,
maar ik ben gevallen van een hoge boom.
Ondanks dat ik kapot en dronken ben,
zijn mijn woorden gezond en goed.
De aarde van mijn hart
komt uit Zijn nabijheid,
daarom draagt zij Zijn geur.
Ik schaam mij om over water te spreken
tegenover de aarde uit Zijn nabijheid.
Open de sluier voor jouw gezicht,
want jouw gezicht is vreugde.
Vraag me niet met jou te praten
terwijl de sluier je gezicht bedekt.
Is jouw hart van steen,
dan ben ik gehard ijzer.
Ben je geblazen glas,
dan spreek ik over wijn en kelk.
Omdat ik geboren ben uit de zon,
ben ik bij God de zon-gekroonde koning.
Ik kom niet op in de nacht,
noch spreek ik over het schijnsel van de maan.

۵۸

تو ز من ملول گشتی که من از تو ناشتابم
صنما چه می شتابی که بکشتی از شتابم
تو رئیسی و امیری دم و پند کس نگیری
صنما چه زودسیری که ز سیریت خرابم

چه شود اگر زمانی بدهی مرا امانی
که نه سیخ سوزد ای جان نه تبه شود کبابم
چه شود اگر بسازی نشتابی و نتازی
نشود دلم نمازی چو ببرد یار آبم
تو چه عاشق فراقی چه ملولی و چه عاقی
ز کف جز تو ساقی ندهد طرب شرابم
بتپد دلم که ناگه برود به حجره آن مه
چو نهان شد آفتابم به دو دیده چون سحابم
به کمی چو ذره‌هایم من اگر گشاده پایم
چه کنم وفا ندارد به طلوع آفتابم
عجب آسمان چه بارد که زمین مطیع نبود
تو هر آنچ پیشم آری چه کنم که برنتابم
تو چو من اگر بجویی به شمار خاک یابی
چو تویی اگر بجویم به چراغ‌ها نیابم
نفسی وجود دارم که تو را سجود آرم
که سجود توست جانا دعوات مستجابم
تو بگفتیم که دل را ز جهانیان فروشو
دل خود چگونه شویم چو ببرد هجرت آبم
صنما چو من کم آید به کمی و جان سپاری
که ز رشک دل کبابم و به اشک چون سحابم
به سحر تویی صبحم به سفر تویی فتوحم

به بدل تویی بهشتم به عمل تویی ثوابم
تو چو بوبک ربابی به ستیزه تن زدستی
من خسته از ستیزت به نفیر چون ربابم
تو نه آن شکر جوابی که جواب من نیایی
مگر احمقم گرفتی که سکوت شد جوابم

58.

Je nam mij kwalijk dat ik naar jou haast.
Ach geliefde, waarom maak je haast,
jouw haast heeft mij gedood.
Als jij mij de tijd zou geven,
dan zal het vlees niet verbranden
en de houten spies niet verteren.
Wat zou er gebeuren
als je niet onverschillig blijft,
je niet haast en mij niet wegstuurt?
Mijn hart zal niet rein worden,
als de geliefde mijn eer niet bewaart.
Mijn hart begint te bonzen,
zodra mijn geliefde naar haar kamer loopt.
Zodra mijn zon door wolken wordt versluierd,
komt er regen uit de wolken voor mijn ogen.
Ik ben gering als het stof,
terwijl ik vrij ben en groter dan de wereld.
Wat moet ik doen
wanneer mijn zon haar gelofte verbreekt
en niet opkomt.
Ach, mijn zon,
met jouw blik vang je ontelbaren zoals ik.
Als ik op zoek ga naar jou,

kan ik zelfs met ontelbare lampen jou niet vinden.
Het knielen zelf voor jou
is het verhoren van mijn gebed.
Je zei tegen mij: "Maak je hart los van aardse zaken!"
Hoe moet ik losmaken wat jij hebt meegenomen.
In de ochtend ben je de beker die mijn roes verdrijft,
tijdens de reis ben je mijn bagage.
Je bent de hemelse beloning,
je bent het doel van mijn gebeden.
Je bent de snaren van de lier,
die de hemel klank geeft.
Ik word geraakt door jouw klanken,
jouw klanken zijn mijn bestaan.
Je bent geen antwoord op mijn gebed,
je bent mijn gebed.
Zie je mij dan als een onnozele
dat je mij met stilte antwoordt.

۵۹

دوش چه خورده‌ای دلا راست بگو نهان مکن
چون خمشان بی‌گنه روی بر آسمان مکن
باده خاص خورده‌ای نقل خلاص خورده‌ای
بوی شراب می زند خربزه در دهان مکن
روز الست جان تو خورد میی ز خوان تو
خواجه لامکان تویی بندگی مکان مکن
دوش شراب ریختی وز بر ما گریختی
بار دگر گرفتمت بار دگر چنان مکن

من همگی تراستم مست می وفاستم
با تو چو تیر راستم تیر مرا کمان مکن
ای دل پاره پاره‌ام دیدن او است چاره‌ام
او است پناه و پشت من تکیه بر این جهان مکن
ای همه خلق نای تو پر شده از نوای تو
گر نه سماع باره‌ای دست به نای جان مکن
نفخ نفخت کرده‌ای در همه دردمیده‌ای
چون دم توست جان نی بی‌نی ما فغان مکن
کار دلم به جان رسد کارد به استخوان رسد
ناله کنم بگویدم دم مزن و بیان مکن
ناله مکن که تا که من ناله کنم برای تو
گرگ تویی شبان منم خویش چو من شبان مکن
هر بن بامداد تو جانب ما کشی سبو
کای تو بدیده روی من روی به این و آن مکن
شیر چشید موسی از مادر خویش ناشتا
گفت که مادرت منم میل به دایگان مکن
باده بنوش مات شو جمله تن حیات شو
باده چون عقیق بین یاد عقیق کان مکن
باده عام از برون باده عارف از درون
بوی دهان بیان کند تو به زبان بیان مکن
از تبریز شمس دین می رسد چو ماه نو

59.

Geliefde, wat heb je gisteravond gedronken?
Zeg de waarheid, verberg deze niet!
Kijk niet als een onschuldige naar de hemel,
je hebt gisteravond zuivere wijn gedronken
en gesuikerde amandels gegeten.
Jouw mond ruikt naar wijn,
neem daarom geen honingmeloen.
In den beginne nam jouw ziel
een beker van Zijn tafel.
Je bent de heer die niet aan plaats gebonden is,
dus maak je geen plaatsgebonden knecht.
Gisteravond gooide jij de wijn weg en vluchtte voor mij.
Nu heb ik je vastgepakt, doe dus niet als gisteren.
Ik ben helemaal voor jou,
ik ben dronken van de wijn van trouw.
Ik ben met jou zo recht als de pijl,
schieft mij niet af in de boog.
Ach mijn hart, ach mijn bebloede hart,
alleen haar te ontmoeten is jouw medicijn.
Zij is mijn steun en toeverlaat,
vertrouw de wereld niet als ruggensteun.
Heel het volk roept naar jou,
in de hele wereld klinkt jouw naam.
Wanneer je geen sema kunt doen,
roep je ziel dan niet om hulp.
Ach zielsverwanten,
ik zit met moeilijkheden in de liefde,
het mes van het bestaan raakt vast in mijn bot.
Als ik steen en been klaag,

Zegt zij: "Klaag niet zo, hou dat maar voor jezelf,
dan zal ik je het verhaal doen:
Jij bent de wolf, ik ben de herder,
maak van jezelf geen herder."
Bij elk ochtendgloren
neem je een kruik en loop je naar mij:
"kijk nergens heen, kijk alleen naar mij."
Mozes proefde moedermelk terwijl hij nuchter was
en zijn moeder zei: "Ik ben je moeder,
ga niet naar de zoogsters."
Neem de wijn, verlies alles,
maak van je hele bestaan het leven.
Zie de robijnen kelk,
denk niet aan de robijngroeve.
De leken drinken van buiten,
de kenners van binnen.
De geur van je mond verhaalt,
neem het verhaal niet in je mond.
Shams komt uit Tabriz op als de volle maan,
kijk daarom niet naar de lamp en de kandelaar!

.۶۰

تا تو حریف من شدی ای مه دلستان من
همچو چراغ می جهد نور دل از دهان من
ذره به ذره چون گهر از تف آفتاب تو
دل شدهست سر به سر آب و گل گران من
پیشتر آدمی بنه آن بر و سینه بر برم
گر چه که در یگانگی جان تو است جان من

در عجبی فتم که این سایه کیست بر سرم
فضل توام ندا زند کان من است آن من
از تو جهان پربلا همچو بهشت شد مرا
تا چه شود ز لطف تو صورت آن جهان من
تاج من است دست تو چون بنهیش بر سرم
طره توست چون کمر بسته بر این میان من
عشق برید کیسهام گفتم هی چه می کنی
گفت تو را نه بس بود نعمت بی کران من
برگ نداشتم دلم می لرزید برگ وش
گفت مترس کامدی در حرم امان من
در برت آن چنان کشم کز بر و برگ وارهی
تا همه شب نظر کنی پیش طرب کنان من
بر تو زخم یگانه‌ای مست ابد کنم تو را
تا که یقین شود تو را عشرت جاودان من
سینه چو بوستان کند دمدمه بهار من
روی چو گلستان کند خمر چو ارغوان من

60.

Zodra jij mijn tegenstander werd,
ach jij, mijn hemelse volle maan,
spuit het licht van het hart als een lamp uit mijn mond.
Beetje bij beetje verandert mijn steen in een edelsteen,
onder de hitte van de zon van jouw aanwezigheid.
Mijn hart is slechts een mengsel van water en stof,

kom dichterbij, even, en leg je borst tegen mijn borst,
zodat mijn hart verenigd wordt met jouw ziel,
mijn ziel is voor jou.
Ik verbaas mij over de koele schaduw over mij,
van wie zou deze komen.
Jouw gulheid klonk:
"die is van mij, van mij!"
Door jou is deze wereld vol ellende
voor mij veranderd in een paradijs.
Hoe zal dan mijn hiernamaals wel niet zijn
door jouw tederheid.
Jouw handen zijn mijn kroon
wanneer je ze op mijn hoofd legt.
Jouw lokken vormen de gordel
om mijn middel.
De liefde deed mijn galblaas knappen,
waardoor ik riep: "Hé, wat doe je!"
Ze riep terug: "Is mijn grenzeloze gulheid niet genoeg?"
Mijn hart had geen bladeren,
maar het trilde als bladeren in de herfst.
Ze riep: "Wees niet bang, je bent in mijn veilige huis!
Ik zal je zó omarmen,
dat jij bevrijd wordt van al je bladeren en vruchten,
zodat iedere nacht toeschouwer wordt
van mijn nachtelijke vreugde.
Ik zal je één beker geven
en jou voor de eeuwigheid dronken maken,
zodat jij overtuigd wordt van mijn eeuwig genot.
Alleen de harten die lijken op een tuin
horen mijn lente-liederen.
Door mijn purperrode wijn

verandert jouw gelaat in een rozentuin.

.۶۱

به خدا ميل ندارم نه به چرب و نه به شيرين
نه بدان كيسه پرزر نه بدین كاسه زرین
بكشی اهل زمین را به فلک بانگ زند مه
كه زهی جود و سماحت عجا قدرت و تمكين
چو خیال تو بتابد چو مه چارده بر من
بگذر ساعد و اصبع ز حسد زهره و پروین
هله المنه لله كه بدین ملك رسیدم
همه حق بود كه می گفت مرا عشق تو پیشین
چو مرا بر سر پا دید به سر كرد اشارت
كه رسید آنچه تو خواهی هله ایمن شو و بنشین
همه خلق از سر مستی ز طرب سجده كنانش
بره و گرگ به هم خوش نه حسد در دل و نی كین
نشاسند ز مستی ره ده از ره خانه
نشاسند كه مردیم عجب یا گل رنگین
قدح اندر كف و خیره چه كنم من عجب این را
بخورم یا كه ببخشم تو بگو ای شه شیرین
تو بخور چه بود بخشش هله كه دور تو آمد
هله خوردم هله خوردم چو منم پیش تو تعیین
تو خور این باده عرشى كه اگر يك قدح از وی

61.

Bij God, ik heb geen trek in vet, noch in zoet.
Ik heb geen behoefte aan een tas vol gouden munten,
noch wens ik gouden bekers.
Als het aardse volk meegenomen wordt naar de hemelen
zal men daar roepen: "De maan is van mij
en Venus wens ik te bezitten!"
Maar ik, zodra de volle maan van jouw gezicht straalt,
hef mijn handen tot Hem uit dankbaarheid.
Venus en de Plejaden zullen vol verbazing
op hun nagels bijten.
Mijn triomfkreet bereikt de hemelen:
"Ik heb het bereikt!"
De engelen roepen dan:
"Het mensenkind staat boven de engelen!
De liefde is de zegen van het bestaan,
slechts bestemd voor de mens.
Kijk naar hem, dat Adamskind,
Hij heeft bereikt wat hij wou,
nu is hij veilig in Zijn koninkrijk!"
De hele schepping buigt in dronkenschap
van genade voor Hem,
een lam en een wolf leven naast elkaar in vreugde,
de jaloezie en haat hebben de harten verlaten,
de dronkaards kunnen de weg, het dorp en het huis
niet meer van elkaar onderscheiden.
De Adamskinderen weten niet of ze leven
of dat zij in het graf liggen,
wanneer de liefde het laatste woord spreekt.
Ik vraag me af, met een beker in mijn hand,

vol verbazing, wat ik moet:
zelf drinken of een ander inschenken.
Zeg jij mij dat, ach jij, zoete koningin.
De zoete koningin zegt: "Drink zelf,
liefde voor jezelf is een geschenk.
Deze tijd is jouw tijd!"
Ik heb die beker leeggedronken
in de roes van de aanwezigheid van de geliefde.
De aardse beker werd hemels,
de hemelse beker doet de doden leven!

۶۲.

ای دل شکایت‌ها مکن تا نشنود دلدار من
ای دل نمی‌ترسی مگر از یار بی‌زنهار من
ای دل مرو در خون من در اشک چون جیحون من
نشیده‌ای شب تا سحر آن ناله‌های زار من
یادت نمی‌آید که او می‌کرد روزی گفت گو
می‌گفت بس دیگر مکن اندیشه گلزار من
اندازه خود را بدان نامی مبر زین گلستان
این بس نباشد خود تو را کآگه شوی از خار من
گفتم امانم ده به جان خواهم که باشی این زمان
تو سرده و من سرگران ای ساقی خمار من
خندید و می‌گفت ای پسر آری ولیک از حد مبر
وانگه چنین می‌کرد سر کای مست و ای هشیار من
چون لطف دیدم رای او افتادم اندر پای او

گفتم نباشم در جهان گر تو نباشی یار من
گفتا مباح اندر جهان تا روی من بینی عیان
خواهی چنین گم شو چنان در نفی خود دان کار من
گفتم منم در دام تو چون گم شوم بی جام تو
بفروش یک جامم به جان وانگه ببین بازار من

62.

Ach hart, klaag niet, mijn geliefde kan het horen!
Ach hart, vrees je soms niet mijn genadeloze geliefde?
Ach hart, wordt niet bedroefd, verzink niet in de zee van
mijn tranen.
Ach hart, heb je mijn klagen in de nacht niet gehoord?
Ach hart, herinner je je niet haar dagelijkse gesprek met
mij?
Ach hart, weet je nog dat zij zei:
"Nu is het genoeg, denk niet meer aan mijn rozentuin!
Ken je grenzen, neem de naam van mijn rozentuin
niet meer in je mond.
Is dit je niet genoeg, dan spreek ik met jou over mijn do-
rens."
Ik zei: "geef me een vrijbrief en laat mij bij jouw rozentuin
blijven,
luisteren naar jouw liederen en niet gaan dwalen,
ach jij, mijn kasteleinse met je dromerige ogen."
Zij lachte en zei: "Ach jongen, blijf toch bij de waarheid!"
Ze haalde adem en zei: "Je bent dronken en nuchter door
mij!"
Toen ik haar zachte woorden hoorde,
wierp ik mij voor haar voeten en zei:
"Moge ik niet bestaan als jij niet mijn geliefde bent."

Ze zei: "Wees dan niet in deze wereld, zodat je mijn gelaat kunt zien.

Wil je dit, of wil je verdwijnen?

Dan kun je mij vinden in het ontkennen van jezelf."

Ik zei: "Ik zit in jouw val, hoe kan ik verdwijnen,

hoe kan ik leven zonder jouw beker?

Ruil dan een beker in voor mijn leven,

dan zal je zien hoe de markt vol klanten stroomt.

.۶۳

ای باغبان ای باغبان آمد خزان آمد خزان
بر شاخ و برگ از درد دل بنگر نشان بنگر نشان
ای باغبان هین گوش کن ناله درختان نوش کن
نوحه کنان از هر طرف صد بی‌زبان صد بی‌زبان
هرگز نباشد بی‌سبب گریان دو چشم و خشک لب
نبود کسی بی‌درد دل رخ زعفران رخ زعفران
حاصل درآمد زاغ غم در باغ و می کوبد قدم
پرسان به افسوس و ستم کو گلستان کو گلستان
کو سوسن و کو نسترن کو سرو و لاله و یاسمن
کو سبزیوشان چمن کو ارغوان کو ارغوان
کو میوه‌ها را دایگان کو شهد و شکر رایگان
خشک است از شیر روان هر شیردان هر شیردان
کو بلبل شیرین فتم کو فاخته کو کوزنم
طاووس خوب چون صنم کو طوطیان کو طوطیان

خورده چو آدم دانه‌ای افتاده از کاشانه‌ای
پریده تاج و حله شان زین افتنان زین افتنان
گلشن چو آدم مستضر هم نوحه گر هم منتظر
چون گفتشان لا تقنطوا ذو الامتنان ذو الامتنان
جمله درختان صف زده جامه سیه ماتم زده
بی‌برگ و زار و نوحه گر زان امتحان زان امتحان
ای لک لک و سالار ده آخر جوابی بازده
در قعر رفتی یا شدی بر آسمان بر آسمان
گفتند ای زاغ عدو آن آب بازآید به جو
عالم شود پررنگ و بو همچون جنان همچون جنان
ای زاغ بیهوده سخن سه ماه دیگر صبر کن
تا دررسد کوری تو عید جهان عید جهان
ز آواز اسرافیل ما روشن شود قندیل ما
زنده شویم از مردن آن مهر جان آن مهر جان
تا کی از این انکار و شک کان خوشی بین و نمک
بر چرخ پرخون مردمک بی نردبان بی نردبان
میرد خزان همچو دد بر گور او کوبی لگد
نک صبح دولت می دمد ای پاسبان ای پاسبان
صبحا جهان پرنور کن این هندوان را دور کن
مر دهر را محرور کن افسون بخوان افسون بخوان
ای آفتاب خوش عمل بازآ سوی برج حمل

نی یخ گذار و نی وحل عنبرفشان عنبرفشان
گلزار را پرخنده کن وان مردگان را زنده کن
مر حشر را تابنده کن هین العیان هین العیان
از حبس رسته دانه‌ها ما هم ز کنج خانه‌ها
آورده باغ از غیب‌ها صد ارمغان صد ارمغان
گلشن پر از شاهد شود هم پوستین کاسد شود
زاینده و والد شود دور زمان دور زمان
لک لک بیاید با یدک بر قصر عالی چون فلک
لک لک کنان کالملک لک یا مستعان یا مستعان
بلبل رسد بربط زنان وان فاخته کوکونان
مرغان دیگر مطرب بخت جوان بخت جوان
من زین قیامت حاملم گفت زبان را می هلم
می ناید اندیشه دلم اندر زبان اندر زبان
خاموش و بشنو ای پدر از باغ و مرغان نو خبر
پیکان پران آمده از لامکان از لامکان

63.

Ach tuinman, ach tuinman,
de herfst kwam, de herfst kwam
op de daken en de bladeren.
Ach tuinman, kijk naar het hartzeer,
luister naar de klaagzang van de bomen.
Hoor het klagen dat in de hele tuin klinkt.
De bomen rouwen met hun trieste woorden,
in hun ogen wellen de tranen.

Nooit zullen twee ogen zonder reden
vochtig zijn, noch twee lippen droog.
Zonder pijn wordt geen gezicht bleek,
krijgt niet de gelige kleur van saffraan.
De kraai van verdriet komt in de tuin,
loopt over de herfstbladeren en zingt:
"Waar blijft de groene tuin, waar?
Waar blijft de lelie en waar de wilde roos?
Waar blijft de ceder, de tulp en de jasmijn?
Waar blijft het groene tapijt van gras?
Waar blijft het purper van de Judasboom, waar?
Waar blijven de voedsters van de vruchten?
Waar blijft de gratis honing en suiker?
De uiers zijn opgedroogd!
Waar blijft de zoete zang van de nachtegaal?
Waar blijft de roep van de koekoek?
Waar blijft de tooi van de pauw?
Waar blijft de papegaai?
Het kind van Adam greep naar het zaad,
en viel in het net van het aards bestaan.
De kroon en pracht hebben de tuin verlaten,
daardoor heeft hij de moed opgegeven
en verliest hij zijn bladeren.
De rozentuin is verward geraakt,
De nachtegaal krast een klaagzang!"
Er klinkt: "Verlies de hoop niet! Ik ben jouw Heer!"
Ach, alle bomen in de rij dragen zwarte rouwkleding,
geen boom draagt meer blad en klaagt dag en nacht.
Alle bomen zijn gezakt voor de herfst-beproeving.
Ach jij, ooievaar, dorpshoofd,
geef jij maar antwoord.

Ben je in de diepte verdwenen,
of ben je naar de hemel opgestegen?
Er klinkt: "Weet dan, onvriendelijke kraai,
het weggestroomde water zal terugvloeien,
de wereld zal weer vol geur en kleur worden,
net als de hemel, net als het paradijs."
Ach jij, nutteloze kletskaus, wacht nog drie maanden,
dan zie je, tegen je verwachting in,
dat de wereld, dat de natuur, dat het bestaan
de lente gaat vieren, een nieuw leven, een nieuw jaar.
Dan zullen door de trompet van onze aartsengel
onze lichten worden ontstoken, dan zullen wij,
de doden door de herfst, herleven.
Ach jij, onvriendelijke kraai,
zeg me wat je van die ontkenning en twijfel hebt geoogst.
Kijk naar het feest en wees niet ondankbaar,
kijk naar het fluwelen groene tapijt dat over de aarde ligt,
kijk hoe de herfst zonder ladder verdwijnt in de diepten
der duisternis.
En jij, onvriendelijke kraai, sta met je poten op zijn graf
en pik met je snavel.
Het morgenlicht verovert de aarde.
Ach jij, onvriendelijke kraai,
als de nachtagenten moet jij naar huis,
de zon is opgekomen,
de lentemaand is aangebroken.
Kijk, onvriendelijke kraai, het ijs smelt,
alleen wat modder blijft achter
en die wordt met de lentebuien weggespoeld.
De aarde krijgt weer geur,
de heerlijke geur van amber en rozen.

De rozentuin zal vol worden van glimlach,
de doden zullen herleven,
de woestijn van oordeel zal worden verlicht,
kijk maar, kijk, het is te zien.
De zaden zullen uit hun duistere gevangenis bevrijd worden
en wij uit ons huis van afzondering.
De tuinen zullen honderden geheimen van het bestaan
openbaren met hun groene en geurige souvenirs.
De tuinen zullen schoonheden verwelkomen
en de winterjassen zullen worden weggeborgen.
De tijd en de aarde zullen hun moederschap vieren,
de ooievaar zal plaatsnemen op hoge uitkijktorens
en zal klepperen: "Geniet, dit alles is voor jullie!"
De nachtegaal zal zijn gezang laten horen
in harmonie met de zang van de koekoek.
De andere vogels zullen meezingen:
"De wereld is weer jong, het lot is goedgezind".
Maak je geen zorgen voor de last van de dag der opstanding,
de rechtvaardigheid gaat met genade gepaard!
Dit is het woord van het hart,
stromend uit de mond van de lentetijd.
Wees stil en luister naar de tuin en de jonge vogels:
"Er vliegt een pijl vanuit nergens naar hier!"

۶۴

بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست
بگشای لب که قند فراوانم آرزوست
ای آفتاب حسن برون آدمی ز ابر

کآن چهره مشعشع تابانم آرزوست
بشنیدم از هوای تو آواز طبل باز
باز آمدم که ساعد سلطانم آرزوست
گفتی ز ناز بیش مرنجان مرا برو
آن گفتنت که بیش مرنجانم آرزوست
وآن دفع گفتنت که برو شه به خانه نیست
وآن ناز و باز و تندی دربانم آرزوست
در دست هر که هست ز خوبی قراضه‌هاست
آن معدن ملاحه و آن کانم آرزوست
این نان و آب چرخ چو سیل است بی وفا
من ماهیم نهنگم عمانم آرزوست
یعقوب وار و اسفاها همی‌زنم
دیدار خوب یوسف کنعانم آرزوست
والله که شهر بی تو مرا حبس می‌شود
آوارگی و کوه و بیابانم آرزوست
زین همرهان سست عناصر دلم گرفت
شیر خدا و رستم دستانم آرزوست
جانم ملول گشت ز فرعون و ظلم او
آن نور روی موسی عمرانم آرزوست
زین خلق پرشکایت گریان شدم ملول
آن های هوی و نعره مستانم آرزوست

گویاترم ز بلبل اما ز رشک عام
مهر است بر دهانم و افغانم آرزوست
دی شیخ با چراغ همی‌گشت گرد شهر
کز دیو و دد ملولم و انسانم آرزوست
گفتند یافت می‌نشود جسته‌ایم ما
گفت آنک یافت می‌نشود آنم آرزوست
هر چند مفلسم نپذیرم عقیق خرد
کان عقیق نادر ارزانم آرزوست
پنهان ز دیده‌ها و همه دیده‌ها از اوست
آن آشکار صنعت پنهانم آرزوست
خود کار من گذشت ز هر آرزو و آز
از کان و از مکان پی ارکانم آرزوست
گوشم شنید قصه ایمان و مست شد
کو قسم چشم؟ صورت ایمانم آرزوست
یک دست جام باده و یک دست جعد یار
رقصی چنین میانه میدانم آرزوست
می‌گوید آن رباب که مردم ز انتظار
دست و کنار و زخمه عثمانم آرزوست
من هم رباب عشقم و عشقم ربابی است
و آن لطف‌های زخمه رحمانم آرزوست
باقی این غزل را ای مطرب ظریف

زین سان همی شمار که زین سانم آرزوست
بنمای شمس مفخر تبریز رو ز شرق
من هدهدم حضور سلیمانم آرزوست

64.

Laat me je gezicht zien,
ik verlang naar tuin en rozengaad.
Open je lippen,
ik verlang naar veel suiker.
Ach zon van goedheid,
kom achter de wolk vandaan,
ik verlang naar je blinkende en stralende gezicht.
Ik hoorde de trommel voor het vliegen van de havik van
de koning,
ik kwam terug als de havik die naar de arm van de koning
verlangt.
Je zei in zoetheid en tegelijk afwijzend:
"Maak me niet zenuwachtiger dan dit, ga!"
Ik verlang naar je die "Maak me niet zenuwachtiger dan
dit, ga!"
Ik mis die afkeer van je: "Ga, de koning is niet thuis!"
Ik verlang naar dat zoete, treurige en scherpe gedrag van
je portier.
Het goed is in de handen van iedereen, niet dan het
schroot,
ik verlang daarom naar die mijne en groeve van heerlijk-
heid.
Het brood en het water van dit bestaan zijn ontrouw,
ik ben een vis, een walvis, ik verlang naar de Oman-zee.
Ik ben zoals Jacob, voortdurend schreeuwend en klagend,

ik verlang naar het goede bezoek aan mijn Jozef uit Kanaan.
Ik zweer bij God dat de stad mij, zonder jou, opsluit,
daarom verlang ik naar een dwaaltocht in bergen en in woestijn.
Mijn hart doet pijn om deze metgezellen met zwakke wezens,
ik verlang naar Imam Ali, de Leeuw van God, en de Held Rostam uit sagen.
Mijn ziel ervoer verdriet en smart door Farao en zijn onderdrukking,
ik verlang daarom naar het Licht van het Gelaat van Mozes in Sinai.
Ik raakte verveeld van deze klagende en huilende mensen.
ik verlang naar het gebrul en geschreeuw van de dronkaards.
Ik ben spraakzamer dan de nachtegaal, maar door de afgunst van gewone mensen
draag ik een zegel van stilte op mijn mond; ik verlang er naar om te schreeuwen.
Gisteren liep de sjeik met een lantaarn door de stad en zei:
"Ik ben de demon en duivels beu en ik verlang naar een mens.
De passanten zeiden: "Wat je zoekt, wordt niet gevonden; we hebben ook gezocht;
de sjeik zei: "Ik verlang naar degene die niet gevonden kan worden."
Hoewel ik geen straatarm ben, accepteer ik toch geen klein agaatjes,
omdat ik verlang naar die unieke, zeldzame en onbetaalbare agaat.

Hij is voor de zichten verborgen en alle zichten zijn van Hem,
ik verlang naar die openlijk verborgen nijverheid en ambacht.
Mijn eigen werk is verder gegaan dan elk verlangen of hebzucht,
ik verlang van het hele zijn en niet-zijn slecht de vastigheid.
Ik hoorde het verhaal van geloof en werden mijn oren dronken,
Wie zweert bij de ogen? Ik verlang naar het gezicht van het geloof.
In de ene hand draag ik een windbeker, in de andere de lokken van de geliefde,
ik verlang voortdurend om zo te dansen op de dansvloer.
Het luit-instrument zegt dat er mensen wachten op muziek,
ik verlang naar de vingers en het plectrum van Osman, de muzikleraar.
Ik ben ook een luit-instrument van liefde en de liefde is mijn luit-instrument,
en ik verlang ook naar de heerlijke geschenken van het plectrum de Genadige.
De rest van deze ode, o meester-muzikant met zachte muziek, mag door jou
op dezelfde wijze worden beleefd; ik verlang eigenlijk ook daarnaartoe.
Zadel is alles wat ik wens.
O nobele Shams uit Tabriz, laat me je gezicht zien vanuit het oosten,

ik ben Hop Hop, de weidevogel en ik verlang naar de aanwezigheid van Salomo.

۶۵.

قوم گفتند از شما سعد خودیت
نحس مایید و ضدیت و مرتدیت
جان ما فارغ بد از اندیشه‌ها
در غم افکنید ما را و عنا
ذوق جمعیت که بود و اتفاق
شد ز فال زشتتان صد افتراق
طوطی نقل شکر بودیم ما
مرغ مرگ‌اندیش گشتیم از شما
هر کجا افسانه غم‌گستریست
هر کجا آوازه مستنکریست
هر کجا اندر جهان فال بدست
هر کجا مسخی نکالی ماخذست
در مثال قصه و فال شماست
در غم‌انگیزی شما را مشتهاست

65.

De gemeente zei: Jullie ster is heil en zalig,
maar voor ons onheil, tegenstrijdig en afvallig.
Onze zielen waren vrij van nadenken,
jullie wierpen ons in verdriet en ellende.
Onze gemeente was verenigd en gelukkig,

maar door jullie boze komst viel uit één.
We waren papegaaien van suikergoed en kandij;
door jullie werden we aan de dood denkende vogels.
Waar de legende over droefenis wordt verteld;
waar het lied van kwaad wordt gehoord;
waar in de wereld over het noodlot wordt gesproken;
waar een boze metamorfose geschiedt,
is het, bij wijze van voorbeeld, jullie verhaal en horoscoop;
jullie dragen in de vuisten veel droefenis.

.۶۶

رو سر بنه به بالین تنها مرا رها کن
ترک من خراب شب گرد مبتلا کن
ماییم و موج سودا شب تا به روز تنها
خواهی بیا بیخشا خواهی برو جفا کن
از من گریز تا تو هم در بلا نیفتی
بگزین ره سلامت ترک ره بلا کن
ماییم و آب دیده در کنج غم خزیده
بر آب دیده ما صد جای آسیا کن
خیره کشی است ما را دارد دلی چو خارا
بکشد کسش نگوید تدبیر خونبها کن
بر شاه خوبرویان واجب وفا نباشد
ای زردروی عاشق تو صبر کن وفا کن
دردی است غیر مردن آن را دوا نباشد

پس من چگونه گویم کاین درد را دوا کن
در خواب دوش پیری در کوی عشق دیدم
با دست اشارتم کرد که عزم سوی ما کن
گر ازدهاست بر ره عشقی است چون زمرد
از برق این زمرد هی دفع ازدها کن
بس کن که بیخودم من ور تو هنرفزایی
تاریخ بوعلی گو تنبیه بوالعلا کن

Wellicht!

Dit gedicht werd geciteerd door Roemi vlakbij zijn dood, in zijn ziekbed. Het is vermeldenswaard dat dit de laatste tekst of in feite het laatste gedicht van Roemi is.

66.

Ga en leg je hoofd op het kussen, laat mij alleen;
verlaat mij, de kapotte, de nachtbrakende, de aangestokene.
Ik ben er, en de golven der liefde, de hele nacht tot de ochtend alleen;
of je komt en vergeeft mij, of je gaat weg en doet afwerend.
Vlucht weg van mij opdat je niet bezoedeld wordt;
kies de veilige weg, laat de weg der last.
Ik ben er, en het oogwater, gekropen in de hoek van het verdriet;
laat met mijn oogwater honderden watermolens draaien.
Mij vermoorden is onzinnig, de geliefde heeft een hart van steen;

zij vermoordt ons en niemand zegt: "Denk om het smartengeld!"
Bij de koningin der schoonheid is trouw niet verplicht;
jij, geliefde met het bleke gelaat, jij moet wachten en trouw zijn.
Naast de dood, is er een pijn, waarvoor geen remedie bestaat;
hoe moet ik dan vragen naar de genezing van deze pijn;
hoe moet ik je vragen mij te genezen van deze pijn.
Gisternacht droomde ik van een van de oudsten van de wijk der liefde,
hij wenkte met zijn vinger: "Kom naar ons!"
Indien onder de weg een draak ligt, is de liefde een smaragd;
door de glans van deze smaragd vlucht de draak.
Houd op, ik ben ik-loos;
hoe jij ook je best doet,
ook ik ga heen,
net als de geneesheer Avicenna
en de dichter Aboe Ala.

Literatuurlijst

گزیدهء غزلیات شمس

به کوشش دکتر شفیع کدکنی

Gozidehi az qazaliyyat-e Shams,

een bloemlezing uit de oden van Shams

dankzij de inspanningen van dr. Shafiee Kadkani

Uitgeverij: Sherkat Sahami Ketabhaye Djibi

شرکت سهامی کتابهای جیبی

Naamloze Vennootschap voor Pocketboeken [zak-
uitgaven / boeken]

In samenwerking met het Franklin Publishing Institute

Eerste druk: 1973

Registratienummer in de Nationale Bibliotheek van Iran:

1529, d.d. 23-01-1973 [= Iraanse jaartellig: 03-11-1352]

کلیات شمس (دیوان کبیر)

مولانا جلال الدین محمد مولوی

با تصحیحات و حواشی بدیع الزمان فروزانفر

**Totale oden van Shams (de grote odenbundel van
Shams)**

Maulana Jalaluddin Mohammad Maulvi

Met correcties en aantekeningen van Badi-ol-Zaman

Forouzanfar

Uitgeverij:

موسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، خیابان بهارستان، پلاک ۴۸۹

Amirkabir, Instituut voor publicatie
Adres: Iran - Teheran, Baharestan-straat, nr. 489.
Vierde druk: 1999

ISBN, (10 vol.set): 964-00-0404-9
ISBN, eerste deel: 964-00-0405-7
ISBN, tweede deel: 964-00-0406-5
ISBN, derde deel: 964-00-0407-3
ISBN, vierde deel: 964-00-0408-1
ISBN, vijfde deel: 964-00-0409-X
ISBN, zeste deel: 964-00-0410-3
ISBN, zevende deel: 964-00-0411-1
ISBN, achtste deel: 964-00-0412-X
ISBN, negende en tiende deel: 964-00-0413-8

LoghatNama van Ali Akbar Dehkhoda
(= Iraans Woordenboek/encyclopedie)
Uitgeverij Universiteit van Teheran;
In het Perzisch.

Farhange Farsi Mo'in
(= Iraans woordenboek / encyclopedie)
Uitgeverij Amir Kabir in Teheran;
In het Perzisch.

Farhange Farsi be Farsi Saadi van Hamed Rabani
Iraans woordenboek
Uitgeverij Saadi in Teheran, Naser Khosrow-straat, Emam
Jomeh-straat, passage Akhawan;
Vijfde druk 1989;
In het Perzisch.

Al Monjid Fi al-Loqat wa al-Alam

Arabisch woordenboek /encyclopedie

Uitgeverij Dar al-Mashriq in Beiroet – Libanon; publicatie
in Teheran door Dar al-Qoran, uitgeverij Esmailian, Naser
Khosrow-straat, passage Majidi;

Eennentwintigste druk 1973;

In het Arabisch.

Woordenboek der Nederlandsche taal,

Digitale versie.

Van Dale,

Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, Digitale
versie.

Elektronisch groene boekje,

Digitale versie.

Graftombe van Roemi aan, geheten 'Kobba al-Khazra', de Groene Koepel, in Konya - Turkije

**Het grafmonument van Shams Tabrizi in Khoy - Iran,
naast een torenmonument in een herdenkingspark;
het graf van Shams-i Tabrize is onlangs genomineerd als
UNESCO-werelderfgoed**

Bij Het Talenhuis zijn verschenen:

Nr.:	Titel:	ISBN: Eerste druk:
1	Oden van mijn land	90-90042717, 1991
2	Een fotokopie van een bloementuin	90-90057307, 1992
3	Tweezaamheid	90-80136328, 1993
4	Drie rivieren in één zee	90-80136352, 1993
5	Legenden uit Azerbeidzjan	90-80136344, 1993
6	Wat betekent het gedicht	90-8013631x, 1993
7	Gedichten van Baba Taher Oryan	90-80136336, 1993
8	Gegroet Hedarbaba van Sjahriyar	90-80136360, 2000
9	Wetboek van Islamitisch Strafrecht	90-80136379, 2001
10	Islamitisch Burgerlijk Wetboek	90-80136387, 2002
11	Heer Hadzji van Sadegh Hedayat	90-80136395, 2003
12	De Zwerfhond van Sadegh Hedayat	90-80763314, 2003
13	Verhalen van Perzische spreekwoorden	90-80763322, 2004
14	Islamitisch Personen en Familierecht	90-80763330, 2004
15	Juffrouw Alawiyeh van Sadegh Hedayat	90-80763349, 2005
16	Islamitische Grondwet & Islamitisch Manifest	90-80763357, 2005
17	Vrouwtje Vlinder van Bijan Mofid	90-80763365, 2005
18	Boodschap van Kafka van S. Hedayat	90-80763373, 2006
19	Islamitische Strafvordering	90-80763381, 2006
20	Islamitische Geboden (Risala)	90-8076339X, 2006
21	Het Kleine Zwarte Visje van Behranghi	978-90-78660-01-9, 2006
22	Boek van Bedrog van S. Hedayat	978-90-78660-02-6, 2007
23	Islamitische Burgerlijke Rechtsvordering	978-90-78660-08-3, 2007
24	Het Paarden Kanon van S. Hedayat	978-90-78660-04-0, 2008
25	Een teil met zeepbellen / Hedayat	978-90-78660-08-8, 2009
26	Samen met oud vrouwtje (folklore)	978-90-78660-06-4, 2009
27	Tante Kakkerlak (folklore)	978-90-78660-05-7, 2009

28	Amir Arsalan en Farrokhlaqa (folklore)	978-90-78660-07-1, 2009
29	De Muis en de Kat van Obeid Zakani	978-90-78660-09-5, 2009
30	Perzische spreekwoorden in verhalen	978-90-78660-10-1, 2009
31	Perzische Folklore (Cassette met 6 boeken)	978-90-78660-11-8, 2009
32	De heilige boom en de houdhakker	978-90-78660-13-2, 2009
33	Mevrouw Kookboek uit Iran	978-90-78660-14-9, 2009
34	De blinde uil van Sadegh Hedayat	978-90-78660-15-6, 2010
35	De engelen en ... Ahmad Shamlu	978-90-78660-16-3, 2010
36	Kookboek van mevrouw Griet	978-90-78660-17-0, 2010
37	Levend begraven Sadegh Hedayat	978-90-78660-18-7, 2011
38	Olikoe bewerker: dr. Ali Soleimani	978-90-78660-19-4, 2011
39	Maanziek, Sampingué van Hedayat	978-90-78660-18-7, 2012
40	De zeven bruiden, Nezami Gandzjawi	978-90-78660-19-4, 2012
41	Liederen van Khayyam van Hedayat	978-90-78660-21-7, 2013
42	Epos Rostam van Abolqasem Ferdowsi	978-90-78660-22-1, 2013
43	De koran	978-90-78660-23-1, 2014
44	Het Trekzakje Wak Wak Sahab / Hedayat	978-90-78660-18-7, 2014
45	Ethiek van Nasir	978-90-78660-25-5, 2014
46	Kameelkoepanter, Sadegh Hedayat	978-90-78660-26-2, 2015
47	Sema	978-90-78660-27-9, 2015
48	1001-Nacht	978-90-78660-29-3, 2017
49	Oden van Hafez	978-90-78660-28-6, 2018
50	Sema in het Engels	978-90-78660-34-7, 2018
51	Madame Cookbook from Iran in het Engels	978-90-78660-35-4, 2018
52	Sema in het Farsi	3 oktober 2020
53	30-vogel (vogelslogica) Attar	978-90-78660-36-1, 2020
54	Bloemlezing grote odenbundel van Shams	978-90-78660-88-8, 2021

**Perzische poëzie en proza
in het Nederlands
op internet:
www.talenhuis.com
Ook bestelling van boeken!**

